

WEG
WAARHEID
LEVEN

Discipelschap als een levenswandel in genade

David A. Busic

Een leven in navolging van Jezus mag nooit saai of stagnerend zijn, noch mag het alleen worden ondernomen. Naarmate we proberen meer en meer op Jezus te lijken, ontdekken we dat christelijk discipelschap een voortgaande levenswandel in genade is. In *Weg Waarheid Leven* nodigt David Busic ons uit om na te denken over de verschillende manieren waarop Gods zoekende, reddende, heiligende, ondersteunende en toereikende genade ons bereikt in de verschillende fases van ons leven. Als we trouw reageren op Degene die ons liefdevol roept en toerust voor een levenswandel in genade, zullen we genieten van een diepere relatie met Jezus Christus, die zelf de Weg, de Waarheid en het Leven is.

David A. Busic (DMin, DD) is algemeen superintendent in de Kerk van de Nazarener. Eerder was hij president van Nazarene Theological Seminary in Kansas City (VS), en hoofdpredikant van kerken in Californië, Kansas en Oklahoma. Busic schreef ook *The City: Urban Churches in the Wesleyan-Holiness Tradition*, en twee delen van *Perfectly Imperfect*, studies over personages uit het Oude en Nieuwe Testament.

WEG
WAARHEID
LEVEN

Discipelschap als een
levenswandel in genade

David A. Busic

Copyright © 2021

The Foundry Publishing

PO Box 419527

Kansas City, MO 64141 (USA)

thefoundrypublishing.com

Oorspronkelijk gepubliceerd in het Engels onder de titel

Way, truth, life: discipleship as a journey of grace

Door David A. Basic

Gepubliceerd door The Foundry Publishing

Deze editie is gepubliceerd in overleg met The Foundry Publishing.

Alle rechten voorbehouden

ISBN 978-x-xxxx-xxxx-x

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, bijvoorbeeld scannen, fotokopiëren, opnemen, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De enige uitzondering zijn korte citaten in gedrukte recensies.

Omslagontwerp:

Interieur ontwerp: Sharon Page

Vertaling: Corianne Holleman

Alle Bijbelteksten, tenzij anders aangegeven, zijn ontleend aan de NBV21, uitgegeven door het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap, Haarlem/Antwerpen, 2021.

De internetadressen in dit boek waren op het moment van publicatie correct, maar zijn mogelijk niet in alle talen beschikbaar. Deze links zijn bedoeld als hulpmiddel. De uitgever onderschrijft ze niet en staat niet in voor hun inhoud of houdbaarheid.

*Ter nagedachtenis aan Robert E. Busic, een vader die me
leerde dat discipelschap een levenswandel vol genade is en dat
Christusgelijkvormigheid onze bestemming is.*

*Wijs mij uw weg, HEER, laat mij wandelen op het pad van uw
waarheid, vervul mijn hart met ontzag voor uw naam.*

—Psalm 86:11

INHOUD

Woord van Dank.....	7
Introductie	9
1. Wonderbaarlijke Genade	19
De Weg	
2. Zoekende Genade	33
De Waarheid	
3. Reddende Genade	51
Het Leven	
4. Heiligende Genade	75
5. Ondersteunende Genade	107
6. Toereikende Genade	143
Nawoord: Jezus Christus is Heer.....	161

WOORD VAN DANK

Woorden van dank kunnen variëren van erkenning voor degenen die iets mogelijk hebben gemaakt tot waardering die niet terugbetaald kan worden. Zo is het nu eenmaal.

Toen ik werd gekozen als algemeen superintendent voor de Kerk van de Nazarener wist ik dat mijn collega's in de Raad van Algemeen Superintendents mijn leven zouden beïnvloeden, maar de mate van hun invloed is van onschatbare waarde geweest. Hoewel er bijna altijd meningsverschillen zijn in onze ontelbare gesprekken over leiderschap, zijn ze eensgezind in hun toewijding om getrouw en biddend te doen wat het beste is voor de kerk - zelfs als er een hoge prijs betaald moet worden. Evenzeer heb ik vertrouwen in de kracht van hun karakter en zuiverheid van hart. Dank aan Filimao Chambo, Gustavo Crocker, Eugenio Duarte, David Graves, Jerry Porter, Carla Sunberg en J.K. Warrick. Jullie invloed heeft het schrijven van dit boek in dienst van de kerk geïnspireerd om ons te helpen bij het vervullen van onze missie om "Christus gelijkvormige discipelen in de naties te maken."

Dank aan Scott Rainey, directeur van Global Discipleship Ministries voor de Kerk van de Nazarener, voor de uitnodiging om een eenvoudig boek te schrijven dat de nadruk legt op heiliging en discipelschap als een levenswandel in genade. Dank aan Bonnie Perry, redactioneel directeur van The Foundry Publishing, voor haar onwankelbare overtuiging dat het beste waar ze in kan investeren is goede theologie laten schrijven en doorgeven aan onze kinderen. Bedankt Audra Spiven voor het bewerken van de tekst met oog voor duidelijkheid en voor altijd weer de vraag

te stellen: “Wat als je het zo zou zeggen?” Tot slot wil ik de Nazarenergemeente uit mijn jeugd bedanken, niet groots in aantal maar groots in liefhebben, die me leerde dat heiliging niet alleen is wat God in Christus voor ons heeft gedaan, maar ook wat God in Christus voortdurend in ons en door ons doet wanneer we Jezus Heer over ons leven laten zijn.

Opmerking van de auteur

Zoals ik ook in eerder geschreven werken heb vermeld, moedig ik de lezer aan om de overvloedige voetnoten te raadplegen voor een breder begrip van discipelschap en de levensweg in genade. De overvloedige annotaties weerspiegelen wat ik verschuldigd ben aan het denken van anderen, en mijn verlangen om aanvullende inzichten te bieden die het hoofddeel van de tekst te veel zouden belasten. Omwille van de toegankelijkheid worden in elk hoofdstuk de volledige referenties van citaten opnieuw gegeven, zelfs als die auteur of bron al in een eerder hoofdstuk is vermeld.

Opmerking van de vertaler

In de voetnoten wordt steeds naar de Engelstalige uitgaven verwezen, inclusief de pagina's. Indien een boek vertaald is, wordt in de voetnoten ook de Nederlandse titel vermeld.

INTRODUCTIE

Jezus nodigt ons uit om samen met Hem op weg te gaan. “Kom, volg mij.” Het is een eenvoudige uitnodiging om samen met een geliefde vriend op avontuur te gaan. Het christelijk leven is meer dan het juiste geloof. Het is meer dan intellectueel instemmen. Het is een uitnodiging om samen met Jezus op weg te gaan.

Een ander woord voor de weg met Jezus gaan is discipelschap. Discipelschap is leven zoals Jezus terwijl je met Jezus op weg gaat. De weg is niet altijd duidelijk en recht, maar heeft veel bochten en onverwachte wendingen. Soms is het pad gemakkelijk en soms voelt het als een pittige klim. Het einddoel (in het Grieks, *telos*) van discipelschap is echter altijd hetzelfde: lijken op Christus.

Als dat onmogelijk lijkt, ben je eigenlijk op een goed punt aangekomen om te beginnen. Sterker nog, het zou onmogelijk zijn als wij deze heel belangrijke overtuiging niet hadden: we gaan de weg samen *met Jezus*. Daarom is het een levenswandel in genade.

Toen Jezus zei: “Ik ben de weg, de waarheid en het leven” (Johannes 14:6), sprak Hij over meer dan een intellectuele formule of een transactieovereenkomst die wij met God sluiten. Hij beschreef de relationele manier waarop discipelschap tot stand komt. Zeker, Weg, Waarheid en Leven zijn geen filosofische abstracties of levensprincipes. Weg, Waarheid en Leven zijn een Persoon.

Jezus wees naar het eigenlijke *telos* (doel) van de weg: het echte leven zoals God het bedoeld heeft, en de middelen waarmee we het doel

bereiken zijn de weg en de waarheid, vervuld in en door Hem.¹ De weg van genade is door en door relationeel.

James K. A. Smith beschrijft discipelschap als “een soort migratie, van het koninkrijk der duisternis naar het koninkrijk van Gods geliefde Zoon (Kolossenzen 1:13).”² Dit is de taal van een reis - van het ene naar het andere land.³ Het gaat om het veranderen van burgerschap en loyaliteit, wat volkomen onmogelijk is zonder de genade van God in Jezus Christus, die de Weg is. Smith vervolgt: “In Christus krijgen we een hemels paspoort; in zijn lichaam leren we ons in te burgeren in zijn koninkrijk. Deze migratie naar een nieuw koninkrijk is niet een kwestie van getelepoteerd worden naar een andere dimensie; we moeten wennen aan een nieuwe manier van leven, een nieuwe taal leren, nieuwe gewoontes aanleren – en de gewoontes van die rivaliserende heerschappij afleren.”⁴

Ik geloof echt dat de belofte van Jezus toen Hij zei: “Ik maak een plaats voor jullie gereed” (Johannes 14), de garantie bevatte dat Hij persoonlijk voor ons een reservering voor deze reis heeft gemaakt, inclusief accommodatie voor wanneer wij aankomen. Hij is ons hemelse paspoort dat ons in staat stelt om burgers te worden van een nieuw land - van zijn koninkrijk. Het mooiste van alles is dat Hij belooft ons de hele weg naar huis te vergezellen. Jezus zal onze Weg voor de weg zijn. Dit is de hoop van de levenswandel in genade.

Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven

Toen Jezus zei: “Ik ben de weg, de waarheid en het leven,” bedoelde

-
1. Richard John Neuhaus definieert telos als “het ultieme doel dat betekenis geeft aan het ding in kwestie.” Neuhaus, *Death on a Friday Afternoon: Meditations on the Last Words of Jesus from the Cross* (New York: Basic Books, 2000), 127.
 2. James K. A. Smith, *You Are What You Love: The Spiritual Power of Habit* (Grand Rapids: Brazos Press, 2016), 66. Nederlandse vertaling: *Je bent wat je lief is: de spirituele kracht van gewoontes*.
 3. John Bunyan's *De christenreis* (1678) was een vroege fictieve versie van hetzelfde concept van de reis die men maakt om van land of koninkrijk te veranderen.
 4. Smith, *You Are What You Love*, 66.

Hij niet een abstract levensprincipe om als spreuk aan de muur te hangen. Het was eerder een antwoord op een vraag van bange en onzekere discipelen. Het komt uit een gedeelte in het evangelie van Johannes waarnaar Bijbelgeleerden verwijzen als Jezus' afscheidsrede (Johannes 14-17). Meer dan de andere drie nieuwtestamentische evangeliën, geven deze vier hoofdstukken van Johannes ons een betere kijk op waar Jezus aan dacht en wat Hij zijn discipelen leerde in de uren vlak voor zijn lijden en dood aan het kruis. Ze zouden dus heel goed kunnen worden omschreven als de laatste wil en het testament van Jezus Christus.⁵

Bedenk dat de discipelen ongelooflijk slecht nieuws hadden ontvangen. Ze hadden zich verzameld in een gehuurde kamer. De krappe ruimte is vol. Jezus wast de voeten van zijn twaalf discipelen, waar iedereen zich ongemakkelijk bij voelt. Vervolgens vertelt Hij hen dat zeer binnenkort één van hen Hem zal verraden (13:21). Tot overmaat van ramp vertelt Jezus hen dat Hij vertrekt en dat zij niet met Hem mee kunnen gaan terwijl ze een aantal jaren samen met Hem overal naartoe waren gereisd (13:33).

Dit is allemaal erg verontrustend! Jezus voelt de impact van zijn woorden op hen neerkomen. Geen wonder dat Hij zegt: "Wees niet ongerust" (14:1). Het woord dat is vertaald als "ongerust" is hetzelfde woord dat wordt gebruikt om de wateren van het Meer van Galilea tijdens een woedende storm te beschrijven. Toen de wind waaide, werd het water woelig en kolkend. De discipelen voelen zich nu precies zo. Hun maag draait zich om. Het duizelt hen. Hun emoties zijn overbelast. Jezus probeert hun ongeruste harten te troosten: "Wees niet ongerust... Wanneer Ik een plaats voor jullie gereedgemaakt heb, kom Ik terug. Dan zal Ik jullie met me meenemen, en dan zullen jullie zijn waar Ik ben. Jullie kennen de weg waar Ik heen ga" (Johannes 14:1-4).

5. Frederick Dale Bruner verwijst naar Johannes 14–16 als Jezus' discipelschapspreken, waarbij hoofdstuk 17 als slotgebed dient, en alles bij elkaar genomen, als "Jezus' compacte theologie voor zijn missionaire kerk." Bruner, *The Gospel of John: A Commentary* (Grand Rapids: Eerdmans, 2012), 786.

Dan spreekt Thomas. De geschiedenis heeft hem de ongelovige Thomas genoemd, maar ik ben blij dat hij er was, want Thomas had de moed om de vraag te stellen die iedereen beantwoord wilde hebben. Hij is als een student in een collegezaal die de docent midden in zijn voorlezing aanspreekt en zegt: “Neem me niet kwalijk. Misschien een domme vraag, maar we hebben geen idee waar u het over heeft.” Eigenlijk was het geen gekke vraag. Sterker nog, ik kan het waarderen dat Thomas de tegenwoordigheid van geest had om de grote olifant in de kamer te identificeren en de prangende vraag te stellen waar iedereen aan dacht: “We weten niet eens waar U naar toe gaat, Heer, hoe zouden we dan de weg daarheen kunnen weten?” (14:5).

Het leven is soms zo, toch? Er zijn tijden dat we ons afvragen welke kant we op moeten gaan. Soms denken we te weten waar we heen gaan, of hopen we te weten waar we heen gaan, maar moeten we toegeven dat we de weg helemaal kwijt zijn. Er lijken zoveel kruispunten en afslagen te zijn, zoveel opties en doodlopende wegen. In de puzzel van het leven verlangen we meer dan wat dan ook naar een kaart. Veel mensen die die kaart niet vinden, besluiten echter dat het beter is ergens heen te gaan dan nergens te blijven, dus kiezen ze een richting en gaan op weg naar wat de weg van de minste weerstand lijkt te zijn.

Gelukkig beantwoordt Jezus de vraag van Thomas (en de onze): “Ik ben de weg, en de waarheid, en het leven. Niemand kan tot de Vader komen dan door Mij” (14:6). Het is interessant dat de nadruk van Jezus’ bewering duidelijk ligt op het woord “de weg.” De weg wordt als eerste genoemd. Dat wil niet zeggen dat de waarheid en het leven niet belangrijk zijn. Het betekent simpelweg dat de waarheid en het leven uitleggen hoe en waarom Jezus de Weg is.⁶

6. Veel mensen beschouwen Raymond Brown als de meest gezaghebbende wetenschappelijke kenner van Johannes van zijn generatie. Hij schrijft: “De *weg* is het primaire predikaat [van de uitspraak van Jezus], en de waarheid en het leven zijn slechts verklaringen van de weg.” Brown, *The Gospel According to John* XII-XXI, The Anchor Bible Commentary (New York: Doubleday, 1970), 621. Als dit juist is, zijn de waarheid en het leven verklaringen van de weg – of, anders gezegd, Jezus is de Weg omdat hij de

Hij is de Weg omdat Hij de Waarheid is - de openbaring van God. Hij is de Weg omdat het leven van God dat voor iedereen beschikbaar is, in Hem zetelt en in Hem alleen. Hij is tegelijkertijd zowel de toegang tot, als ook de belichaming van het leven met God. De kern van het goede nieuws van het evangelie van Johannes is dat we in Jezus – het geïncarneerde Woord en de unieke Zoon van God – God kunnen zien en kennen op een manier die nog nooit eerder mogelijk was. Hij is de geautoriseerde zelfonthulling van God.⁷ Met andere woorden, Jezus is niet alleen een weg, maar de weg - omdat Hij de uitzonderlijke, zichtbare manifestatie is van de onzichtbare God die we kennen als Vader (1:14, 18; 6:46; 8:19; 12:45).⁸

“Niemand kan tot de Vader komen dan door Mij” (14:6). Velen van ons kunnen zich vinden in de vraag van Thomas: “Hoe zouden we de weg daarheen kunnen weten?” (14:5), omdat ieder mens, bewust of onbewust, op zoek is naar antwoorden op spirituele vragen. Onze huidige samenleving is spiritueel veel opener dan vele jaren lang het geval is geweest. Het probleem is dat mensen openstaan voor heel veel verschillende spirituele wegen.

Het moderne westerse wereldbeeld put uit een allesomvattende consensusmentaliteit en is verbonden met het recente politieke streven naar een vriendelijk pluralisme. Dit zorgt ervoor dat veel mensen het ene spirituele pad net zo relevant en legitiem beschouwen als elk ander, zolang hun persoonlijke behoeften worden vervuld en zolang ze authentiek trouw aan zichzelf zijn. En dus wordt aangenomen – of men nu kiest voor het boeddhisme, het hindoeïsme, de islam, scientology, het jodendom, het christendom of een andere religie – dat zolang men oprecht en

Waarheid en het Leven is. Jezus belichaamt alle drie persoonlijk.

7. Bruner, *The Gospel of John*, 811. Bruner herinnert ons eraan dat “Jezus’ onthulling van God de Vader ons grote hoop geeft dat ook de Vader [zoals Jezus] heel, heel goed zal zijn - en inderdaad is en altijd is geweest.”
8. Inspiratie voor deze zin haal ik uit een poëtische voetnoot in *The Wesley Study Bible: New Revised Standard Version*, Joel B. Green and William H. Willimon, eds. (Nashville: Abingdon Press, 2009).

tevreden is met zijn keuze, ieder alternatief net zo goed is als elk ander. Want alle wegen leiden (volgens dit wereldbeeld) naar dezelfde God.

Een van de vele problemen met een zodanige blik is dat deze verschillende overtuigingen elkaar vaak tegenspreken, en elkaar wederzijds uitsluiten. In vergelijking met de andere religieuze systemen is het christendom het enige geloof dat definitief beweert dat Jezus de enige weg tot God is. Men kan niet geloven in de exclusieve bewering van Jezus Christus: “Niemand kan tot de Vader komen dan door Mij”, en toch volhouden dat er andere manieren zijn om toegang tot de Vader te krijgen. In feite, door dit te beweren zou je Christus verloochenen die deze woorden heeft gesproken. Jezus zei niet: “Ik ben een van de vele wegen naar de Vader.” Hij zei niet: “Je kunt ervoor kiezen Mij te volgen als je wilt, maar er zijn andere keuzes die net zo legitiem zijn.” Evenmin zei Jezus: “Welk spiritueel pad je ook bewandelt, Ik vind het prima, zolang je maar oprecht bent.” Jezus heeft daar zelfs nooit op gezinspeeld. Hij verklaarde duidelijk dat Hij de enige weg naar de Vader is.⁹

Niet lang nadat ons gezin naar een nieuwe stad was verhuisd, hadden mijn vrouw en ik een afspraak aan de andere kant van de stad. We reden in aparte voertuigen. Omdat haar gevoel voor richting altijd beter is geweest dan het mijne, ging ze voorop. Plotseling kwamen we vast te zitten in druk verkeer, en ik raakte haar kwijt. Ik zag een voertuig waarvan ik dacht dat het haar voertuig was en volgde het. Tegen de tijd dat ik me realiseerde dat ik het verkeerde voertuig volgde - en nu op een heel andere weg was - was het te laat om op tijd op de afspraak te komen. Ik draaide om en ging naar huis. De moraal van het verhaal is eenvoudig: je kunt oprecht zijn over het pad dat je kiest en er tegelijkertijd oprecht naast zitten. Het feit is, er is meer nodig dan oprechtheid om de juiste

9. Dit beperkt de soevereiniteit van God niet om aanhangers van andere religies en geloofstradities, die hun hele leven kunnen leven zonder de naam van Jezus te kennen of zelfs maar te horen, genadig te bereiken. God is altijd vrij om te doen wat God soeverein verkiest te doen. Ik verwacht volledig verrast te worden door genade in de verzoening van alle dingen.

weg te vinden.¹⁰ Er is waarheid voor nodig! Iemand kan tempo maken in de richting waarin hij gaat, maar als de weg de verkeerde kant op gaat, maakt het niet uit hoe snel hij daar aankomt.

Jezus' bewering is radicaal inclusief omdat iedereen wordt uitgenodigd om de weg te volgen, maar het is radicaal exclusief omdat elk pad dat een persoon volgt om de waarheid te vinden op een doodlopende weg uitloopt - tenzij het de ene Weg is die naar de ene ware God leidt.

Elke persoon - ieder van ons - maakt zich schuldig aan het nemen van de verkeerde afslag, geestelijk gezien. Als gevolg hiervan bevinden we ons ver van God. De profeet Jesaja schrijft treffend: "Wij dwaalden rond als schapen, ieder zocht zijn eigen weg; maar de wandaden van ons allen liet de HEER op hem neerkomen" (53:6). De apostel Paulus herhaalt dit in Romeinen: "Want iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God" (3:23). Waarom? Omdat we allemaal de verkeerde weg in het leven zijn ingeslagen. We hebben er allemaal voor gekozen om onze eigen weg te volgen in plaats van Gods wil en weg voor ons leven na te streven.

Het evangelie (het goede nieuws) is dat Jezus kwam voor mensen zoals wij. Een andere evangelist, Lucas, vertelt ons dat Jezus zijn missie zo omschreef: "Om te zoeken en te redden wat verloren is" (19:10). In plaats van ons besluiteloos op een splitsing te laten staan, of erger nog, ons doelloos het verkeerde pad te laten opgaan, kwam Jezus om ons duidelijk de enige weg naar God, naar het nieuwe land van het koninkrijk en naar het eeuwige leven te laten zien.

In zijn Bijbelcommentaar parafraseert Bruner de woorden van Jezus als volgt: "Ik, Ik ben de Weg daarheen, en Ik, Ik ben de Waarheid die je op de weg daarheen zal leiden, en Ik, Ik ben het Leven dat je de kracht zal geven om de waarheid te volgen op de weg ernaar toe."¹¹ IK BEN¹² de

10 Niemand is zo oprecht over hun waarheid als zelfmoordterroristen. Maar oprechtheid - hoe hartstochtelijk iemand ook toegewijd is aan zijn of haar waarheid - is niet genoeg als het niet gebaseerd is op de ultieme werkelijkheid.

11. Bruner, *The Gospel of John*, 823.

12. Het voornaamwoord [*ego*, "ik"] heeft de klemtoon, waardoor de nadruk verschuift van een methode naar een persoon. Het is ook opmerkelijk, en is ontelbare keren

Weg, geen reeks aanwijzingen, geen routekaart, geen reeks raadsels. IK BEN de Waarheid, geen reeks leven-organiserende principes of filosofische vooronderstellingen. IK BEN het Leven, geen alternatieve manier van leven met een optimistisch standpunt - ik ben het enige echte leven, het unieke middel om echt mens te worden.

De bewering van Jezus Christus dat Hij niet slechts een weg, een waarheid en een leven is, maar dat Hij de ware en unieke Zoon van God is, vormt de basis van het christendom. Dat is niet om andere geloofssystemen zwart te maken; het wil eenvoudigweg zeggen dat er maar één weg naar de Vader is, en dat is door Jezus Christus. Hij is het enige middel waardoor we gered kunnen worden. Zoals Frederick Bruner heeft opgemerkt: “Het Oosten heeft eeuwig verlangd naar ‘de Weg’ (de tao), het Westen naar ‘de Waarheid’ (veritas), en de hele wereld (oost, west, noord en zuid) naar ‘het (echte) Leven.’ Jezus is in eigen persoon alle drie.”¹³

Stel je voor dat je in een onbekende stad bent en je vraagt iemand de weg naar een moeilijk te vinden plek. De persoon die je om hulp hebt gevraagd, zou iets als dit kunnen zeggen: “Je moet bij het volgende grote kruispunt naar rechts. Steek dan het plein over, ga langs de kerk, blijf op de middelste baan, die brengt je direct naar de derde straat rechts.” Zelfs met duidelijke begeleiding is de kans op een verkeerde afslag of verdwalen groot als de weg ingewikkeld is.

Stel dat de persoon aan wie je het vraagt in plaats daarvan zegt: “Weet je, er is geen gemakkelijke manier om daar te komen. Het is ingewikkeld als je er nog nooit bent geweest. Volg me gewoon. Sterker nog, *kom met me mee*, dan zal ik je daarheen brengen.” Die persoon wordt niet alleen je gids, maar hij wordt in wezen ook de weg, en je kunt niet missen waar je heen moet gaan. Dat is wat Jezus voor ons doet. Hij geeft niet alleen

benadrukt, dat Jezus’ ‘Ik ben’-uitspraken in Johannes een verwijzing zijn naar Gods uitspraak vanuit de brandende braamstruik aan Mozes: ‘IK BEN DIE IK BEN’ (Exodus 3:14, HSV). “IK BEN” werd in de Hebreeuwse Bijbel bekend als Jahweh.

13. Bruner, *The Gospel of John*, 812.

advies en aanwijzingen. Hij gaat met ons mee op een levenswandel in genade. Inderdaad, Hij vertelt ons niet over de weg - Hij wordt de weg!

De Britse theoloog en gerenommeerd missioloog Lesslie Newbigin verwoordde dit perspectief krachtig: “Het is niet zo dat Hij [Jezus] ons de weg leert, of ons op de weg leidt: als dat zo was, zouden we Hem kunnen bedanken voor zijn onderwijs en het vervolgens zelf kunnen doen. Hij is zelf de weg. ... Deze weg volgen is feitelijk de enige weg naar de Vader.”¹⁴

In *Alice in Wonderland* van Lewis Carroll komt Alice op een kruispunt en stelt een vraag aan de Cheshire Cat: “Zou je me alsjeblieft kunnen vertellen welke kant ik op moet vanaf hier?”

“Dat hangt er nogal van af waar je heen wilt,” antwoordt de Kat.

“Het kan me niet zoveel schelen waar ik heen ga,” reageert Alice.

“Dan maakt het niet uit welke kant je opgaat,” zei de Kat.

Misschien heeft niemand de unieke claim van Jezus welsprekender samengevat dan Thomas à Kempis in zijn devotionele klassieker, *De navolging van Christus*.

“Volg mij. Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.” Zonder de weg is er geen gaan. Zonder de waarheid is er geen weten. Zonder het leven is er geen leven. Ik ben de weg die je moet volgen, de waarheid die je moet geloven, het leven waarop je moet hopen. Ik ben de onschendbare weg, de onfeilbare waarheid en het oneindige leven. Ik ben de weg die recht is, de allerhoogste waarheid, het leven dat waar is, het gezegende, het ongeschapen leven. Als je op mijn weg blijft, zul je de waarheid kennen, de waarheid zal je vrijmaken en je zult het eeuwige leven bereiken.¹⁵

In Jezus vinden we de Weg naar de Vader. Hij is de weg naar huis.

In Jezus vinden we de Waarheid. Hij belichaamt de onveranderlijke en zekere waarheid van het karakter en de aard van de Vader.

14. Lesslie Newbigin, *The Light Has Come: An Exposition of the Fourth Gospel* (Grand Rapids: Eerdmans, 1987), 181. Cursivering toegevoegd.

15. Thomas à Kempis, *De navolging van Christus*, boek 3, hoofdstuk 56 (c. 1418–1427).

In Jezus vinden we het Leven - overvloedig leven, zowel nu als in de beloofde nieuwe schepping van God die gaat komen.

Dit is de levenswandel in genade.

1

WONDERBAARLIJKE GENADE

Genade is overal.

—Georges Bernanos, *The diary of a country priest*

“Amazing Grace” is tegenwoordig een van de beroemdste en meest geliefde liedjes ter wereld. Hoewel het meer dan twee eeuwen oud is, wordt het nog steeds gezongen in honderden talen en dialecten.¹ Het overstijgt ras en geloof, geografische en generationele grenzen. Je hoeft niet eens een christen te zijn om de woorden te kennen en ontroerd te raken door hun betekenis.

De Engelse predikant John Newton schreef dit lied. Tijdens het eerste deel van zijn volwassen leven was hij de kapitein op een slavenschip en persoonlijk verantwoordelijk voor het transporteren van honderden slaven van West-Afrika naar Groot-Brittannië. Maar na een bijna-dood-ervaring tijdens een hevige storm op zee, had hij een bekeringservaring die hem radicaal veranderde. Hij zou nooit meer dezelfde zijn.

Niet alleen begon hij de levenswandel in genade met God, maar

1. Ik schrijf dit terwijl ik in een luchthaven lounge in Johannesburg, Zuid-Afrika zit en ik hoor een van de medewerkers het lied zachtjes neuriën in het Afrikaans. De Amerikaanse journalist Bill Moyers woonde een optreden bij in het Lincoln Center waar het publiek “Amazing Grace” zong. Hij was zo onder de indruk van de verenigende kracht van het lied, zowel onder christenen als niet-christenen, dat hij werd geïnspireerd om een documentaire over de kracht van dit lied te maken.

hij kreeg ook diep berouw over zijn persoonlijke betrokkenheid bij de slavenhandel. Hij legde zijn kapiteinschap neer, werd een Anglicaanse predikant en werd later een mentor van William Wilberforce, die de campagne leidde om de slavernij in het Britse rijk af te schaffen. Toen hij op 82-jarige leeftijd op sterven lag, verklaarde Newton: “Mijn geheugen is bijna verdwenen. Maar ik herinner me twee dingen: dat ik een grote zondaar ben en dat Christus een grote Heiland is.” Geen wonder dat hij zo poëtisch kon schrijven - hij had wonderbaarlijke genade ontvangen, en was er door veranderd.

Dit is een boek over genade. Het gaat over de levenswandel in genade waardoor we steeds meer gaan lijken op Jezus Christus, die “de Weg, de Waarheid en het Leven” is. Genade uit zich in velerlei vormen, zowel in de Bijbel als in ons leven, maar de aard van genade blijft hetzelfde. We ontvangen het persoonlijk als een geschenk van God en werken met God samen in een wederzijdse en transformerende relatie.

Wat is Genade?

Wat is Gods genade? Hoe komt het in ons leven, hoe beïnvloedt en verandert het ons, en hoe stelt het ons in staat om een Christusgelijkvormig leven te leiden? Er zijn veel definities van genade:

- Gods onverdiende gunst.
- Gods onverdiende liefde.
- De gunst die wordt gegeven aan iemand die het tegenovergestelde verdient.
- De absoluut vrije uiting van de liefde van God vanuit de milddadigheid en welwillendheid van de Gever.²
- Gods onvoorwaardelijke goedheid.

Al deze definities van genade proberen die onbeschrijflijke en wonderbaarlijke aspecten van Gods liefdevolle antwoord te beschrijven op een mensheid die het niet verdient. Daarom gebruiken we het woord “wonderbaarlijk” (*amazing* in het Engels). Het gaat in tegen ons

2. Dit is een losse parafrase van de definitie van genade toegeschreven aan de inmiddels overleden Spiros Zodhiates, docent Nieuwe Testament, linguïst en zendingsleider.

menselijk begrip van relaties en transacties.

Degenen die in de financiële wereld werken, weten wat een “aflossingsvrije periode” (*grace period* in het Engels) is. Aflossingsvrije periodes zijn korte periodes waarin een betaling boetevrij wordt uitgesteld. Aan een “aflossingsvrije periode” zijn echter voorwaarden verbonden. Het duurt maar kort. Uiteindelijk zal het voorbij zijn en als iemand nog steeds niet heeft betaald wat hij verschuldigd is, worden er extra boetes in rekening gebracht. Het is gratis, maar het is niet onvoorwaardelijk.

Gods genade is anders. Gods genade is vrij verkrijgbaar (niet te verwarren met “kosteloos” - meer over dit idee aan het einde van het hoofdstuk), en dat is maar goed ook, want we kunnen het ons toch niet veroorloven. We zouden nooit kunnen betalen of terugbetalen wat we aan God verschuldigd zijn. Het is door zijn genade dat God voor ons doet wat we nooit voor onszelf zouden kunnen doen. Daarom zeggen we dat genade onverdiend is. God behandelt ons beter dan wij verdienen. Het is de gunst die ons wordt gegeven terwijl we het tegenovergestelde verdienen, en dat zet ons aan om Jezus te volgen in een door en door toegewijd discipelschap.

De eenvoudigste definitie van genade is “geschenk.” De apostel Paulus gebruikte het gangbare Griekse woord voor “geschenk” of “gunst,” *charis*, en gaf het een nieuwe interpretatie om de enorme betekenis van alles wat God voor ons heeft gedaan in Jezus Christus te beschrijven (2 Korintiërs 8:9; 9:15; Galaten 2:21; Efeziërs 2,4–10).³ Het is ook belangrijk op te merken dat *charis* is afgeleid van de wortel *char* - ‘dat wat vreugde brengt.’⁴ Zo roept de actie van gegeven en ontvangen genade zowel vreugde als dankbaarheid op. In die zin past het dat ontvangers van genade iets teruggeven: dankzegging en een Godgewijd leven. Dit impliceert niet dat goddelijke genade een relationele transactie

3. Het Griekse woord *charis* wordt in het Latijn vertaald als *gratia*, waarvan veel talen het woord ‘genade’ hebben afgeleid. In het Nederlands komt het woord *gratis* van het Latijnse *gratia*.

4. Thomas A. Langford, *Reflections on Grace* (Eugene, OR: Cascade Books, 2007), 28.

is. Het verlangen (of de verwachting) om de gunst terug te betalen, doet de kracht van het geschenk teniet.⁵ Transactioneel denken ondermijnt en haalt altijd de intentie van een geschenk onderuit.

Als ik een vriend van me een kado geef, zou ik kunnen zeggen: “ik wil dit kado geven als teken van mijn liefde voor jou.”

De normale reactie zou zijn dat die vriend het geschenk ontvangt en gewoon “Dank je wel” zegt.

Wat als die vriend in plaats daarvan zou zeggen: “Dat is heel aardig van je. Hoeveel ben ik je schuldig?” Hij heeft de taal van een geschenk veranderd in de taal van een transactie: *je doet iets aardigs voor mij. Ik ben je wat verschuldigd.*

Er is nog een ander probleem in het verwarren van de gave van genade met terugbetaalbare transacties. De onderliggende betekenis van genade is dat we niets kunnen doen om ervoor te zorgen dat God meer van ons gaat houden, en dat we niets kunnen doen waardoor God minder van ons gaat houden.⁶ Er is niets zo goed aan ons dat ons waardig maakt of in staat stelt om Gods liefde te verdienen, en er is niets zo slecht aan ons dat ons kan scheiden van Gods liefde, die in Christus Jezus, onze Heer is (Romeinen 8:35-39). God houdt niet van ons omdat we goed zijn, en God haat ons niet omdat we slecht zijn. God is tot in de kern van zijn wezen heilige liefde, wat betekent dat de actie die God het meest volledig kenmerkt, goddelijke zichzelf-gevende en overvloedige genade is.⁷

5 In *Paul and the Gift* (Grand Rapids: Eerdmans, 2015), verklaart John M. G. Barkley dat het idee van “geschenk” als iets dat “gratis, voor niets” wordt overhandigd, een modern westers concept is. Door de oudheid heen, en zelfs nu nog in veel delen van de wereld, worden geschenken gegeven met een sterke verwachting iets terug te krijgen – zelfs om iets te verwerven dat de sociale solidariteit versterkt. Het nieuwtestamentische begrip van het “geschenk” van verlossing is dat, hoewel het niet verdiend is en niet verdiend kan worden, Gods genade rechtvaardigheid voortbrengt en dat die rechtvaardigheid gehoorzaamheid voortbrengt.

6. Philip Yancey, *What’s So Amazing about Grace?* (Grand Rapids: Zondervan, 1997), 70.

7. “Gods meest essentiële eigenschap is liefde. “God is liefde,” zegt Johannes eenvoudig maar zeer diepgaand. We kunnen Gods liefde nader omschrijven met het woord ”heilig.” Dit voegt echter weinig toe aan ons begrip van God, omdat Gods liefde van nature heilig is. Het woord “heilig” herinnert ons er echter aan dat God buiten ons

Philip Yancey erkent dit als hij schrijft: “Genade betekent dat God al zoveel van ons houdt als een oneindige God ooit kan liefhebben.”⁸ Aangezien God nooit van ons hield op basis van ons goede gedrag, hoe kan beter gedrag ervoor zorgen dat God meer van ons gaat houden? Evenzo, hoe kan slecht gedrag ervoor zorgen dat God minder van ons gaat houden? Je kunt niet meer bidden, meer geven, meer dienen of meer opofferen om ervoor te zorgen dat God zegt: “Ze doet het zoveel beter. Ze heeft eindelijk alles op een rijtje. Ik hou nu meer van haar dan voorheen.” Nee. Je wordt geliefd zoals je bent. Als het om Gods liefde gaat, hangt niets af van wat je doet of hoe je je gedraagt – niet omdat je het verdient, maar omdat dit de eerste en laatste drijfveer van het hart van God is.

De gangbare vergelijking tussen rechtvaardigheid, barmhartigheid en genade drukt het goed uit: Rechtvaardigheid is krijgen wat je verdient. Barmhartigheid is niet krijgen wat je verdient. Genade is krijgen wat je niet verdient.

Jezus vertelde veel gelijkenissen om ons te helpen het leven op nieuwe wijze te bezien vanuit het gezichtspunt van het koninkrijk. De gelijkenissen zijn niet alleen morele verhalen om ons een betere manier van leven te laten zien. Ze helpen om ons begrip van het wezen en het hart van God beter te begrijpen en te corrigeren. Denk aan de gelijkenissen van het verloren schaap, de verloren munt en de verloren zonen (Lucas 15).⁹ Jezus beschrijft God als een herder die dolblij is, niet omdat negenenegentig schapen zich aan de regels hielden, maar omdat één van zijn eigen schapen die verdwaald was is gevonden. Hij beschrijft God als een vrouw die haar huis op zijn kop zet op zoek naar een kostbare munt. Als

staat als iemand anders dan wij. God is heilig, altijd in zijn wezen anders dan wij.”

Diane LeClerc, *Discovering Christian Holiness: The Heart of Wesleyan-Holiness Theology* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2010), 274.

8. Yancey, *What's So Amazing about Grace?*, 70.

9. Mijn gebruik van “zonen” in het meervoud is opzettelijk. In het onderwijs van Jezus in deze gelijkenis blijkt duidelijk dat beide zonen om verschillende redenen verloren waren, maar slechts één verliet het huis.

ze het vindt, is ze zo blij dat ze een feest geeft om het met haar vrienden te vieren. Vervolgens beschrijft Hij God als een liefhebbende vader die de horizon af tuurt naar een teken van zijn eigenzinnige zoon. Als hij de zwervende jongen ziet “terwijl hij nog in de verte is” (Lucas 15:20), wordt hij vervuld van medelijden en rent hem tegemoet om hem thuis te verwelkomen. Dit zijn allemaal inzichten in het wezen en het hart van God. “Gevonden worden” verheugt het hart van God! Genade overwint dwalen, verloren zijn en ontrouw.

Jezus vertelde nog een gelijkenis over arbeiders in een wijngaard wier werkgever alle arbeiders hetzelfde loon betaalt, ook al hadden sommigen veel minder uren gewerkt dan anderen (Matteüs 20:1-16). Dit verhaal slaat economisch nergens op. Het lijkt een onverstandige bedrijfsvoering. Dit soort roekeloos gedrag van een bedrijfseigenaar loopt het risico de hardst werkende werknemers van zich te vervreemden en luiheid aan te moedigen bij de minder gemotiveerden. Dit is echter geen gelijkenis over de beste bedrijfsvoering; het is een gelijkenis over de buitensporige genade van God. Genade is geen wiskundige formule die het aantal uren van de werknemers bijhoudt, de juiste boekhoudkundige principes volgt of de hardste werkers beloont. Genade gaat niet over wie het verdient om betaald te worden; het gaat om personen die *niets verdienen* en toch geschenken krijgen. Als dit je schandalig in de oren klinkt en belachelijk voor je gezonde verstand, dan begin je het punt van genade te begrijpen.

Genade is persoonlijk

We kunnen spreken over de ervaring van genade, omdat genade heel persoonlijk en relationeel is. Genade is om twee belangrijke redenen persoonlijk. Ten eerste is genade geen *ding*. Het is geen product. Het is geen heilige substantie zoals “christelijke motorolie” die in ons wordt gegoten om de “motor” van ons discipelschap efficiënter te laten werken. Genade is persoonlijk omdat ze tot ons komt in de persoon van Jezus Christus, die zei: “Ik ben de weg, de waarheid en het leven.”¹⁰

10. Wanneer het evangelie van Johannes over de heilige Geest spreekt als “een andere”

Thomas Langford, een theoloog in de Wesleyaanse traditie, beweert dat er in de geschiedenis van de kerk een strijd is geweest tussen twee opvattingen van genade:

Aan de ene kant werd genade gezien als een *ding*, een ding wat God bezit en kan geven, en misschien iets dat mensen kunnen aanvaarden en bezitten; of, in omvattendere bewoordingen, een sfeer, energie of kracht die Gods actie vertegenwoordigt en een kader biedt voor het menselijk leven. Aan de andere kant is genade geïdentificeerd met een *iemand*; genade is een persoon, genade is God - God aanwezig bij de mens. Spreken over genade is spreken over Gods aanwezigheid en zorgzame interactie met de schepping. In deze opvatting zijn overwegingen van genade gebaseerd op reflecties over het leven, de dood en de opstanding van Jezus. Jezus Christus is genade; genade is Jezus Christus.¹¹

Ik ben getroffen door de kracht van de gewichtige uitspraak van Diarmaid MacCulloch in zijn boek *Christianity*, een monumentale geschiedschrijving van het christendom: “Een *persoon*, geen systeem, overweldigde [Paulus] in de mysterieuze gebeurtenissen op de weg naar Damascus.”¹² In zoveel opzichten was Saulus van Tarsus - later omgedoopt tot Paulus de apostel - niet voorbereid op deze wonderbaarlijke openbaring. Zijn toewijding was aan een godsdienst geweest, een bepaald systeem, een traditie, een wet. Hij kende het maar al te goed. Hij was een goed opgeleide en gepassioneerde verdediger van de wet – maar het was een persoon die hem veranderde. Die persoon was Jezus van Nazareth, die Paulus later zou identificeren als Christus en Heer.

Het vorige geloofssysteem van Paulus was een totale naleving van de wet. Na de ervaring op de weg naar Damascus (Handelingen 9:1-22) zag hij de dingen anders. Hij geloofde nog steeds dat de wet goed was, maar

pleitbezorger, betekent dit dat de Geest van de Waarheid de bediening van Jezus de Waarheid zal voortzetten (14:6, 16-17).

11. Langford, *Reflections on Grace*, 18.

12. Diarmaid MacCulloch, *Christianity: The First Three Thousand Years* (New York: Penguin Books, 2009), 99.

onvolledig. Toen hij de Persoon ontmoette, verlegde hij zijn aandacht van wat goed was (zijn joodse afkomst) naar iemand die onvergelijkbaar veel beter was: Jezus Christus. Door de ervaring van een intieme ontmoeting met Christus ontdekte hij een gerechtigheid die niet de zijne was.¹³ Paulus geloofde dat de relatie van de gelovige met Christus (de Persoon) zo intiem kan worden dat hij erover sprak als “een zijn in Christus,” wat duidt op geheel verenigd zijn. Een-zijn was voor Paulus geen abstract, Grieks-Romeins, platonisch begrip. Jezus Christus was (is) een echte mens in de recente historische tijd en ruimte. Hij is niet alleen gelijk aan ons in zijn menselijkheid, maar ook - als degene die Paulus ontmoette op de weg naar Damascus - een verrezen, transcendente Persoon wiens leven, dood, opstanding en hemelvaart de catastrofe van onze zonde en gebrokenheid heeft omgekeerd (1 Korintiërs 15:22).

Eigenlijk was de naamsverandering van Saulus tot Paulus meer dan een bekering - het was een ontwaken: “Meteen was het alsof er schellen van Saulus’ ogen vielen” (Handelingen 9:18). Het was een regeneratie. Paulus kreeg een puur, onvervalst geschenk dat hij niet kon verkrijgen of verdienen. Nu kon hij zien waar de wet al die tijd naar had verwezen: naar een Persoon. Daarom zou hij later schrijven: “Maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor de Joden aanstootgevend en voor de andere volken dwaas. Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als de Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid” (1 Korintiërs 1:23-24). Dit was schandalig voor degenen die gebonden waren door de Joodse wet en traditie en waanzin voor degenen die opgingen in de elitaire Griekse cultuur en westerse filosofische wereldbeelden. Maar voor degenen die konden geloven dat Jezus de Christus van God was (in het Grieks betekent *christos* “gezalvde”), werd Hij door de genade van God hun redding.¹⁴

De eerste christenen predikten geen systeem en zelfs geen godsdienst.

13. *Dikaioun*, “rechtvaardig gemaakt worden” (of in de bekende woorden van de protestantse reformatie uit de zestiende eeuw, “gerechtvaardigd worden”), geeft aan dat er een genade is die van buiten onszelf komt.

14. *Strong’s Concordance of the New Testament* geeft aan dat *charis*, “genade”, minstens achtentachtig keer voorkomt in Paulus’ brieven aan kerken in de eerste eeuw.

Ze verkondigden een Persoon. Voor de islam werd het Woord een boek (de Koran); voor het christendom is het Woord vlees geworden (Johannes 1:14).¹⁵ Een mens. De eeuwige, ene God, werd een Persoon. Incarnatie. De eerste christenen gaven hun leven niet op voor een theorie, een principe of een levenskracht. Het was voor en vanwege een Persoon - een echte Persoon die echt gekruisigd en begraven was, die echt uit de dood was opgewekt als de eerste vrucht van de nieuwe schepping, die echt naar de hemel was opgestegen en die echt weer terugkomt.

Ik ken niemand die dit treffender omschreven heeft dan Dietrich Bonhoeffer: “Met een abstract idee is het mogelijk een relatie van formele kennis aan te gaan, er enthousiast over te worden en misschien zelfs in de praktijk te brengen; maar het kan nooit worden gevolgd in persoonlijke gehoorzaamheid. Het christendom zonder de levende Christus is onvermijdelijk christendom zonder discipelschap, en christendom zonder discipelschap is altijd christendom zonder Christus.”¹⁶

Daarom gaat het in de levenswandel in genade niet over het volgen van een systeem, een boek, een handboek, een denominatie of een traditie. We volgen, aanbidden en dienen Jezus Christus. Genade is het resultaat van alle voordelen van het leven, de bediening, de dood, de opstanding en de hemelvaart van de persoonlijke Jezus, die nu Christus en Heer is.

Een christocentrisch (Jezus gecentreerd) verhaal van genade betekent niet het negeren van een robuuste trinitarische theologie van genade (God als Schepper en Vader; de kracht van de heilige Geest in het leven van een gelovige). Door genade als Persoon te begrijpen, onthouden we dat alles wat we persoonlijk van God te weten komen, het duidelijkst wordt geopenbaard in het leven, het onderwijs en de ervaring van de Persoon die God koos om zichzelf bekend te maken. Het doel van

15. Ik ben Daniel Gomis, regionaal directeur voor de Kerk van de Nazarener in Afrika, veel dank verschuldigd voor deze belangrijke onderscheiding.

16. Dietrich Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship* (New York: Macmillan Company, 1949), 63–64. Nederlandse vertaling: *Navolging*.

christelijk discipelschap is om de ontvangers van genade te vormen naar het beeld en de gelijkenis van Jezus Christus. Genade is niet een ding - genade is *iemand*.

Deze bevestiging leidt ons naar de tweede reden waarom genade persoonlijk is: genade komt tot elke persoon overeenkomstig zijn of haar specifieke behoefte of vermogen om het te ontvangen. Elke persoon ontvangt en eigent zich op unieke wijze genade toe.

Ik heb veel vrienden, maar ik ga op verschillende manieren met hen om omdat ze allemaal uniek zijn. Ik heb drie kinderen en hoewel ik evenveel van hen hou, kan ik ze niet allemaal op dezelfde manier behandelen. Ze zijn allemaal verschillend, dus mijn aanpak van ouderschap moet voor elk van hen worden aangepast. Dit is de liefdevolle manier om een vriend en een ouder te zijn.

Evenzo wordt genade door elke persoon op unieke wijze toegeëigend en ontvangen, omdat we genade in een persoonlijke relatie met de drie-enige God ervaren, ons gegeven door de Vader, verleend door Jezus Christus en bekrachtigd door de heilige Geest. Genade is persoonlijk omdat ze tot ons komt in een persoon, gepersonaliseerd volgens onze behoeften. Naarmate God meer van zichzelf aan ons geeft, wordt er meer genade gegeven.

Genade is kostbaar

Dietrich Bonhoeffer herinnert ons eraan dat genade weliswaar vrij verkrijgbaar is, maar niet kosteloos. In een indringende paragraaf in zijn meest bekende boek, *Navolging*, belicht Bonhoeffer het verschil tussen goedkope en kostbare genade als het gebrek aan verlangen naar, of de verwachting van echt discipelschap: “Goedkope genade is genade zonder discipelschap, genade zonder het kruis, genade zonder Jezus Christus, levend en geïncarneerd.”¹⁷

Verder stelt Bonhoeffer ronduit dat goedkope genade de “dodelijke vijand van onze kerk” is, “de bitterste vijand van discipelschap” en “de

17. Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 47-48.

ondergang is geweest van meer christenen dan enig gebod van werken.”¹⁸ Men kan zeggen dat iemand alleen door genade gerechtvaardigd wordt als een geschenk van God, maar de vrucht van een gerechtvaardigd leven is degene die alles heeft achtergelaten en Christus is gevolgd.¹⁹ En dit is zo, merkt Bonhoeffer terecht op, omdat de eerste reactie van iemand die de oproep hoort om Jezus te volgen, een daad van gehoorzaamheid is voordat het een leerstellige geloofsbelijdenis wordt (Marcus 2:14).²⁰

Bonhoeffer beschrijft vervolgens waarom genade kostbaar is en waarom volkomen overgave de enige juiste reactie in discipelschap is:

Genade kost wat omdat het ons oproept om te volgen, en het is genade omdat het ons oproept om Jezus Christus te volgen. Het kost wat omdat het een mens zijn leven vraagt, en het is genade omdat het een mens het enige echte leven geeft. Het kost wat omdat het zonde veroordeelt en het is genade omdat het de zondaar rechtvaardigt. Het kost bovenal wat omdat het God het leven van zijn Zoon heeft gekost: “Je bent duur gekocht,” en wat God veel heeft gekost, kan voor ons niet goedkoop zijn. Bovenal is het genade omdat God zijn Zoon niet een te hoge prijs vond om voor ons leven te betalen, maar Hem voor ons heeft overgeleverd. Kostbare genade is de incarnatie van God.²¹

Het leven van discipelschap is een levenswandel in genade. Het begint met genade, wordt bekrachtigd door genade en is van begin tot eind doordrenkt met genade. Er is geen echt discipelschap tenzij we de weg van Jezus volgen en gehoorzamen. De genade van God kan als een geschenk worden ontvangen - vrij verkrijgbaar - maar kan niet los blijven van de eisen van het discipelschap.

Genade is wonderbaarlijk

Philip Yancey vertelt over een scène uit de film *The Last Emperor*,

18. Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 45, 55, 59.

19. Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 55.

20. Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 61.

21. Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 47-48.

van de jonge jongen die werd gezalfd als de laatste keizer van China. Hij leidde een luxe leven met veel bedienden onder zijn bevel.

“Wat gebeurt er als je iets verkeerd doet?” vraagt zijn broer.

“Als ik iets verkeerd doe, wordt iemand anders gestraft,” antwoordt de jonge keizer. Om dit te demonstreren breekt de jonge keizer een kostbaar voorwerp en wordt een van de bedienden geslagen voor de overtreding.²²

Dit was de oude gewoonte van koningen en keizers. Het was noch rechtvaardig, noch barmhartig. Toen kwam er iemand uit een andere wereld. Hij was een Koning die een nieuwe betekenis gaf aan het begrip autoriteit. Hij keerde de oude orde om en huldigde een nieuw koninkrijk in. Wanneer zijn dienaren tot zonde vervallen, neemt deze Koning wat hen rechtmatig toekomt. Yancey reflecteert: “Genade is alleen vrij omdat de gever zelf de kosten heeft gedragen.”²³

Dit is geen gerechtigheid of barmhartigheid - dit is genade. Kostbare genade. Misschien is dit de reden waarom we nog steeds graag het lied van Newton zingen, *Amazing Grace*. Genade is wonderbaarlijk.

Dus hoe krijgt de buitensporige genade van God vorm in ons dagelijks leven? Het is één ding om te weten wat genade betekent. Het is geweldig om te weten dat God zo van ons houdt, maar wat bewerkt genade in mijn leven? Hoe ziet genade eruit als ik ga inzien wat het betekent? Wat gebeurt er als ik genade ervaar? Welk verschil maakt genade in mijn dagelijks leven?

Genade wordt op veelzijdige, genuanceerde en diverse manieren ervaren. De rest van dit boek zal de vele uitingsvormen van de levenswandel in genade onderzoeken.

22. Yancey, *What's So Amazing About Grace?*, 67.

23. Yancey, *What's So Amazing About Grace?*, 67.

DE WEG

Door zoekende genade (ook wel voorafgaande genade genoemd), gaat God voor ons uit om een weg te banen en een relatie met ons aan te gaan.

2

ZOEKENDE GENADE¹

De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.

Lucas 19: 10

Discipelschap is verwant aan een langdurige gehoorzaamheid in dezelfde richting met Jezus als onze gids en metgezel.² We noemen dit de levenswandel in genade. De levenswandel in genade is altijd dynamisch omdat deze in de kern relationeel is. Wandelen in geloof is meer avontuur dan sleur, meer vreugde dan plicht, waarbij elke stap van de discipelschapsreis omringd is door de genade van God. We ervaren Gods genade op verschillende manieren in de verschillende seizoenen van ons leven. Hoewel deze facetten van genade niet altijd opeenvolgend zijn (volgend in een specifieke volgorde), kunnen ze onderscheiden worden door de verschillende doelen die ze vervullen in onze discipelschapsreis.³

1. Delen van dit hoofdstuk zijn in bewerkte vorm overgenomen uit het hoofdstuk van de auteur getiteld “The Grace That Goes Before: Prevenient Grace in the Wesleyan Spirit,” in *Wesleyan Foundations for Evangelism*, ed. by Al Truesdale (Kansas City, MO: The Foundry Publishing, 2020). Met toestemming gebruikt.
2. De uitdrukking “een langdurige gehoorzaamheid in dezelfde richting” is ontleend aan een boek over discipelschap, geschreven door predikant-theoloog Eugene Peterson, *A Long Obedience in the Same Direction: Discipleship in an Instant Society* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1980).
3. Hoewel genade misschien niet opeenvolgend wordt ervaren, verwijzen theologen wel naar een ordening van verlossing (*ordo salutis*). Desalniettemin maakt Diane LeClerc het belangrijke punt: “Aangezien dit vaak wordt beschouwd als een reeks stappen in het christelijke leven, geven sommige theologen de voorkeur aan *via salutis*, weg van verlossing, om de overgang van het ene stadium naar het andere te benadrukken.”

Er zijn minstens vijf verschillende Bijbelse beschrijvingen van hoe wij de genade van God ervaren. Dat wil niet zeggen dat er verschillende classificaties van genade zijn, alsof genade zou kunnen worden opgedeeld in verschillende categorieën of typen.⁴ Zoals Jack Jackson aangeeft: “Gods genade is uniek,”⁵ of, met de woorden van John Wesley, Gods genade is gewoon “de liefde van God.”⁶ Om deze neiging van het classificeren van verschillende soorten genade te vermijden, koos Wesley ervoor om zich te concentreren op hoe mensen Gods genade ervaren: “Afhankelijk van hun stadium van discipelschap ervaren mensen Gods genade anders. Zij die nog niet tot geloof zijn gekomen ervaren voorafgaande genade; eenmaal ontwaakt, ervaren ze genade op een overtuigende en rechtvaardigende manier; en dan, ten slotte, als ze eenmaal gerechtvaardigd zijn, ervaren ze genade die ernaar streeft om hun geest en hart te heiligen.”⁷ Deze beschrijving van Jackson van Wesley’s theologie is prachtig, logisch maar flexibel, en maakt onderscheid tussen genade als een ding en genade als een relationeel proces dat onze levensomstandigheden en ervaringen, Gods persoonlijk spreken, en zijn voorzienige timing omvat. Genade is een Persoon en wordt op persoonlijke wijze verleend.

Met dit in ons achterhoofd bied ik de volgende omschrijvingen van

Diane LeClerc, *Discovering Christian Holiness: The Heart of Wesleyan-Holiness Theology* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2010), 315.

4. Dit was een belangrijk punt in het laatste hoofdstuk. Genade is geen ding - genade is een persoon en persoonlijk. Tom Noble suggereert dat de neiging om genade te behandelen als een objectieve kracht of substantie voortkwam uit het middeleeuwse Augustinianisme. Er werden verschillende soorten genade omschreven die christenen konden ontvangen. Deze tendens nam toe in de zeventiende-eeuwse protestantse scholastiek. “Dat scholastieke model van genade brengt zijn eigen problemen met zich mee, vooral de neiging om het handelen van God te depersonaliseren, door de persoonlijke actie van de Geest te vervangen door deze onpersoonlijke opvatting van genade.” T. A. Noble, *Holy Trinity: Holy People: The Theology of Christian Perfecting* (Eugene, OR: Cascade Books, 2013), 100.
5. Jack Jackson, *Offering Christ: John Wesley’s Evangelistic Vision* (Nashville: Kingswood Books, 2017), 53.
6. John Wesley, Sermon 110, “Free Grace,” *Sermons III: 71–114*, vol. 3 in *The Bicentennial Edition of the Works of John Wesley* (Nashville: Abingdon Press, 1986), 3.544, par. 1.
7. Jackson, *Offering Christ*, 53.

genade aan om beter te begrijpen hoe we veelal Gods liefde in de levenswandel in genade ervaren. Besef goed dat het niet gaat om verschillende soorten genade, maar om verschillende manieren waarop we God als gepersonifieerde genade in de loop van ons leven kunnen ervaren.⁸

- Zoekende genade
- Reddende genade
- Heiligende genade
- Ondersteunende genade
- Toereikende genade

In de volgende hoofdstukken zullen we elk van deze omschrijvingen verder verkennen, zowel Bijbels, theologisch als ook vanuit onze ervaring. We beginnen hier met zoekende genade.

De genade die voor ons uitgaat

De genade van God begint niet op het moment van onze redding. Genade is zelfs werkzaam voorafgaand aan het besef van onze behoefte aan God. Van nature zoeken we God niet op; in plaats daarvan zoekt God ons. De theologische term voor deze actie waarmee God ons dichter bij zichzelf probeert te brengen, is *voorafgaande genade*. Voorafgaande genade betekent simpelweg dat God naar ons toe komt voordat wij tot God komen, zij gaat *vooraf* aan ons reageren op Hem. Gods genade zoekt ons op en komt waar wij zijn.

Christenen beginnen soms een getuigenis van hun bekeringservaring met een verklaring over hoe ze op die en die plaats of op een bepaalde

8. Dit is in navolging van het begrip dat William Greathouse en H. Ray Dunning hanteren van “redding” als een theologische term met brede connotaties: “[Redding] omvat het hele werk van God gericht op het herstellen van de mens in zijn verloren staat. Beginnend met aanvankelijke redding, omvat het alle aspecten van dat herstel tot en met de definitieve redding of ‘verheerlijking.’” William M. Greathouse and H. Ray Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1982), 75. Nederlandse vertaling: *Een inleiding tot de Wesleyaanse Theologie*. Verder leggen Greathouse en Dunning uit dat verlossing niet in één enkele gebeurtenis of ervaring ligt: “Het Nieuwe Testament spreekt over verlossing in drie tijden: verleden (heeft zich voltrokken), heden (is een realiteit) en toekomst (zal plaats vinden).”

leeftijd “tot geloof kwamen.” Dit zijn oprechte pogingen om een specifieke tijd en plaats te beschrijven waarop ze een ontmoeting met God hadden en wedergeboorte in Christus hebben ervaren. De bewoording “kwam tot geloof” is echter niet precies juist omdat niemand ooit zelf tot geloof in Jezus Christus *komt*. *Jezus Christus komt tot ons*.

In een zeer belangrijke brief aan de eerste niet-joodse christenen zegt de apostel Paulus: “U was dood door de misstappen en zonden waarmee u voorheen de weg ging van de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht, de geest die nu werkzaam is in hen die God ongehoorzaam zijn.... Maar omdat God zo barmhartig is en de liefde die Hij voor ons heeft opgevat zo groot, heeft Hij ons, terwijl wij allen dood waren door onze zonden, samen met Christus levend gemaakt. Door genade bent u gered!” (Efeziërs 2:1-2, 4- 5). Let vooral op het woord dat Paulus herhaalt om er speciale nadruk op te leggen: *dood*. Paulus neemt dit zeer serieus. Hij zegt niet dat we “ziek” waren door onze zonden of “vastzaten” door onze zonden. Nee, we waren *dood* door onze zonden.

Volgens de Bijbel zijn er drie soorten dood: fysiek, geestelijk en eeuwig. Paulus beschrijft de geestelijke dood. We leefden en ademden en gingen door met leven, maar waren geestelijk dood vanwege de zonde. Personen kunnen fysiek levend zijn en rondlopen, maar van binnen kunnen zij niet reageren op spirituele dingen omdat zij geen spirituele gewaarwording hebben. Daarom maakt iemand die geestelijk dood is geen verbinding met de geestelijke waarheid. Het is te vergelijken met het ontbreken van reukvermogen bij een dode. Dode mensen reageren niet, zijn niet verbonden met anderen en zijn zich niet bewust van hun omgeving.

Paulus zegt dat we ons allemaal in deze zombie-achtige toestand van wandelende doden bevonden. Aangezien de doden niet kunnen reageren op prikkels van buitenaf, kan geen enkele geestelijk dode persoon op eigen kracht “tot Christus komen.” Hulp moet van buitenaf komen. Daarom grijpt God volgens Paulus en andere getuigen in de Bijbel in

onze uitzichtloze situatie in en doet Hij iets voor ons wat wij zelf niet kunnen doen: God komt naar waar wij zijn. Door de kracht van de heilige Geest komt God naar ons toe en wekt Hij onze geestelijke gewaarwordingen op. Deze werkelijkheid leidt tot een diepe gedachte: zelfs ons vermogen om nee te zeggen tegen de ingevingen van God wordt alleen mogelijk gemaakt omdat Gods voorafgaande genade ons al heeft ontmoet. We zijn alleen maar vrij om op God te reageren omdat God ons spirituele bewustzijn heeft vrijgemaakt om dat te doen. Het werk van Gods genade in ons gaat vooraf aan elk antwoord op God.

Doornroosje is een beroemd sprookje over een prinses die betoverd is door een boze koningin. De prinses blijft in een eeuwige slaap en de enige manier waarop ze wakker kan worden, is als haar prins komt en haar kust. Deze kus zal haar uit haar coma halen en haar uit een hopeloze toestand redden. Hoewel het slechts een sprookje is, staat het symbool voor hoe voorafgaande genade werkt. De Bijbel zegt dat elke menselijke ziel in een soort geestelijke doodsslaap verkeert en dat we niet in staat zijn onszelf tot geestelijk bewustzijn te brengen. Dan komt de prins en kust ons, de betovering is verbroken en we worden gewekt voor een nieuwe werkelijkheid die ons voorheen onbekend was. Net zoals de liefhebberende vader uit Lucas 15 naar zijn in ongenade gevallen zoon aan het einde van de weg rent, zo vertegenwoordigt deze kus voorafgaande genade. Lees deze woorden uit de ontroerende gelijkenis nog eens door de lens van voorafgaande genade: “Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader. Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kuste hem... ‘want [zei hij] deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden.’ En ze begonnen feest te vieren.” (Lucas 15:20, 24).

John Wesley en voorafgaande genade

Onze theologische voorvader John Wesley had veel over voorafgaande genade te zeggen. Omdat hij niet geloofde dat discipelschap in feite

pas na de bekering begint, bleef hij benadrukken dat Gods genade vóór onze bekering werkt en bij mensen het verlangen opwekt om God te gaan zoeken. Dit verlangen markeert het begin van het ontwaken.⁹ We zoeken God alleen omdat God ons eerst zoekt.

John Wesley was niet de eerste die het idee van de kracht van voorafgaande genade, die zich tot alle mensen uitstrekt, aanvaardde, maar hij voegde zeker zijn eigen onderscheid toe aan de ordening van verlossing.¹⁰ Wesley geloofde dat Gods genade vanaf de geboorte in alle mensen actief is en hen naar het eeuwige leven in Jezus Christus probeert te trekken. Dit geldt zelfs voor hen die nooit van het evangelie hebben gehoord. Gods voorafgaande aanwezigheid en daden door de heilige Geest zijn de genade die “vooraf” gaat aan het horen van het goede nieuws, het geestelijk ontwaken en de bekering.

Niemand is een vreemde voor Gods genade en iedereen wordt door de Geest van Jezus benaderd. Als gevallen mensen, “dood door de misstappen en zonden” (Efeziërs 2:1), zijn we niet meer in staat om op eigen kracht tot God te komen. Daarom is God altijd de eerste die al het ontwaken, elke bekering en levensverandering in gang zet. We noemen deze initiële activiteit van de heilige Geest “voorafgaand” omdat ze altijd voorafgaat aan onze reactie. Iemand kan tot *geloof* in Jezus Christus komen, maar niemand “komt tot Christus” tenzij God haar of hem eerst naar zich toetrekt en daartoe in staat stelt. Jezus vertelde zijn discipelen dat dit het werk van de heilige Geest is (Johannes 16:5-15; zie ook Johannes 6:44).

Lovett Weems zegt het zo: “God zoekt ons voordat wij God ooit zoeken. Het initiatief tot redding ligt vanaf het begin bij God. Voordat we ook maar één stap zetten, is God er.”¹¹ Genade is niet onweerstaanbaar, maar niemand blijft achter zonder de uitnodiging tot een persoonlijke

9. Jackson, *Offering Christ*, 43–44. Zie ook Randy Maddox, *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology* (Nashville: Kingswood, 1994), 81.

10. In de Rooms Katholieke traditie wordt “handelende genade” in twee delen verdeeld: “werkende voorafgaande genade” en “meewerkende daaropvolgende genade.”

11. Lovett H. Weems, Jr., *John Wesley's Message Today* (Nashville: Abingdon, 1991), 23.

relatie met God. Voor ons in de Wesleyaanse heiligingstraditie betekent dit dat wij, wanneer we het evangelie met iemand delen, nooit een moreel neutrale context tegenkomen. Er is geen persoon die we ontmoeten die niet is beïnvloed door voorafgaande genade. Zeker, sommigen zullen meer weerstand bieden of ontvankelijker zijn dan anderen, maar we kunnen er zeker van zijn dat God op getrouwe wijze actief is geweest in hun leven lang voordat wij er waren. De Prins is onze intrede in hun levensfase voorgegaan.

Gods aanbod van redding is niet dwingend. Wederzijdse liefde (de basis van een ware relatie) vereist van nature de vrijheid om aangeboden liefde te accepteren of af te wijzen. Desalniettemin gaat voorafgaande genade aan onze reactie vooraf en maakt ze onze reactie mogelijk. Dit is de volgorde van verlossing en het begin van discipelschap. God initieert; wij reageren. Genade gaat altijd aan alles vooraf.

Uitwerken wat God in ons doet

Het hele Nieuwe Testament getuigt, en de geschriften van de apostel Paulus benadrukken in het bijzonder dat “wanneer iemand Jezus als de opgestane Heer aanvaardt en erkent, die gebeurtenis zelf een teken van de heilige Geest is die door het evangelie werkt. En als de heilige Geest aan dat ‘goede werk’ is begonnen, waarvan geloof de eerste vrucht is, kan je erop vertrouwen dat de Geest dat werk zal afmaken.”¹² Deze zekerheid doet echter niets af aan het belang van menselijke participatie. Relatie houdt samenwerking in.

Paulus onderstreept wie deze levensweg in genade begint en beëindigt: “Ik ben ervan overtuigd dat Hij die dit goede werk bij u *begonnen* is, het ook zal voortzetten tot het voltooid is op de dag van Christus Jezus” (Filippenzen 1:6).¹³ Bovendien moet de discipel, en kerk,¹⁴ van

12. N. T. Wright, *Paul: A Biography* (San Francisco: HarperOne, 2018), 96. Nederlandse vertaling: *Paulus: Een biografie*.

13. Opvallend dat God zowel de initiator als de bemiddelaar van de levensweg in genade is.

14. Ik voeg hier nadrukkelijk de kerk toe, omdat de “u” die hier in Filippenzen wordt toegesproken meervoud is. Discipelschap is iets gemeenschappelijks.

Jezus zich blijven “inspannen voor uw redding, en doe dat met diep ontzag voor God, want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt, omdat het Hem behaagt” (2:12b-13). We moeten, door genade, in de wereld uitwerken wat God in ons aan het doen is. Behulpzame Bijbelse voorbeelden zijn er in overvloed.

God kwam naar Abraham in Ur van de Chaldeeën, een plaats in het huidige Iran. God gaf het startsein voor de oproep: “Ik zal je tot een groot volk maken, Ik zal je zegenen, je naam veel aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn” (Genesis 12:2). Wie zette de eerste stap? God. Wie begon het goede werk in Abraham? God. Abraham moest echter gehoorzaam reageren om in de wereld *uit* te werken wat God *in* hem aan het doen was.

God kwam naar Jakob in een droom over een trap naar de hemel (Genesis 28:10-22) en worstelde later met Jakob bij de rivier de Jabbok (32:22-32). Wie zette de eerste stap? God. Wie begon het goede werk in Jakob? God. Niettemin moest Jakob *uit* werken wat God *in* hem aan het doen was.

Mozes was ver van de bewoonde wereld. God kwam naar hem toe door een brandende braamstruik en riep hem om zijn volk te redden uit de slavernij in Egypte (Exodus 3.1–4.17). Wie zette de eerste stap? God. Wie begon het goede werk in Mozes? God. Niettemin moest Mozes *uit* werken wat God *in* hem aan het doen was.

De levende Christus verscheen aan Saulus (of overviel hem) op de weg naar Damascus (Handelingen 9:1-19). Saulus was niet op zoek naar God. Hij was op een missie om christenen te vervolgen. Wie zette de eerste stap? God. Wie begon het goede werk in Saulus (die spoedig Paulus werd, zendeling voor de heidenen)? God. Niettemin, zoals Paulus later zou zeggen in zijn brief aan de gemeente in Filippi, moest hij *uit* werken wat God *in* hem aan het doen was.

De eunuch uit Afrika op een woestijnweg in Judea (Handelingen 8), Cornelius door een visioen om drie uur ‘s middags (Handelingen 10),

Lydia bij een rivier (Handelingen 16): wat hebben ze allemaal gemeen? Deze en vele andere soortgelijke verhalen laten zien dat mensen in geloof reageren op de God die eerst naar hen toe kwam. Ze werkten allemaal *uit* wat God *in* hen aan het doen was.

Er is een eenduidig patroon van God die handelt door voorafgaande genade en mensen die in geloof reageren. De beroemde Britse missionair Lesslie Newbiggin heeft het zo gezegd: “Geloof is de hand die het volbrachte werk van Christus vast pakt en het tot het mijne maakt.” Het neemt de behoefte aan een reactie niet weg, maar voorafgaande genade komt altijd op de eerste plaats. Zelfs Augustinus, een standvastig voorstander van predestinatie, bevestigde: “Hij die ons zonder onszelf heeft gemaakt, zal ons niet redden zonder onszelf.”¹⁵

Voorzienend en voorafgaand

Er is een verschil tussen voorzienige genade en voorafgaande genade. Voorzienigheid is hoe God voorziet in het onderhoud van zijn schepping, inclusief de mensen. God “voorziet” of “zorgt” (Genesis 22:8, 14) voor wat nodig is om de wereld in stand te houden en om individuele personen te ondersteunen.

Hoe Gods voorzienigheid het leven van elke persoon doorkruist, is niet te doorgonden. Wanneer en waar en in welk gezin men geboren wordt, is een kwestie van voorzienigheid. Waarom de een in 1765 in een hindoestaans gezin in India wordt geboren, en een ander in 2020 in een christelijk gezin in Mozambique, is een kwestie van voorzienigheid. Gods voorzienigheid brengt verschillen met zich mee in de geestelijke verantwoordelijkheid van mensen. Iemand die de kans krijgt om zijn hele leven het evangelie te horen, zal anders worden beoordeeld dan iemand die nog nooit de naam van Jezus heeft gehoord. Jezus’ gelijkenis van de trouwe en wijze dienaar gaat over meer dan materiële bezittingen

15. Geciteerd in John Wesley, *The Works of the Rev. John Wesley* (Kansas City, MO: Nazarene Publishing House, n.d.; en Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1958, en andere edities), VI, 513.

– het gaat over rentmeesterschap van Gods genade. “Van iedereen aan wie veel gegeven is, zal veel worden geëist, en hoe meer aan iemand is toevertrouwd, des te meer zal van hem worden gevraagd” (Lucas 12:48). Niet iedereen krijgt gelijke kansen en dezelfde grond om op te staan. Sommigen krijgen meer, anderen minder. Met het geschenk van “meer” komt een grotere verplichting in de wijze van de respons. Dit zijn zaken van goddelijke voorzienigheid.

Als voorzienigheid gaat over waar God ons plaatst, beschrijft voorafgaande genade de veelzijdige manieren waarop God ons ontmoet. Iedereen ontvangt dezelfde genade die aan onze redding voorafgaat. De mogelijkheden om te reageren verschillen echter. God strekt zich volhardend en geduldig uit naar iedereen. Dit geloof onderscheidt het christendom van andere wereldreligies die leren dat God zal reageren als mensen eerst naar God toe gaan. Het christendom draait de volgorde om: God handelt altijd als eerste, waardoor reactie mogelijk wordt.

God initieert het goede werk van genade en vrede. Verlossing en de nieuwe schepping beginnen altijd met Gods initiatief. Niets openbaart dit meer dan de overtuiging dat de Vader Jezus Christus in de wereld heeft gezonden. God handelt altijd eerst. De heilige Geest van God maakt mensen bewust van hun behoefte aan redding, overtuigt hen van zonde en past de verzoening van Christus toe wanneer zij in geloof reageren.

Voor John Wesley is spiritueel ontwaken meer dan enkel geweten: “Er is geen mens, tenzij hij de Geest heeft uitgeblust, die geheel verstoken is van de genade van God. Geen enkel levend mens is volledig verstoken van wat gewoonlijk het natuurlijke geweten wordt genoemd. Ieder mens heeft een zekere mate van dat licht, ... dat iedere mens verlicht die ter wereld komt. En iedereen... voelt zich min of meer ongemakkelijk als hij in strijd met het licht van zijn eigen geweten handelt. Dus niemand zondigt omdat hij geen genade heeft, maar omdat hij de genade die hij heeft

niet gebruikt.¹⁶ Een onrustig geweten, een toenemend besef van goed en kwaad en een ontwakend spiritueel bewustzijn zijn Gods genadige geschenken aan iedereen. Dit vertrouwen heeft belangrijke implicaties voor een Wesleyaanse benadering van evangelisatie.

Voorafgaande genade en evangelisatie

Ik ontmoette eens een groep predikanten die op een plek wonen waar het moeilijk is om een volgeling van Christus te zijn. Het is daar door de wet toegestaan om christen te zijn, maar er zijn strikte nationale wetten tegen het christen-worden, de bekering van het ene geloof naar het andere. Openlijke christelijke evangelisatie wordt zwaar bestraft met gevangenisstraf en zelfs de dood. Ik vroeg de voorgangers hoe evangelisatie plaatsvindt in zo'n vijandige en gevaarlijke omgeving. Na een paar ogenblikken stilte antwoordde een predikant: "Dromen." Ik begreep het niet, dus ik vroeg hem om uitleg. "Niet tientallen, maar honderden van onze burens hebben 's nachts dromen. De verzezen Christus verschijnt aan hen in al zijn schoonheid en majesteit. Als ze wakker worden, komen ze vragen stellen. 'Vertel ons over die man die 's nachts naar ons toekomt.' Als ze ernaar vragen, is het onze plicht om te antwoorden. We evangeliseren niet. We bevestigen gewoonweg wat zij ervaren. Via deze wijze geven velen van hen hun leven aan Christus."

Op plaatsen waar de kerk voor gesloten deuren staat, gaat de Geest van God ons voor. De voorafgaande genade van God kent geen grenzen of barrières. De liefde van God bereikt onvermoeibaar zelfs de meest moeilijke, weerbarstige en vijandige personen. Ze reageren misschien nooit in gehoorzaam geloof, maar ze kunnen niet ontsnappen aan de alomtegenwoordige aanwezigheid van de God die niet zal stoppen van hen te houden en hen tot zich te trekken.

Dat is het terugkerende verhaal van *The Jesus Film*. Deze film vertelt op aangrijpende wijze het leven van Jezus Christus. Het is een effectief instrument van genade geweest in de levens van duizenden over de hele

16. Wesley, *Works*, VI, 512.

wereld. Het is getoond aan mensen in afgelegen gebieden waar de naam van Jezus nog nooit is uitgesproken. Eén verhaal vertelt over het hoofd van een stam die opstond tijdens een vertoning en zei: “Stop! Wij kennen deze man! Hij verscheen vele jaren geleden aan onze voorouders en onthulde dit verhaal van redding. Hij zei dat er op een dag iemand zou komen om ons zijn naam te vertellen. En nu weten we dat zijn naam Jezus is.” Hoewel dit slechts één voorbeeld is van vele soortgelijke verhalen, laat het zien dat de Geest van God de kerk ver vooruit is, zoals altijd het geval is geweest. De heilige Geest was aan het werk in het bewerken van de grond van de harten van deze mensen om het evangelie te ontvangen. Voorafgaande genade doorkruiste Gods voorzienige ontwerp lang voordat de kerk daar arriveerde om het goede nieuws te verkondigen. Daarom stelt vaak een hele stam zijn geloof in Christus.

Christelijke evangelisatie is geen solo-actie, en ook geen losstaand moment. Het gebeurt in relationele interacties die worden ingegeven door de heilige Geest, die altijd genadig voorafgaat. Geen enkele christen kan in de achteruitkijkspiegel van het leven kijken zonder de wonderbaarlijke manieren te zien waarop God heeft gehandeld om hem of haar wakker te schudden en tot berouw en geloof in Christus Jezus te brengen.

Mijn vader werd als jonge tiener christen via Nazarener pleegouders. Ik werd christen door het voorbeeld van christelijke ouders en een groep mannen die elke woensdagochtend trouw samenkwam om speciaal voor mijn redding te bidden. Jouw levenswandel in genade is uniek voor jou. Wat voor iedereen hetzelfde blijft, is dat God altijd voorop gaat.

Mijn vriend Stéphane was een atheïst die naar een universiteit in Zwitserland ging waar hij robotwetenschap studeerde. Zijn atheïstische oom vertelde hem over de film *The Mission*. Hij moedigde hem aan om de film te bekijken vanwege “de uitstekende acteurs en de prachtige landschappen.” De film speelt zich af in de achttiende eeuw, in de noordoostelijke oerwouden van Argentinië, waar een Spaanse jezuïeten missie is opgericht om de inheemse Guarani-stammen van Christus te vertellen.

Stéphane huurde de film. Hij was vooral ontroerd door een scène waarin een slavenhandelaar en huurling genaamd Rodrigo Mendoza langs een steile waterval omhoog klimt. Op zijn rug zijn de gereedschappen van zijn handel vastgebonden - zijn wapenrusting en zijn zwaarden. Hij doet boete voor zijn vele zonden. Als Mendoza boven aankomt, springt een krijger op hem van de stam die Mendoza had ontvoerd en als slaven had verkocht. Hij houdt een mes vast alsof hij Mendoza's keel wil doorsnijden. Na even te aarzelen, snijdt de krijger het touw door dat aan Mendoza's schouders zit waardoor de zware bepakking naar de bodem van de waterval tuimelt. Mendoza is zich er plotseling van bewust dat er iets is veranderd in deze jonge krijger, dat zijn dorst naar wraak veranderd is in een bereidheid om genade te tonen. Uitgeput en bedekt met modder valt Mendoza op de grond. Hij begint ongecontroleerd te huilen, geen tranen van berouw maar van vreugde, die voortkomen uit innerlijke vrede. Hij krijgt onderdak in het dorp en wordt verwelkomd in hun gemeenschap. Uiteindelijk legt Mendoza de geloften af van een jezuïet.

Later krijgt Mendoza een boek waaruit hij een passage voorleest over de betekenis van liefde. Stéphane kende de bron van die woorden niet, maar hij zei dat het de meest poëtische en mooiste woorden waren die hij ooit had gehoord. Hij was er zo door gegrepen dat hij de scène herhaaldelijk en grondig bekeek. Hij schreef de woorden op om ze niet te vergeten. Vervolgens ging hij naar een bibliotheek om de bron van het gedicht te vinden. Tot zijn verbazing kwamen de woorden uit de Bijbel. Hij had herhaaldelijk 1 Korintiërs 13 gelezen, het hoofdstuk over liefde.

Niet lang daarna raakte Stéphane romantisch geïnteresseerd in een medestudente. Op een avond nodigde ze Stéphane uit voor wat ze een 'club' noemde. Het bleek een bijbelstudiegroep te zijn. Stéphane leerde het Onze Vader. Als wetenschapper geloofde hij in experimenten om logische uitkomsten te bepalen. Stéphane ontdekte dat hij elke keer vredig kon slapen als hij het Onze Vader bad voordat hij naar bed ging. Al snel

begon hij elke avond voor het slapengaan te bidden. Hij was wakker geschud door een zoekende liefde en een genade die voor hem uit ging.

De missionaire God begon de gebeden van een jonge atheïst te beantwoorden. Hij ontdekte de pracht van Gods liefde door middel van een film met “geweldige acteurs en prachtige landschappen.” Stéphane reageerde op de genade die voorafgaat. Hij beleed zijn geloof in Christus en begon in de wereld *uit* te werken wat God *in* hem aan het doen was. Stéphane is nu zendeling in de Kerk van de Nazarener. Zo is de voorafgaande genade van God die leidt tot berouw en transformatie.

Geloof in de kracht van voorafgaande genade maakt het onmogelijk om te wanhopen voor iemand die nog geen christen is geworden. We mogen nooit de hoop voor iemand opgeven omdat God dat niet doet. Het vertrouwen van evangelisten berust noch in zichzelf, noch in het vermogen van degenen die het evangelie horen. Integendeel, ons absolute vertrouwen is dat Gods liefde er voor iedereen is. Die liefde is een rijke genade (Efeziërs 1:7), onophoudelijk en onveranderlijk. Die liefde is voldoende om te voltooien wat God is begonnen. Er wachten goddelijke ontmoetingen!

Hoe ver gaat God om één persoon te bereiken? Ik ben de tekst van Cory Asbury’s nummer “Reckless Love” uit 2017 gaan waarderen, over de zoekende genade van God. Het lied gaat over Gods genade in het leven van de zanger “voordat ik kon praten” en “voordat ik ademhaalde.” Het beschrijft de “overweldigende, oneindige, roekeloze liefde van God” die mij “achtervolgt, vecht tot ik ben gevonden, en de 99 achterlaat.” Het refrein gaat als volgt:

Er is geen schaduw die U niet zal verlichten
 Geen berg die U niet zal beklimmen
 U komt achter mij aan
 Er is geen muur die U niet zal afbreken
 Geen leugen die U niet zal vernietigen

*U komt achter mij aan.*¹⁷

Overweldigend. Oneindig. Zo ver gaat God om één persoon te bereiken.

17. Sommigen hebben hun bezorgdheid geuit over het gebruik van het woord “roekeloos” in dit lied. Als het onzorgvuldig betekent, is het problematisch. Als het gedurfd, verrassend en extravagant betekent, komt het dicht bij het beschrijven van de liefde van God.

DE WAARHEID

Door reddende genade redt Jezus ons van de zonde en leidt Hij ons naar de waarheid die ons vrij maakt.

3

REDDENDE GENADE

Het loon van de zonde is de dood, maar de genade die God schenkt is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Heer.

Romeinen 6:23

Een sportverslaggever vroeg eens aan de bekende golfer Jack Nicklaus wat het meest voorkomende probleem bij amateurgolfers is. Omdat ik verwachtte dat hij iets zou zeggen over een gebrek aan oefening of het onvermogen om consistent goed te putten, was ik verrast toen Nicklaus in plaats daarvan antwoordde: “Overmoed.” Denken dat ze beter zijn dan ze in werkelijkheid zijn of meer kunnen dan ze werkelijk kunnen. *Ik denk dat ik dit schot tussen die twee bomen kan maken. Ik kan de bal waarschijnlijk over het water slaan.* Dat is overmoed.

Mensen doen dit de hele tijd. Ze overschatten schromelijk hun capaciteiten en onderschatten hun beperkingen. Nergens anders komt het probleem van overschatten vaker voor dan in de geestelijke wereld. We overschatten schromelijk onze geestelijke kracht en onderschatten onze geestelijke zwakte.

Moralisme

Deze neiging om zichzelf geestelijk te overschatten wordt moralisme genoemd. Moralisme is het zelfingenomen geloof dat alles geestelijk in orde is omdat iemand een fatsoenlijk moreel leven leidt en zijn gedrag

heeft verbeterd. Anders gezegd, een moralist is iemand die gelooft dat hij gered wordt door het goede dat hij doet en het slechte dat hij vermijdt.

Moralisten zeggen allemaal soortgelijke dingen: “Ik ben weliswaar geen moeder Teresa, maar zo heel slecht ben ik ook niet. Ik leid een eerlijk leven. Ik betaal mijn schulden terug. Ik pleeg geen overspel. Ik stem niet op extremistische politieke partijen. Ik geef geld aan goede doelen. Ik ben weliswaar geen radicale gelovige, maar zo heel slecht ben ik ook niet.” Met andere woorden, moralisten denken dat God op de dag des oordeels rekening zal houden met het feit dat ze meer goed dan slecht gehandeld hebben, vooral in vergelijking met “andere” mensen (serie-moordenaars, verkrachters, drugsdealers, enz.) die veel slechter zijn dan zij. Moralisme viert hoogtij in onze wereld van vandaag.

In 2004 hield de Gallup-organisatie een peiling om erachter te komen wat Amerikanen over de hemel geloven. Wat me opviel was het aantal mensen dat gelooft dat ze naar de hemel gaan: 77 procent van degenen die zeiden in de hemel te geloven, schatte zijn of haar kansen om daar te komen als “goed” of “uitstekend” in. Echter, volgens de ondervraagden gaan slechts zes op de tien van hun vrienden naar de hemel. Het meest interessante voor mij, vooral met betrekking tot een morele overtuiging, was dat veel van de mensen in de enquête de overtuiging hadden dat “er een hemel is waar mensen die *een goed leven hebben geleid* eeuwig worden beloond.”¹ Ik benadruk “een goed leven hebben geleid” om duidelijk te maken dat de meeste mensen geloven dat ze naar de hemel gaan als ze sterven vanwege hun “goede levens” en “morele gedrag.”

Diana, prinses van Wales, stierf in 1997. Het was een tragisch verlies voor velen over de hele wereld. Vanwege haar internationale populariteit was er veel media-aandacht en publieke rouw. Ik herinner me dat ik mensen hoorde praten over hoe geruststellend het was om te weten dat Diana nu in de hemel is, een engel die nu voor hen zorgt, en dat de

1. Albert L. Winseman, “Eternal Destinations: Americans Believe in Heaven, Hell,” May 25, 2004, <https://news.gallup.com/poll/11770/eternal-destinations-americans-believe-heaven-hell.aspx>.

hemel een betere plek voor haar is dan deze wereld. Ik suggereer niet dat Diana niet in de hemel is, maar ik vraag me af wat de redenering is van de mensen die dit zeggen. Voor zover ik kan zien, was ze een vriendelijk, meelevende persoon die haar aanzienlijke invloed ten goede gebruikte. Ze werkte met de armen, was een pleitbezorger voor aidspatiënten en haar activiteiten zorgden voor meer aandacht voor kinderen en jongeren. Dit zijn allemaal geweldige dingen om bekend om te staan, maar kunnen ze ons redden? Kan goed *zijn* of goed *doen* leiden tot verlossing, hemel en eeuwige beloning?

We leven in een tijdperk van uiteenlopende meningen over deze vragen. Veel mensen beweren dat God ons in vergelijking met andere mensen beoordeelt en dat je door een beetje goed te doen heel ver kunt komen. Als we gewoon meer dingen in de “goede schaal” kunnen opstapelen dan in de “slechte schaal,” zal de balans op de een of andere manier in ons voordeel uitslaan, en zullen onze *eerlijke inspanningen* en ons *goede leven* het verschil ruimschoots compenseren. Dat is moralisme en gerechtigheid op grond van goede werken.

Gods Woord is op dit punt echter duidelijk: we worden niet gered door onze inspanningen; we worden niet gered door onze goedheid; we worden niet gered door onze intenties. We zijn gered door genade, en genade komt van buiten onszelf. Reddende genade komt van God in de persoon van Jezus Christus.

De verzoening

Het kruis is tegenwoordig misschien wel het bekendste en meest herkenbare symbool ter wereld. Als we het kruis zien, worden we herinnerd aan het leven en de dood van Jezus door kruisiging. Kruisiging was de meest gruwelijke en martelende vorm van executie die ooit door de mensheid is uitgevonden. Om die reden zou iemand uit de eerste eeuw het vreemd vinden om de mensen vandaag een kruis aan een kettinkje om hun nek te zien dragen. Als we vandaag iemand een icoon van een elektrische stoel aan een kettinkje zouden zien dragen, zouden we dat

vreemd vinden omdat het een strafrechtelijk middel is en ons doet denken aan de dood. Dat is wat het kruis was voor mensen in de eerste eeuw. Het was schandelijk en onsmakelijk. Het was het lot van zware criminelen en opstandelingen.

Dood door kruisiging was een langzame, pijnlijke, openbare manier van sterven. Er was geen discretie. Degenen die gekruisigd werden, werden vaak bespot en uitgelachen. De toekijkende menigte gooide stenen en lachte terwijl degenen die aan een kruis hingen langzaam afdaalden in een staat van diepe, moeizame ademhaling en naar adem snakten. Ze stierven uiteindelijk door verstikking omdat hun longen, doordat ze daar hingen, moeite hadden om te blijven werken. Het kon soms enkele dagen duren voordat iemand uiteindelijk stierf, en vervolgens kregen ze geen menswaardige begrafenis. In plaats daarvan werden hun lichamen vaak aan de vogels overgelaten die hun vlees weg plukten. Nadat er genoeg tijd was verstreken voor de doden om als voorbeeld te dienen voor iedereen die het Romeinse rijk wilde trotseren, werd wat er van het lijk nog over was verwijderd en op de vuilnisbelt van de stad gegooid.

Laten we niet vergeten dat Jezus werd gekruisigd aan het kruis van een misdadiger, wat me ertoe brengt te zeggen wat nu nog steeds hoogst eigenaardig lijkt: christenen verklaren dat dit *goed nieuws* is. We zeggen zelfs dat dit het beste nieuws is dat we ooit hebben gehoord. Het woord dat de Bijbel kiest om dit goede nieuws uit te drukken, is “evangelie.” Het kruis is ons evangelie, ons goede nieuws.

In de kortste samenvatting van het evangelie in het Nieuwe Testament verklaarde de apostel Paulus: “Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat *Christus ... is gestorven*” (1 Korintiërs 15:3). Op zich is dat geen goed nieuws, maar dan geeft Paulus een theologische betekenis aan de dood van Christus door middel van een zeer belangrijk voorzetsel, “voor.” Hiermee leidt hij ons van een tragisch historisch feit naar het opmerkelijke belang ervan voor onze levenswandel in genade: “dat Christus *voor* onze zonden is

gestorven, zoals in de Schriften staat.” Door het woordje “voor” toe te voegen, wordt het goed nieuws — het beste nieuws dat we ooit hebben gehoord.

Theologisch gezien noemt de Bijbel het “sterven voor onze zonden” de verzoening. De verzoening werd tot stand gebracht door het kruis van Jezus Christus. De leer van de verzoening begint in het Oude Testament. De Grote Verzoendag, ook wel Yom Kippoer² genoemd, was de heiligste dag in het oude jodendom. Het was aangewezen als een dag van berouw en vergeving.

Stel je duizenden aanbidders voor die samenkomen om het jaar te beginnen om vergeving voor hun zonden te ontvangen en om herinnerd te worden aan Gods barmhartigheid. Op die dag nam de hogepriester, die het hele volk vertegenwoordigde, twee bokken. Eén bok werd geslacht, geofferd als reinigingsoffer om verzoening te bewerken. Er werd bloed vergoten en het dier stierf. Romeinen 6:23 vertelt ons: “het loon van de zonde is de dood,” en Hebreëen 9:22 zegt: “als er geen bloed wordt uitgegoten, vindt er geen vergeving plaats.”

De eerste bok stierf volgens de wet. De tweede bok werd echter in leven gehouden en de zondebok genoemd. De hogepriester legde zijn handen op de kop van de zondebok en beleed over het dier alle goddeloosheid en zonden van de Israëlieten. Symbolisch werden die zonden overgedragen en op de kop van de bok gelegd. Daarna werd het de wildernis in gedreven naar een eenzame plek waar de zonden van de mensen ver weg en uit het zicht konden worden gedragen.³

Dat ritueel ging jaar na jaar door, decennium na decennium (zie Hebreëen 10:3-4). Er vloeide bloed. Duizenden dieren werden geofferd in een eindeloze cyclus van verzoening omwille van de zonden van de mensen. Dit was de cultuur waarin Jezus leefde en diende. Voordat we kijken hoe de dood van Jezus aan het kruis de verzoening voor alle zonde

2. *Yom* = “dag;” *Kippoer* = “boete doen; reinigen, zuiveren.”

3. De traditie vertelt ons dat degene die was aangesteld om de zondebok vrij te laten, een heiden was die geen band had met het volk van Israël.

tot stand heeft gebracht, waardoor reddende genade mogelijk werd, willen we eerst twee fundamentele vragen beantwoorden: Wat is zonde? Waarom hebben we verzoening van zonde nodig?

Wat is zonde?

Ten eerste is zonde rebellie. Misschien stamt de meest herkenbare definitie van zonde van John Wesley: “een vrijwillige overtreding van een ons bekende wet van God.”⁴ Zonde is iets dat bekend is en opzettelijk gebeurt - iets waarvan we weten dat het verkeerd is, maar het toch doen omdat we het kunnen. Het is opzettelijke ongehoorzaamheid.

1 Johannes 3:4 zegt: “ieder die zondigt overtreedt Gods wet, want zondigen is Gods wet overtreden.” Dit gaat niet alleen over zonde in juridische zin, zoals in “je hebt de wet overtreden.” Het heeft ook te maken met de houding achter wetsovertredingen. Een voorbeeld kan ons helpen dit te begrijpen. Als iemand een voertuig bestuurt, is het mogelijk om te snel te gaan zonder te weten wat de maximumsnelheid is. Je overtreedt misschien technisch gezien nog de wet, maar je handelt niet wetteloos. Dat is heel wat anders wanneer iemand zegt: “Vergeet die stomme snelheidsbeperkingen. Ze zijn er gewoon om te proberen mij onder controle te krijgen. Ik zal doen wat ik wil, want ik ben de baas over mijn leven.” Wetteloosheid is de houding van rebellie van wetsovertredingen - een opstandige geest.

Toen mijn jongste dochter klein was, hield ze er niet van om verantwoording af te leggen aan haar oudere zus en broer als mama en papa er niet waren. Toen mijn vrouw en ik hen eens samen alleen lieten, verhieft onze jongste uitdagend haar piepende stemmetje en zei tegen haar broer en zus: “Jij bent niet de baas over mij!” Hoewel ze het zei met de onschuld van een klein kind, is dit de hartsgesteldheid van zonde: zelf-soevereiniteit. Zonde als rebellie is onze kleine vuistjes schudden in het aangezicht van de almachtige God en schreeuwen: “Jij bent niet de baas over mij! Ik

4. Wesley, *The Works of John Wesley*, vol. 12 (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1978), 394. Zie ook Jakobus 4:17.

doe het op mijn manier, omdat het kan! Niemand behalve ik, zelfs God niet, zal de leiding over mijn leven hebben.”

Het is weigeren onze rol als schepselen van onze Schepper te accepteren. Het is een onafhankelijkheidsverklaring om onze eigen god te zijn. Deze houding van zelf-sovereiniteit is niet verrassend voor de schrijvers van de Bijbel. “Wij dwaalden rond als schapen, ieder zocht zijn eigen weg; maar de wandaden van ons allen liet de HEER op hem neerkomen” (Jesaja 53:6). Zonde is rebellie.

Ten tweede is zonde ook slavernij. Het is meer dan zelf-sovereiniteit en ervoor kiezen om ons eigen ding te doen en ons eigen pad te bewandelen. *Hamartia* is een Grieks woord dat is vertaald als zonde en is afgeleid van het werkwoord *hamartano*, wat betekent “het doel missen” of “op een doel schieten en er niet in slagen het te raken.”⁵ Hoewel het voor het eerst werd gebruikt door Aristoteles, in het bijzonder verwijzend naar de tragische tekortkomingen van een hoofdpersoon uit de oude Griekse theaterwereld (zoals slecht beoordelingsvermogen, onwetendheid, gebrek aan bewustzijn, enz.), en ook wel bekend als tragedie, pikten schrijvers en denkers uit de vroege kerk dit woord op om dit aspect van zonde te beschrijven. Dus bijbels gezien kan *hamartia* een *daad* betekenen: “Ik wist dat ik het niet moest doen, maar ik deed het toch” (zie Romeinen 6:1-2); of het kan een *daad van nalatigheid* betekenen: “Ik wist wat ik moest doen, maar ik deed het niet” (Romeinen 7:19; Jakobus 4:17). Beide zonden van *begaan en nalaten* missen het doel.

Hier is hoe het zich zou kunnen afspelen in de ondernemerswereld. Aan de ene kant wil ik dat God mijn bedrijf zegent, maar ik wil er ook zeker van zijn dat mijn bedrijf succesvol is. Daarom begin ik in het geheim sommige dingen te doen om vooruit te komen, ook al weet ik dat ze ethisch of wettelijk niet in orde zijn. Mijn hoop voor Gods zegen is in

5. William Barclay, *The Gospel of Matthew*, vol. 1 (Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 1956), 253. Zie ook H. G. Liddell, *A Lexicon: Abridged from Liddell and Scott's Greek-English Lexicon* (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc., 1996), 41.

strijd met mijn daden en daarmee onverenigbaar. Ik kan God niet vragen om mijn werk te zegenen terwijl ik weet dat ik buiten de morele wil van God handel. Dat is een zonde van *begaan*. Het kan me een seizoen vooruit helpen, maar het zal niet de gunst van God hebben. De keerzijde van dezelfde medaille is dat ik wil dat God mijn werk voorspoedig maakt, maar besluit om eerlijke beloningen en uitkeringen aan mijn werknemers achter te houden om mijn winst te vergroten. Dat is een zonde van *nalatigheid*. Of het nu is dat ik doe wat ik weet *niet te moeten doen*, of na laat te doen wat ik weet *te moeten doen*, beide zijn hetzelfde in Gods ogen.

Hamartia kan ook iets veel diepers betekenen. Meer dan een actie die we ondernemen, is zonde onze natuur - een toestand waarin we ons bevinden.⁶ We zijn verstrikt in de zonde. We zijn niet alleen van nature opstandig, maar we zijn ook niet vrij om iets anders te doen. We missen niet alleen het doel, maar we kunnen het doel ook niet raken als we het zouden proberen. Als gevallen mensen zijn we niet vrij om te doen wat we willen. We zijn gevangen in de zonde.

We denken vaak dat onze opstandigheid betekent dat niemand anders dan wij de leiding over ons leven heeft, maar wat we verkeerd begrijpen, is dat wij die keuze niet hebben. We *zullen* iets of iemand dienen. Of we dienen God met heel ons hart, of we worden verslaafd aan onze verlangens en zondig gedrag. De een of de ander zal onze meester zijn.

Laten we eerlijk zijn: zonde kan leuk zijn. Als het niet leuk was, zou het niet verleidelijk zijn. Als het niet leuk was, zou het niet aantrekkelijk zijn. Misschien moeten we stoppen met mensen te vertellen hoeveel ze de zonde gaan haten en hoe saai het eigenlijk is. Het is geen overtuigend argument. Zonde kan leuk zijn - voor een tijdje. Maar uiteindelijk is het

6. In de Wesleyaanse heiligingsbeweging erkennen we dat zonde meer inhoudt dan een ondernomen daad. Susanna Wesley staat bekend om haar uitspraak in een brief aan haar zoon John op 8 juni 1725: "Neem deze regel: alles wat jouw verstand verzwakt, de tederheid van jouw geweten schaadt, jouw gevoel voor God verduistert, of jouw verlangen naar het geestelijke vermindert; kortom, alles wat de kracht en het gezag van jouw lichaam over jouw geest vergroot, dat is zonde voor jou, hoe onschuldig het op zichzelf ook lijkt."

pad waar de zonde altijd naartoe leidt destructief. De gevolgen (het loon van de zonde) zijn pijnlijk. Zonde is een vicieuze cirkel.

Feesten kan leuk zijn. Waar het toe kan leiden is niet leuk. Dronkenschap is niet leuk. Katers zijn niet leuk. Alcoholisme is niet leuk. Verslavingen zijn niet leuk. Afkickcentra zijn niet leuk. Verkeersongelukken zijn niet leuk. Echtelijk geweld is niet leuk. Disfunctionele gezinnen zijn niet leuk. Zonde is een vicieuze cirkel die tot pijnlijke vernietiging leidt.

Buitenechtelijke seks hebben met iemand kan leuk zijn. Waar het toe leidt is niet leuk. Een schuldig geweten is niet leuk. Seksueel overdraagbare aandoeningen zijn niet leuk. Echtscheiding is niet leuk. Iemands hart breken is niet leuk. Je kinderen in de ogen kijken en vertellen waarom je weggaat bij hun moeder of vader is niet leuk. Zonde is een vicieuze cirkel die tot pijnlijke vernietiging leidt.

Het opmerkelijke verhaal dat Jezus vertelde over de verloren zoon is een uitstekend voorbeeld van de cyclus van zonde (zie Lucas 15:11-24). Een opstandige zoon besluit dat hij de leiding over zijn eigen leven wil hebben. Hij vertelt zijn vader dat hij zijn erfenis van tevoren wil hebben (het equivalent in de eerste eeuw om te zeggen dat hij wenste dat zijn vader dood was), neemt de hele voorraad geld en geeft het allemaal uit aan een weelderig en wild leven. Hij houdt van deze levensstijl - voor een tijdje. Dan verdwijnt zijn geld, en zijn vrienden ook. De zoon bevindt zich op een plek waarvan hij nooit had gedroomd terecht te komen: gebroken, vernederd en levend in een varkenshok. Zonde is een vicieuze cirkel die tot pijnlijke vernietiging leidt.

Misschien bedoelde Jezus dit toen hij zei: “Ga door de nauwe poort naar binnen. Want de brede weg, die velen volgen, en de ruime poort, waar velen door naar binnen gaan, leiden naar de ondergang” (Matteüs 7:13).

Hier is de grote strijd van onze zondige aard: totdat we wezenlijk veranderd worden, zullen we de zonde meer liefhebben dan God, omdat we

verslaafd zijn aan de zonde - in gebondenheid aan de macht ervan.⁷ Geen enkele hoeveelheid goede bedoelingen of hard werken, geen humanistisch moralisme zal ons volledig bevrijden. Zonde is slavernij.

Ten slotte is zonde vervreemding. “Vervreemding” is niet een woord dat we vaak gebruiken, maar als we dat doen, gebruiken we het om aan te geven dat er iets mis is gegaan in een relatie. Zonde is niet alleen het overtreden van een regel of het overtreden van een wet; het schaadt ook een relatie. Zonde scheidt mensen van God en van elkaar. Bij de eerste geregistreerde zonde waren onze geestelijke voorouders Adam en Eva ongehoorzaam aan God. Toen ze dat deden, wisten ze meteen dat er een breuk was in hun relatie met God en met elkaar. Hun ogen werden geopend en ze realiseerden zich dat ze naakt waren. Dat betekent meer dan een erkenning dat ze geen kleren aan hadden. Ze schaamden zich en voelden zich kwetsbaar; ze voelden zich zwak en vervreemd; ze voelden zich blootgesteld. Tot die tijd hadden ze alleen de liefdevolle gemeenschap van God gekend, maar op het moment van hun zonde voelden ze zich gescheiden van God. *Ze voelden* de vervreemding. Hun gemeenschap was verbroken en het drukte op hun ziel. *Ze voelden* het volle gewicht van de schuld van hun zonde. Uit zelfverdediging deden ze iets veelzeggends: ze probeerden hun naaktheid te bedekken en zich voor God te verbergen. Heb jij ooit geprobeerd je schuld of je zonde voor God te verbergen?

God wist dat de gemeenschap was verbroken, en in een van de meest hartverwarmende verhalen in de hele Bijbel riep God naar hen: “Waar ben je?” (Genesis 3:9). Wist God echt niet waar ze waren? Verschuilden ze zich zo goed achter de bomen dat God hen niet kon vinden? Heb je ooit verstoppertje gespeeld met een driejarige? Natuurlijk wist God waar ze waren! Niettemin wilde Hij dat ze wisten dat ook Hij de scheiding voelde.

7. Geoffrey Bromiley wijst op het interessante feit dat de Bijbel zonde vaak “personificeert” om de macht en controle te benadrukken die zonde over ons leven kan hebben. Bromiley, *Theological Dictionary of the New Testament: Abridged in One Volume* (Grand Rapids: Eerdmans, 1985), 48.

De mens antwoordde: “Ik hoorde U in de tuin en werd bang omdat ik naakt ben; daarom verborg ik me” (3:10). Dit is de eerste keer dat angst in de Bijbel wordt genoemd. Zie je wat de zonde doet? Zonde brengt angst en schuld en schaamte met zich mee. Zonde brengt vervreemding, veroordeling en afscheiding. Zonde maakt vijanden van vrienden. Zonde verandert intimiteit in vijandigheid. Zonde verbreekt de gemeenschap.

Dit is ons dilemma. Zonde is opstandigheid. Zonde is slavernij. Zonde is vervreemding. Hoe krijgen we dat ooit weer goed? Wat moeten we met al die zonde?

Laat ik je herinneren aan het beste nieuws dat we ooit zullen horen: “Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat Hij is begraven, dat Hij op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat” (1 Korintiërs 15:3-4). Dit is ultieme, zichzelf gevende liefde. “Maar God bewijst ons zijn liefde, doordat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren” (Romeinen 5:8). Terwijl wij nog steeds zondigden, stierf Christus alsnog. “Ter wille van ons heeft God Hem die de zonde niet kende één gemaakt met de zonde, zodat wij in Hem rechtvaardig voor God konden worden” (2 Korintiërs 5:21). Dit is reddende genade.

Van de protestantse hervormer Maarten Luther wordt gezegd dat hij deze reddende genade “de grote uitwisseling” noemde. Onze dood voor zijn leven; onze zonde voor zijn gerechtigheid; onze veroordeling voor zijn redding; onze mislukkingen voor zijn successen; onze nederlaag voor zijn overwinning. De verzoening is de daad van de Drie-enig God die alle barrières afbreekt die onze opstandigheid en zonde hebben opgeworpen. “Het wezenlijke van de liefde is niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat Hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon heeft gezonden om verzoening te brengen voor onze zonden” (1 Johannes 4:10).

Wat betekent dit? De verzoening was al die tijd in het hart van God. Alle lammeren, alle priesters en alle offers in de tempel wijzen ons op,

en leiden ons naar Jezus, die onze grote Hogepriester is geworden, en die zijn eigen bloed vergoot voor de vergeving van onze zonden. N. T. Wright drukt het goed uit: “Door het hele Nieuwe Testament heen wordt deze dood daarom gezien als een daad van liefde, zowel de liefde van Jezus zelf (Galaten 2:20) als de liefde van de God die Hem zond en wiens lichamelijke zelfexpressie Hij was (Johannes 3:16; 13:1, Romeinen 5:6–11; 8:31–39; 1 Johannes 4:9–10).”⁸ God de Vader zond Christus de Zoon, door de kracht van de heilige Geest, om voor ons te doen wat we nooit voor onszelf zouden kunnen doen.

Jezus neemt onze zonden weg - verleden, heden en toekomst. God herinnert zich deze niet meer. “Zo ver als het oosten is van het westen, zo ver heeft Hij onze zonden van ons verwijderd” (Psalm 103:12). De dood van Jezus aan het kruis breekt de macht van de zonde in ons leven. Eens waren we slaven van onze zonde, in gebondenheid en op de weg “van de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht” (Efeziërs 2:2), verblind door de “god van deze wereld” (2 Korintiërs 4:4). Door zijn dood aan het kruis ging Jezus een dodelijke strijd aan met de demonische machten en overwon hen voor eens en voor altijd.⁹ Hij brak de macht van de dood, de hel en het graf. Met de overwinning van Christus aan het kruis zijn we niet langer in de greep van de zonde; we zijn in de greep

8. N. T. Wright, *Evil and the Justice of God* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2006), 95.

9. Het geloof dat Jezus aan het kruis de overwinning heeft behaald op de machten van het kwaad wordt de *Christus victor*-theorie van verzoening genoemd. N. T. Wright merkt op: “Ik ben geneigd het thema *Christus victor*, de overwinning van Jezus Christus over alle machten van het kwaad en de duisternis, te zien als het centrale thema in de theologie van verzoening. Alle andere uiteenlopende betekenissen van het kruis vinden hun eigen plek rondom dit centrale thema.” Wright, *Evil and the Justice of God*, 114. Omgekeerd pleit Fleming Rutledge ervoor dat alle Bijbelse thema’s van verzoening samenwerken en een prachtig geheel vormen om de diepte en het mysterie van het kruis te begrijpen. “De beste manier om het evangelie van de gekruisigde Christus te ontvangen, is door een diepe waardering te ontwikkelen voor de manier waarop de Bijbelse beelden op elkaar inwerken en elkaar aanvullen. Geen enkel beeld kan recht doen aan het geheel; ze maken allemaal deel uit van het grote gebeuren van redding. Rutledge, *The Crucifixion: Understanding the Death of Jesus Christ* (Grand Rapids: Eerdmans, 2015), 6–7.

van genade en kunnen bevrijd worden (zie hierover meer in hoofdstuk 4 over heiligende genade).

Door de verzoening van Jezus zijn we met God verenigd. Onze vreemding is weggenomen. De afstand tussen ons is gesloten. De kloof is overbrugd. Jezus is onze vrede die elke muur heeft afgebroken (Efeziërs 2:14). Het voorhangsel van de tempel is in tweeën gescheurd (Matteüs 27:51). Onze schuld, schaamte en angst voor straf zijn weggenomen. Onze vriendschap met God is hersteld. “Maar nu bent u, die eens ver weg was, in Christus Jezus dichtbij gekomen, door zijn bloed” (Efeziërs 2:13). Dit is reddende genade.

Heb je enig idee hoeveel God van je houdt? De Vader heeft onze zonde en schuld in zijn eigen hart opgenomen door de Zoon. Hoewel onze zonden talrijk en zwaar zijn, niet in de laatste plaats de afgoderij in ons hart om andere goden na te jagen, verlost onze Drie-enige God ons, maakt ons tot een nieuwe schepping en neemt ons op in zijn familie. Daarom is vergeving geen luchthartige zaak! Iedereen die zegt: “Natuurlijk zal God me vergeven - dat is Gods taak” heeft nooit de diepe pijn begrepen die gepaard gaat met het dragen van de zonde van een ander die je hart heeft verscheurd. Een kruis is van alle eeuwigheid aanwezig in het hart van God. God de Vader heeft in zijn enige Zoon, Jezus Christus, door de Geest een weg tot redding verschaft. Jezus ging volledig in op het doel van de Vader. Hij heeft vrijwillig zijn leven voor ons gegeven. De Zondeloze voor de zondaars. De Onschuldige voor de schuldigen. Het smetteloze Lam van God kwam om het leven te leiden dat we hadden moeten leven, en stierf de dood die we verdienden te sterven.

Het leven, de dood en de opstanding van Jezus maken alle dingen nieuw. Er is niets belangrijker dan deze waarheid. Het is de kern van de menselijke geschiedenis en het fundament van ons geloof. Zonder Jezus is er geen vergeving van zonden, geen eeuwig leven en geen relatie met een goede, heilige en liefhebbende God. Je kunt jezelf voor altijd straffen met spijt voor je zonden. Je kunt je geest breken als je probeert vrede met

God te sluiten, maar de enige manier waarop je volledige verlossing en blijvende vrede zult ervaren, is wanneer je realiseert dat Jezus je enige hoop is.

We ontvangen het geschenk van reddende genade door in God te geloven. We werpen ons op de genade van God en stellen ons geloof alleen in Christus. We vertrouwen op zijn overwinning aan het kruis; we vertrouwen erop dat de schuld van onze zonde is opgeheven; we vertrouwen erop dat de dodelijke greep van de zonde is verbroken; ons geweten is gereinigd; wij vinden verzoening bij God.

Er zijn twee manieren om naar verzoening te kijken. Je kunt zeggen: “Als God liefde is, waarom hebben we dan verzoening nodig?” Aan de andere kant kan je ook zeggen: “God heeft verzoening gebracht voor onze zonden - wat een liefde!”

Hoe reddende genade werkt

Paulus zegt dat een christen iemand is die een drastische verandering heeft doorgemaakt. Efeziërs 2:1-10 beschrijft de ingrijpende transformatie – van gebondenheid in zonde naar vrijheid in Christus – die plaatsvindt wanneer iemand in Christus gelooft en zo wordt gered. Het is iemand die van de dood naar het leven is overgeplaatst, van slavernij naar vrijheid, van veroordeling naar acceptatie, van vervreemding naar adoptie. In de verzen 8 tot en met 10 vertelt Paulus ons hoe we van daar naar hier komen – hoe we daadwerkelijk christen worden. Het is een organisch proces met drie delen: we worden gered door genade, wat leidt tot geloof, en dat brengt goede werken voort. De volgorde van de drie delen is van cruciaal belang. Als we de volgorde wijzigen, dan komt alles anders te liggen.

We zijn gered door genade. In hoofdstuk 1 hebben we uitgebreid gekeken naar de betekenis van genade. Het is goed ons eraan te herinneren dat genade altijd het begin is. Genade staat altijd op de eerste plaats. Genade doet ons ontwaken, verandert ons en brengt ons in een juiste relatie met God en met elkaar. Veel mensen denken dat ze christen zijn

vanwege wat ze hebben gedaan. Ze gaan ervan uit dat het enige wat ze hoeven te doen is een goed mens te zijn en de lessen van de Bijbel te volgen en dat God hen dan zal zegenen. Dat is geen genade, dat is moralisme. Er is geen goed nieuws in het vestigen van onze hoop op wat wij kunnen doen. Onze redding ligt niet in wat wij doen. Het is afhankelijk van wat God doet. Ons ontwaken, ons tot leven komen, het is allemaal het werk van God. We worden niet gered door wat wij voor God doen; we worden gered door wat God voor ons doet. Het is een en al geschenk.

Ik hoorde een verhaal over een aantal studenten die zich voorbereiden op het laatste examen van dat vak. In het leslokaal probeerden ze nog op het laatste moment alles in hun hoofd te stampen. De docent kwam het leslokaal binnen en kondigde aan dat ze de lesstof nog kort zouden doornemen voor het uiteindelijk examen. Veel van wat ze doornamen kwam overeen met wat de docent gezegd had dat ze moesten leren, maar er was ook veel aanvullend materiaal waar niemand zich op had voorbereid. Dit was een onaangename verrassing voor de studenten. Toen iemand de docent naar de extra lesstof vroeg, legde hij uit dat het allemaal in hun lesboeken te lezen was en dat het nu eenmaal bij het vak hoorde. Het was moeilijk om dit te weerleggen.

Uiteindelijk was het tijd om het examen te maken. De docent zei: "Laat het examen met de voorkant naar beneden op je tafel liggen totdat iedereen er een heeft. Ik zal je vertellen wanneer je mag beginnen." Toen de studenten het blad omdraaiden, was tot hun grote verbazing elk antwoord van de toets al ingevuld. Zelfs hun naam stond bovenaan in rode inkt. Onderaan de laatste pagina stond: "Dit is het einde van het examen. Alle antwoorden op de test zijn correct. Je krijgt een tien. De reden dat je geslaagd bent voor het examen is dat de maker ervan het examen voor je heeft gedaan. Al het werk dat je ter voorbereiding hebt gedaan, heeft je niet geholpen om een tien te halen. Je hebt zojuist genade ervaren."

Tim Keller vertelt het verhaal van een gesprek met een oudere vrouw die af en toe zijn kerk bezoekt. Ze was een keurige dame en gedroeg zich

zoals het hoort. Ze liet duidelijk haar afkeuring horen van elk beetje on gepastheid of onbezonnenheid, maar volgens haar hoefde je niet van die dingen gered te worden als je maar een goed mens bent. In de loop van Kellers gesprek met haar zei ze vol ongeloof: “Dus, als ik het goed begrijp zegt u dat als ik een echt goed en fatsoenlijk leven leid, en zelfs naar de kerk ga, maar nooit Christus als mijn Verlosser ontvang, ik niet beter af zou zijn dan iemand die een moord heeft gepleegd? Is dat wat u zegt?”

Keller antwoordde: “Eigenlijk wel, ja.”

Ze antwoordde: “Dat is de meest onzinnige godsdienst waar ik ooit van heb gehoord!”

Waarop Keller antwoordde: “Nou, misschien denkt u dat het de domste godsdienst is waar u ooit van hebt gehoord, maar voor de moordenaar die berouw heeft, is dit het beste nieuws dat hij ooit heeft gehoord. Die voormalige moordenaar kan niet geloven dat er een godsdienst is die hoop biedt aan iemand zoals hij.”

Hoewel dit verhaal enigszins extreem is, maakt het een belangrijk punt duidelijk. Die keurige, deugdelijke en morele vrouw die er absoluut zeker van is dat ze beter is dan de meeste mensen, en die denkt dat de essentie van het evangelie beledigend, zo niet stom is, is zelf in de greep van “het vlees.”¹⁰ Ze probeert fatsoenlijk en oprecht te zijn, maar ze probeert het te doen zonder op Christus te vertrouwen voor haar redding. Dat is de dreigende valkuil van eigengerechtigheid. Dietrich Bonhoeffer erkent dit grote gevaar en beschrijft op meesterlijke wijze de houding van een door genade omarmde christen: “Christenen zijn personen die hun heil, hun verlossing, hun rechtvaardiging niet langer in zichzelf zoeken, maar in Jezus Christus alleen. Ze weten dat Gods Woord in Jezus Christus hen schuldig verklaart, zelfs als ze niets voelen van hun eigen schuld, en dat Gods Woord in Jezus Christus hen vrij en rechtvaardig verklaart, zelfs als ze niets voelen van hun eigen gerechtigheid.”¹¹

10. Voor een uitgebreide uitleg van de betekenis van “het vlees,” zie hoofdstuk 4, “Heiligende genade.”

11. Dietrich Bonhoeffer, *Life Together* (New York: HarperCollins Publishers, 1954),

We hebben het evangelie pas begrepen als we begrijpen dat Gods aanvaarding van ons niet gebaseerd is op wat we hebben gedaan of ooit zullen doen. Het is strikt gebaseerd op de aard en het karakter van God om Jezus de wereld in te sturen, te sterven voor de zonden van de wereld en op te staan voor onze redding.

We zijn gered door genade. Vervolgens zegt Paulus dat genade tot geloof leidt. Wat is geloof? Geloof is in wezen dat we ons bewust zijn van degene die ons wakker heeft geschud en op Hem gaan reageren.¹² Dit is wat essentieel is om te begrijpen: het geloof dat ons redt, is geloof in Christus. Het christelijk geloof is geen algemeen geloof in een aantal aannames. Het is het geloof dat er echt een baby op de planeet aarde is geboren die God in het vlees was, die echt stierf aan een kruis, en die echt uit de dood werd opgewekt. Paulus was onvermurwbaar op dit punt: “Als Christus niet is opgewekt, is onze verkondiging zonder inhoud en uw geloof zinloos. Als Christus niet is opgewekt, is uw geloof nutteloos, bent u nog een gevangene van uw zonden” (1 Korintiërs 15:14, 17). Als Jezus niet echt stierf voor onze zonden en niet echt opstond uit de dood, dan is ons geloof niets anders dan wensdenken, of moralistisch, therapeutisch deïsme.¹³ Geloof in algemeenheden is zinloos.

Als Paulus vandaag zou leven, zou hij het zo kunnen zeggen: *als Jezus niet is wie hij zegt dat hij is, als hij niet de Zoon van God is die mens geworden is, als hij niet echt aan het kruis stierf voor onze redding, als hij niet fysiek uit de dood is opgestaan, als hij niet werkelijk is opgestegen naar de hemel en zit aan de rechterhand van God de Vader, laten we dan ophouden kerk te spelen.* Geen van de aannames van geloof slaan ergens op als je die

21–22. Nederlandse vertaling: *Leven in gemeenschap*.

12. Deze definitie heb ik te danken aan een preek van Tim Keller, maar ik kan me niet herinneren welke preek het was.

13. “Moralistisch therapeutisch deïsme” is een uitdrukking die door Christian Smith en Melinda Lundquist Denton is geïntroduceerd om Amerikaanse tieners aan het begin van de eenentwintigste eeuw te beschrijven, en het resulterende culturele kader van hoe postmoderne mensen over God denken. Smith and Denton, *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers* (New York: Oxford University Press, 2005).

los van elkaar beschouwt. Geloof in geloof? Geloof in algemeenheden? Nee. Omdat geloof in waarheid en geloof in liefde en geloof in gerechtigheid ons niet zullen veranderen of ons een nieuw leven zullen geven. Het is geloof in Jezus. We worden niet gered door onze werken, onze goedheid of onze principes. We zijn gered door Christus en door Christus alleen. Geloof in Hem is waar het om gaat, want Hij is onze enige hoop.

Vervolgens brengt geloof goede werken voort. Goede werken redden ons niet - helemaal niet. Niettemin vloeien goede werken voort uit ons geloof. Het is onmogelijk om te zeggen dat we de genade van God hebben ontvangen en dat we echt Bijbels geloof hebben als er niets veranderd is in ons leven. De Bijbel is heel praktisch op dit punt. We worden gered door genade, maar als er niet echt iets gebeurt in ons concrete karakter en bestaande gedrag, dan is het geen echt geloof. Want terwijl genade tot geloof leidt, leidt geloof tot goede werken. “Want Hij is het die ons gemaakt heeft tot wat wij nu zijn: in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God heeft voorbereid” (Efeziërs 2:10).

Christenen zijn Gods handwerk. *Poïema* is het Griekse woord voor “wat hij ons heeft gemaakt” of “handwerk.” Dit woord is de wortel van het Engelse woord “poem” (gedicht). Christenen zijn op unieke wijze Gods *poems*— Gods kunstwerken. Kunst is mooi, kunst is waardevol en kunst is een uitdrukking van het innerlijk van de kunstenaar. Wat betekent het voor Paulus om te zeggen dat christenen Gods kunstwerk *zijn*? In Christus worden we gezien als mooi en waardevol, geschapen om een uiting te zijn van onze Maker, de goddelijke Kunstenaar.

Niettemin zijn we een kunstwerk dat is beschadigd en ontsierd door de zonde. Heb je ooit een beschadigd meesterwerk gezien - het magnum opus van een meester kunstenaar ontsierd? De oorspronkelijke schoonheid van een meesterwerk maakt het zien van een beschadiging vele malen erger. Als een kind een kleurpotlood pakt en over de keukenkastjes tekent, ziet het er slecht uit. Het is echter veel erger als een vandaal graffiti over de *Mona Lisa* van Leonardo da Vinci spuit. De grootsheid en

zeldzaamheid van wat beschadigd is, bepaalt het niveau van tragedie en het niveau van verschrikking in onze reactie.

Enkele jaren geleden had ik de mogelijkheid om Rome te bezoeken. Ik stond te popelen om de *Pietà* in de Sint-Pietersbasiliek te zien. Omdat ik me ervan bewust was dat het door Michelangelo was uitgehouwen uit een enkel blok marmer (het enige stuk waarvan bekend is dat het persoonlijk door Michelangelo is gesigneerd), wilde ik het van dichtbij bestuderen. Ik was teleurgesteld toen ik ontdekte dat het op een flinke afstand van het kijkende publiek lag, beschermd door een kogelvrij paneel. Waarom deze voorzorgsmaatregelen? Omdat in 1972, op Pinksterzondag, een geestelijk gestoorde geoloog die beweerde Jezus te zijn het beeld met een hamer aanviel. Toeschouwers raaptten veel van de wegvliegende stukken marmer op. Sommige werden teruggegeven, maar andere niet, inclusief Maria's neus, die later werd gereconstrueerd uit een stuk marmer dat uit haar rug was gesneden. De Italianen waren er samen met de rest van de kunstwereld kapot van. Hoe kan het ooit in zijn oorspronkelijke schoonheid worden hersteld? Ze zochten de wereld af naar meester-ambachtslieden die gespecialiseerd waren in restauratie. Na veel tijd, vaardigheid, kennis, arbeid en intensiteit was het restauratieproject voltooid.¹⁴ Zeer weinigen konden zien dat het ooit beschadigd was.

Dat is wat God doet voor iedereen die Hij uit genade redt. Wij zijn zijn meesterwerk, zijn geliefde magnum opus, en hij zal de schade van de zonde niet het laatste woord laten hebben. Om onze waarde te bewijzen, maakt God ons niet alleen opnieuw naar het beeld van Jezus Christus,

14. Een artikel in de *New York Times* beschrijft hoe een groep journalisten het gerestaureerde beeld van dichtbij mocht inspecteren voordat het publiek weer werd toegelaten. "De reconstructie van de beschadigde sluier, het ooggebied, de neus, de arm en de hand zag er foutloos uit, afgezien van kleine lijntjes die alleen bij nauwkeurige inspectie zichtbaar zijn. Er was geen waarneembaar verschil in de kleur van de gerepareerde delen en het omliggende marmeren oppervlak van het beeld. 'We werkten als tandartsen,' zei Deoclecio Redig de Campos." Paul Hoffman, "Restored Pieta Show; Condition Near Perfect" *New York Times*, January 5, 1973, <https://www.nytimes.com/1973/01/05/archives/restored-pieta-shown-condition-near-perfect-marks-on-marys-cheek.html>.

maar geeft Hij ons ook werk te doen in zijn wereld. We doen dit werk omdat God ons opnieuw heeft bewerkt. Als we dit diep in onze ziel beseffen, als we het echt begrijpen, kunnen we nooit meer zeggen dat onze goede werken ons redden. Moralisme kan nooit meer ons beste antwoord zijn. Onze goede werken zijn het bijproduct van wat God in ons heeft gedaan. Ze weerspiegelen Gods glorie, niet de onze.

Ik waardeer de inzichten die Eugene Peterson biedt in zijn omschrijving van Paulus' woorden over de genade in Efeziërs 2:7-10:

Nu heeft God ons waar Hij ons wil hebben, met alle tijd in deze wereld en de volgende om genade en goedheid over ons uit te storten in Christus Jezus. Redden is zijn eigen idee en alles is zijn werk. Het enige dat wij doen is Hem voldoende vertrouwen om Hem het te laten doen. Het is Gods geschenk van begin tot eind. Wij spelen niet de hoofdrol. Als we dat zouden doen, zouden we waarschijnlijk gaan opscheppen over wat wij allemaal zelf hebben gedaan! Nee, we maken noch redden onszelf. God doet zowel het maken als het redden. Hij scheidt ieder van ons door Christus Jezus om zich bij Hem te voegen in het werk dat Hij doet, het goede werk dat Hij voor ons klaar heeft staan om te doen, werk dat we maar beter kunnen doen.¹⁵

God in Christus redt ons van veroordeling, oordeel en hel.

God in Christus verlost ons, en we zijn volledig verzoend.

God in Christus rechtvaardigt ons door goed te maken wat verkeerd was.

God in Christus maakt ons nieuw, en we zijn wedergeboren.

God in Christus neemt ons op in zijn gezin.

We worden niet gered omdat we ons geloof in een leer stellen. We worden niet gered door ons juiste geloof. We zijn gered omdat iets van buitenaf – of beter, Iemand – in ons is gekomen. We zijn zo volledig nieuw gemaakt dat de beste manier waarop de evangelienschrijvers het

15. Peterson, Eugene. *The Message*, Ephesians 2:7–10.

kunnen beschrijven, is door het te vergelijken met opnieuw geboren worden. De Hebreeuwse schrijvers vergeleken het met de ervaring van uit een put getrokken te worden. We waren in slavernij en nu zijn we vrij. We zijn niet langer slaven van angst. We worden een kind van God. Voorheen stonden we buiten de familie van God, nu zijn we volbloed leden van Gods familie. We zijn gerechtvaardigd voor de Vader, wat betekent dat dingen rechtgezet zijn.

Laten we nooit vergeten dat redding van buitenaf komt, niet van binnenuit. We zijn niet gered omdat we goed zijn; we zijn gered omdat God goed is. Dat is wat redding is. God doet iets voor ons wat wij zelf niet zouden kunnen doen. Het is reddende genade.

We gaan nu kijken naar wat het meesterwerk van een hernieuwd leven in Christus ten volle kan worden door de gave van heiligende genade.

HET LEVEN

Door heiligende genade stelt de heilige Geest ons in staat om een leven te leiden dat volledig aan God is toegewijd.

Door ondersteunende genade werkt de heilige Geest met ons samen om een trouw en gedisciplineerd leven in dienst van God mogelijk te maken.

Door toereikende genade wordt Gods kracht volmaakt in onze zwakheid.

4

HEILIGENDE GENADE

Moge de God van de vrede uw leven geheel en al heiligen, en mogen heel uw geest, ziel en lichaam zuiver bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus. Hij die u roept is trouw en komt zijn belofte na.

1 Tessalonicenzen 5:23–24

Volgens John Wesley zijn de vier belangrijkste leerstellingen die in de Bijbel gevonden worden: erfzonde,¹ rechtvaardiging door geloof, wedergeboorte en innerlijke en uiterlijke heiligheid.

Rechtvaardiging was een belangrijk thema van de protestantse reformatie, die bijna tweehonderd jaar voor Wesley plaatsvond. De hervormers, waaronder Maarten Luther, verkondigden dat we alleen door geloof met God verzoend worden.² Wesley bevestigde de noodzaak van rechtvaardiging, maar door wedergeboorte toe te voegen aan zijn lijst van de belangrijkste Bijbelse leerstellingen, onderstreepte hij dat het kruis en de opstanding beslissend afrekenen met de schuld van onze zonden en met het kernprobleem dat ervoor zorgt dat wij zondigen. Voor Wesley is wedergeboorte dus het begin van het heilige leven.

In het vorige hoofdstuk bespraken we de aard van zonde en de

1. In het Engels wordt het woord “original sin” gebruikt, dat niet gelijk is aan erfzonde. Bedoeld wordt de “oorsprongs- of oerzonde” of “wezenlijke zonde.” Omdat in het Nederlands het woord erfzonde gangbaar is, wordt in de vertaling dit woord gebruikt.
2. Rechtvaardiging betekent dat alles recht gezet wordt met God, door de genade van God, waardoor onze zonden worden vergeven en onze schuld wordt weggenomen door het zoenoffer van Jezus’ dood aan het kruis. Zie hoofdstuk 3, “Reddende genade.”

schadelijke effecten die zonde heeft op onze wereld en in ons leven, maar wat is de oorsprong van de zonde? Wat is de bron van zonde in ons hart?

De Bijbel zegt dat zonde voortkomt uit onze aangeboren natuur. “Eens leefden wij allen net als zij: wij volgden onze wereldse begeerten en alle *aardse* verlangens die in ons opkwamen en stonden *van nature* bloot aan Gods toorn, net als ieder ander” (Efeziërs 2:3, cursivering toegevoegd). Dit vers vestigt de aandacht op twee sleutelzinnen die vaak verkeerd worden begrepen en uitleg nodig hebben om deze beter te begrijpen.

Van nature

In zijn nieuwtestamentische brieven leert Paulus expliciet dat mensen worden geboren met een ongehoorzame en zondige natuur (Romeinen 7:18, 35; Efeziërs 2:1-3; Kolossenzen 3:5). We leren niet hoe we moeten zondigen. Niemand hoeft ons te leren zondigen. Er is geen les op welke school dan ook die “Hoe te zondigen” heet. Dat gaat vanzelf en daar zijn we goed in. Om het zo te stellen vinden we niet leuk om te horen, maar het is zo altijd geweest.

Pelagius, geboren in de vierde eeuw, was een Ierse monnik die later Romeins staatsburger werd. Hij leerde dat mensen geen zondige natuur hebben, maar dat kinderen leren zondig te zijn door het slechte voorbeeld dat ze krijgen als ze jong zijn. Pelagius voerde aan dat we geboren worden met een neutrale natuur en dat kinderen grotendeels dankzij de voorbeelden om hen heen goed of slecht worden. Daarom zijn zonden volgens Pelagius opzettelijke handelingen van de wil, en als we ons uiterste best doen, kunnen we een heel goed leven leiden zonder zonde.

Pelagius leefde in de tijd van een andere prominente theoloog, Augustinus van Hippo. Hij wordt beschouwd als een van de invloedrijkste christelijke denkers in de geschiedenis van de westerse kerk. De Noord-Afrikaanse bisschop schreef uitgebreid over het bestaan van de zonde die we geërfd hebben van onze eerste geestelijke ouders (vandaar erfzonde) en de slopende gevolgen ervan. Augustinus verzette zich

krachtig tegen de mening van Pelagius en zei dat die zowel tegen de Bijbel als ook de menselijke ervaring inging. Ook speelde hij een belangrijke rol in de verbanning van Pelagius uit de kerk onder beschuldiging van ketterij. Hoewel het pelagianisme door de kerk al sinds de vierde eeuw als een ketterse leer wordt gebrandmerkt, is het vandaag de dag springlevend in de kerk.

Tijdens een reis naar New York City gingen mijn vrouw en ik naar de Broadway-show *Wicked*, die het verhaal vertelt van Elphaba, de boze heks van het westen (bekend van *The Wizard of Oz*), en haar vriendschap met Glinda, de goede heks van het noorden. Het verhaal vertelt hoe elke vrouw worstelt om haar identiteit te vinden, maar uiteindelijk kiest Elphaba ervoor om slecht te zijn en Glinda ervoor om goed te zijn - allemaal vanwege de omstandigheden in hun leven. Er gebeuren slechte dingen met Elphaba, dus wordt zij slecht; voor Glinda gaan de dingen goed, dus zij wordt goed. Het is maar een fictieve musical, maar talloze moderne mensen zijn geneigd zo over zonde te denken.

Jezus is het daar echter niet mee eens: “Wat daarentegen de mond uit gaat komt uit het hart, en die dingen maken een mens onrein. Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenissen en laster” (Matteüs 15:18-19). Het hart is de bron die verontreinigt; zonde komt uit het hart.

Je ziet een klein kind, amper oud genoeg om te lopen. Waarom handelen ze zoals ze doen? Waarom zijn ze egoïstisch? Waarom krijgen ze driftbuien als ze hun zin niet krijgen? Kinderen zijn geen zondaren vanwege hun opvoeding. Ze hebben niet lang genoeg geleefd om door de voorbeelden in die mate beïnvloed te worden. Een kind is een zondaar omdat zonde uit het hart komt - het is aangeboren. Ze hoeven niet te leren om egoïstisch te zijn - ze doen het van nature. De getoonde zonde is een uitdrukking van wat er al in een persoon zit. David bekende dit: “Ik ken mijn wandaden, ik ben mij steeds van mijn zonden bewust” (Psalm 51:5). Het is het empirische bewijs van de erfzonde.

Hoe ziet dit er theologisch uit? Ieder mens is geschapen naar het beeld van God, en God is heilig en goed. Zoals door God in de schepping bedoeld, weerspiegelde de mensheid de goddelijke natuur, maar de bron van heiligheid en goedheid waren niet wijzelf - het was de eeuwige, drie-enige God. William Greathouse en Ray Dunning leggen het zo uit: “Alleen God is in wezen heilig. We zijn alleen heilig als we op de juiste manier met God verbonden zijn en vervuld zijn met zijn heiligende Geest.” Dus sinds de introductie van de zonde vanaf de zondeval en de daaruit voortvloeiende gevolgen, is onze oorspronkelijke natuur als geschapen naar het beeld van God intact gebleven, terwijl het morele beeld van God in ons is vernield.³ Greathouse en Dunning vervolgen: “In *wezen* is de mens goed, een persoon geschapen voor God. *In zijn bestaan* is de mens zondig, een rebel die vervreemd is van het leven van God en daarom verdorven.”⁴ In wezen goed, in bestaan rebels. Dit is erfzonde.

We hebben een natuur waarmee we geboren worden. Dit is niet “een ding” in ons dat verwijderd moet worden, zoals een zieke galblaas. Het is onze neiging tot trots en egocentrisme. Het is onze aangeboren neiging tot geweld, ego, zelfvoorziening en zelfbehoud. Het is narcisme van de hoogste orde en in zijn meest voor de hand liggende vorm. Dit betekent dat de zonde in ons hart meer is dan een paar indiscreties die we begaan op onze slechtste momenten; zonde is het negeren van het eerste gebod

3. *Imago Dei* is de Latijnse vertaling van “beeld van God.” Terwijl het morele beeld van God in de mensheid is beschadigd als gevolg van de val, blijft de waarde van elke persoon als geschapen naar het beeld van God gehandhaafd. Diane LeClerc merkt op dat de Nazarener theoloog Mildred Bangs Wynkoop, trouw aan de leer van John Wesley, “het beeld van God in de mensheid definieert als het vermogen om lief te hebben, in de context van een relatie met God, anderen, zichzelf en de aarde.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness: The Heart of Wesleyan-Holiness Theology* (Kansas City: MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2010), 312. Zie ook het laatste deel van dit hoofdstuk, “Volkomen heiligmaking gedefinieerd.”
4. Greathouse en Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1982), 52. Nederlandse vertaling: *Inleiding tot de Wesleyaanse theologie*. Vervolgens gaan ze in detail in op de historische betekenis van de erfzonde (Romeinen 5:12-21) en de existentiële betekenis van de erfzonde (Romeinen 7:14-25), 53-54. Het Wesleyaanse perspectief van de erfzonde verschilt van de Calvinistische leer van totale verdorvenheid.

(Exodus 20:2) en het nalaten alleen God te aanbidden. N. T. Wright herinnert ons eraan hoe diep we ondergedompeld zijn in de zonde:

De diagnose van de menselijke ellende is dan niet simpelweg dat mensen Gods morele wet hebben overtreden en daarmee de Schepper, wiens beeld zij dragen, beledigen - hoewel dat ook waar is. Deze wetsovertreding is een symptoom van een veel ernstiger ziekte. Moraal is belangrijk, maar het is niet het hele verhaal. Geroepen tot verantwoordelijkheid en gezag binnen en over de schepping, hebben mensen hun roeping op zijn kop gezet door aanbidding en trouw te geven aan krachten en machten binnen de schepping zelf. De naam hiervoor is afgoderij. Het resultaat is slavernij en uiteindelijk de dood.⁵

We hebben meer dan een slechte reputatie. We hebben een gevallen natuur. Gods genade is nodig om te zorgen voor verlossing en genezing van de *toestand* van zonde en de *daden* van zonde – de erfzonde en de daadwerkelijke zonde. Hiervoor hebben we zowel rechtvaardiging als heiliging nodig. We moeten omgevormd worden als personen en we hebben een radicale vernieuwing van ons hart nodig. Daarom legde Wesley de nadruk op zowel innerlijke als uiterlijke heiliging. Onze zonden moeten vergeven worden, wij moeten levend gemaakt worden in Christus, en ons hart moet gezuiverd worden door geloof. Het resultaat is een herstel van het volledige beeld van God dat verloren was gegaan.

Werken van het vlees

Zoals eerder opgemerkt, verwijzen de geschriften van het Nieuwe Testament - vooral die toegeschreven aan de apostel Paulus - vaak naar “de werken van het vlees” als een aspect van de catastrofale gevolgen van de erfzonde. Het woord “vlees” is afgeleid van het Griekse woord, *sarx*.⁶ Niet te verwarren met het lichaam, wordt het vlees in geestelijke

5. N. T. Wright, *The Day the Revolution Began: Reconsidering the Meaning of Jesus's Crucifixion* (New York: HarperCollins Publishers, 2016), 76–77.

6. Een twee-naturen theorie van het christelijk leven werd geïntroduceerd door een bedelingen zienswijze uit de late negentiende en vroege twintigste eeuw, die

zin gebruikt om te verwijzen naar de egocentrische neiging die probeert bevredigd te worden, de buitensporige eigenliefde van het “ik” dat voor zichzelf leeft in plaats van zich volledig over te geven aan de wil en bedoelingen van God.⁷ Luther - en Augustinus vóór hem - beschreef dit treffend als de toestand van “in zichzelf gekromd zijn” (*incurvatus in se*). Denk eens diep na over het mentale beeld dat Luther schetst van in zichzelf keren: “Onze natuur, door de verdorvenheid van de eerste zonde, [is] zo diep in zichzelf gekromd dat het niet alleen de beste gaven van God naar zichzelf buigt en ervan geniet (zoals duidelijk is in degenen die zich rechtvaardigen door eigen werken en de huichelaars), of ook God gebruikt om deze gaven te verwerven, maar eveneens niet beseft dat het zo goddeloos, krom en boosaardig alle dingen zoekt, zelfs God, omwille van zichzelf.”⁸

Wanneer Paulus zegt: “Ik wil het goede wel, maar het goede doen kan ik niet.” (Romeinen 7:18), doelt hij op de machteloosheid in zijn vlees, zijn aardse natuur om God lief te hebben en te gehoorzamen met heel zijn hart. Hij is, en wij zijn, verslaafd aan het “ik” dat wil hebben wat wij voor ons wensen. Paulus zegt in zijn brief aan de Galaten dat het vlees strijdt tegen de Geest: “De aardse begeerte [*het vlees*] gaat in tegen de Geest, en wat de Geest verlangt gaat in tegen de aardse begeerte. Het een is in strijd met het ander, en u kunt dus niet zomaar doen wat

een verreikende invloed had op veel evangelisten, waaronder een aantal bekende evangelische predikers en leraren. Deze invloed bracht de commissie van de eerste (1973) vertaling van de *New International Version* ertoe om “vlees” (*sarx*) te vertalen als “zondige natuur” (sinful nature). Dunning wijst erop dat Greathouse vond dat het “vrijwel onmogelijk was om [die versie van de vertaling] te gebruiken als basis voor een getrouwe interpretatie van het oorspronkelijke Grieks.” De vertaal commissie van 2011 voor de NIV herzag de vertaling en veranderde die naar “vlees.” Dunning, *Pursuing the Divine Image: An Exegetically Based Theology of Holiness* (Marrickville, New South Wales: Southwood Press, 2016), Kindle Location 786. De NBV21 vertaalt *sarx* veelal met “aardse natuur,” en de HSV met “vlees” (Zie bijvoorbeeld Romeinen 7:25, 8:3).

7. Greathouse and Dunning omschrijven het vlees als “‘Ik’ die voor mezelf leef.” Greathouse en Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology*, 53. Nederlandse vertaling: *Een inleiding tot de Wesleyaanse theologie*.
8. Martin Luther, *Lectures on Romans*, WA 56.304.

u wilt” (Galaten 5:17). Daarna illustreert hij levendige voorbeelden van de werken van het vlees en handelingen en houdingen die het vlees volgen, in tegenstelling tot de vrucht van de Geest (vv. 19-23). Dan, alsof hij het met een krachtig argument wil afsluiten, geeft Paulus de knock-out stoot: “Het aardse streven leidt tot de dood, maar het streven waartoe de Geest aanzet leidt tot leven en vrede” (Romeinen 8:6). Mijn parafrase: *Of we doden de wandaden van het vlees, of ze gaan ons doden. Dit is de ongecensureerde ernst van het vlees.*

Het Bijbelse idee van het vlees is in de loop der jaren over het algemeen verkeerd begrepen. Helaas denken sommigen dat vlees en geest overeenkomen met lichaam en ziel en dat “vlees” verwijst naar de huid van ons lichaam.⁹ Als gevolg hiervan zijn sommigen ertoe gebracht aan te nemen dat als het vlees de bron van kwaad en zonde is, dat ons fysieke lichaam intrinsiek slecht moet zijn. Daarom zouden we, deze redenering verder volgend, de fysieke aspecten van ons leven moeten bagatelliseren, ons lichaam tot onderwerping dwingen en geen fysiek plezier of bevrediging moeten toestaan.¹⁰ Hoewel dit misschien extreem lijkt, speelt het tot op zekere hoogte een rol wanneer er een hiërarchie van zonde wordt gecreëerd, zoals zonden van het lichaam en zonden van de geest. En dan kan de conclusie zijn dat de ene zonde erger is dan de andere, bijvoorbeeld seksuele immoraliteit moet erger zijn dan roddel of bitterheid; dronkenschap moet erger zijn dan trots of racisme. Bijgevolg, als iemand een zonde van het lichaam begaat - ook beschouwd als een “doodzonde” - is het bijna onvergeeflijk, maar zonden van de geest worden weggewuifd met

9. Het “vlees” en het “lichaam” zijn twee afzonderlijke woorden in het Nieuwe Testament: *sarx* en *soma*.

10. Veel van de ketterij van het gnosticisme is gebaseerd op een misvatting dat het vlees overeenkomt met het lichaam. Het platonische idee van een abstracte opperste ziel zorgt ervoor dat sommigen zelfs vandaag de dag met minachting naar het lichaam kijken en de onsterfelijkheid van een lichaamloze eeuwige ziel benadrukken. Deze fout is echter in strijd met de Bijbelse leer van de lichamelijke opstanding. Om dit heersende misverstand te bestrijden, onderstreepten de vroegste christelijke geloofsbelijdenissen het belang van de lichamelijke opstanding (bijv. “Ik geloof in de wederopstanding van het vlees, het eeuwige leven”, Apostolische geloofsbelijdenis).

de rechtvaardiging dat “niemand volmaakt is.” Zonde op deze manier scheiden en classificeren is een duidelijke misvatting van wat heiligheid in de Bijbel betekent, om nog maar te zwijgen van het feit dat Paulus alle zonden samen in één categorie onderbrengt (zie bijv. Galaten 5:16-21: afgoderij en ruzie worden beide geïdentificeerd als “werken van de vlees”).

Het menselijk lichaam is duidelijk niet iets slechts. God schiep immers het menselijk lichaam en nam vervolgens een menselijk lichaam aan in Jezus. Wanneer Paulus naar het fysieke lichaam wil verwijzen, kiest hij gewoonlijk het Griekse woord *soma*, niet *sarx*, dat hij alleen al in Romeinen dertien keer gebruikt. Het woord *soma* kan ofwel het menselijk fysieke lichaam of het geheel van een persoon betekenen, zoals in Romeinen 12.1: “Ik vraag u om uzelf [*soma*] als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen,”¹¹ wat een duidelijke oproep is tot de heiliging van onze hele persoon, inclusief ons fysieke lichaam.

Dus wat is het vlees en waarom is heiligende genade nodig? Het vlees is de neiging van de hele persoon (lichaam, geest en ziel) om onze eigen god te zijn, in plaats van onder de heerschappij van Jezus te komen. Het is het zondige aspect van onszelf waardoor wij ons leven onafhankelijk van God willen leiden – om onze eigen koning en redder te zijn, in plaats van afhankelijk te zijn van Jezus. Voorafgaand aan reddende genade worden we volledig beheerst door het vlees in plaats van door de Geest. We hebben een zondige natuur - een hartsgesteldheid die gelooft dat we onszelf kunnen redden, en we worden volledig door die geest van het vlees in beslag genomen en gedomineerd. Op het moment van onze rechtvaardiging (vergeving van zonde) en wedergeboorte krijgen we echter de gave van de heilige Geest.¹² Mensen van de Wesleyaanse heiligingsbeweging noemen dit ook wel “beginnende heiliging” omdat we niet vanuit

11. De HSV vertaalt: “Ik roep u op... om uw lichamen (*soma*) aan God te wijden...”

12. Hoewel “wedergeboorte” *op zich* geen Bijbels woord is, gebruiken theologen het woord om het nieuwe leven te beschrijven dat door genade aan personen wordt gegeven als gevolg van hun nieuwe geboorte in Christus. Op een hele concrete wijze wordt iemand opgewekt tot een nieuw leven, vindt er een geestelijke opstanding plaats en volgen er daadwerkelijke zichtbare en onzichtbare veranderingen.

onzelf aan de weg van heiliging kunnen beginnen zonder dat ons eerst wordt geschonken wat heilig is, namelijk de Geest van Jezus.¹³

Dit is waar de oorlog om de soevereiniteit begint. Wie wordt de koning van mijn leven? Voordat we christenen waren, was er geen oorlog - zelfs niet af en toe een onbeduidend gevecht. Het vlees dat toegewijd was aan onze zelf-soevereiniteit en egoïstische verlangens had ons in de greep. Wanneer de Geest in ons leven komt, krijgen we nieuwe verlangens en motivaties, oftewel de gezindheid van Christus (Romeinen 12:2; 1 Korintiërs 2:16; Filippenzen 2:5). Deze twee krachten, vlees en Geest, staan tegenover elkaar en vechten nu om de heerschappij. Heiligheid is in ons begonnen maar moet nu toenemen en rijpen.

Toen Paulus aan de kerk in Korinte schreef, kon hij “niet tot [hen] spreken als mensen die zich door de Geest laten leiden” (1 Korintiërs 3:1). Betekent dit dat ze geen christenen waren? Nee, het waren wedergebooren christenen. Hij begint zelfs zijn brief door hen te omschrijven als degenen die “geheiligd in Christus Jezus” zijn en “geroepen om Gods heiligen te zijn” (1:2). Wedergeboorte, rechtvaardiging en verlossing hadden al plaatsgevonden. Hun proces van genade was al begonnen. Hun probleem was dat de strijd om hun vlees volop gaande was. Hun afgunst, rivaliteit, trots en verdeeldheid waren nog volop aanwezig. Ze waren christenen - maar nog steeds “mensen die zich door deze wereld laten leiden” (3:1) - wat Paulus gelijk stelde aan een onvolwassen geloof. Ze waren christenen, maar nog steeds “kinderen in het geloof in Christus” (3:1). Ze moesten nog verder groeien in hun geloof. Dit is een andere manier om te zeggen dat er nog steeds een zekere mate van weerstand in hen was waardoor zij hun wil en geest nog niet volledig aan God hadden overgegeven.¹⁴

13. “Wesley heeft deze term [*initial sanctification*] nooit gebruikt, maar het begrip geeft zijn overtuiging goed weer dat op het moment van redding het proces van rechtvaardig gemaakt worden begint” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 318.

14. “Het Griekse woord dat met ‘geest’ is vertaald, is een van de belangrijkste antropologische begrippen die Paulus gebruikte. Het verwijst naar het redenerend vermogen van een persoon dat tot een bepaalde oordeelsvorming komt.” Dunning,

Nogmaals, John Wesley biedt een scherp inzicht in de omstandigheden van de uitspraken van Paulus. Op de vraag of de Korintiërs hun geloof hadden verloren hield Wesley vol: “Nee, hij [Paulus] verklaart duidelijk dat ze dat niet hadden gedaan; want dan zouden ze geen ‘kinderen in Christus’ zijn geweest. En hij spreekt over ‘vleselijk’ zijn en ‘kinderen in Christus’ als één en hetzelfde; wat aangeeft dat elke gelovige (in zekere mate) ‘vleselijk’ is, terwijl hij nog een ‘kind in Christus’ is.”¹⁵ Vleselijk vertegenwoordigt voor Wesley een onvolwassen geloof dat moet groeien naar Christusgelijkvormigheid en dat de weg van het kruis van overgave van ons “ik” zich nog verder moet eigen maken.¹⁶ Dit geldt voor iedere gelovige. De vraag gaat niet over redding, maar heerschappij. De geheiligden moeten steeds meer naar het beeld van Jezus groeien. Het is niet *iets* dat in hen moet sterven - *zij* moeten sterven aan wat hun leven ervoor beheerste.¹⁷ Een religieuze staat van dienst is niet voldoende; morele normen zullen niet genoeg zijn. Men moet sterven aan zijn vertrouwen in het vlees.

Op een verbluffend moment van kwetsbare openhartigheid bekende Paul: “Hoewel ik alle redenen heb om daarop te vertrouwen. Als anderen menen dat te kunnen doen, dan kan ik dat zeker. Ik werd besneden toen ik acht dagen oud was en behoort tot het volk van Israël, tot de stam

Pursuing the Divine Image, Kindle Locatie 814. Het door God gegeven vermogen van elke persoon om na te denken en het intellect te gebruiken om te begrijpen, wordt in de zogenaamde Wesleyaanse Quadrilateral (vierhoek) omschreven als “de rede.”

15. Wesley, Sermon 13: “On Sin in Believers,” in *The Complete Works of John Wesley: Vol. 1, Sermons 1–53* (Fort Collins, CO: Delmarva Publications, 2014), 3.2.

16. Dunning wijst erop dat “vleselijkheid een misleidend woord is, omdat het als zelfstandig naamwoord wordt gebruikt, terwijl de Bijbel vleselijk altijd bijvoeglijk gebruikt.” Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 2076. Dit verwerpt ook het idee dat “het vlees” een soort vreemd iets is, als een “kankergezwell dat metaforisch in ons leeft” en dat operatief verwijderd moet worden. *Ibid.*, Kindle Location 801. Voorstanders van het concept dat iets verwijderd moet worden, waaronder enkele negentiende-eeuwse heiligingspredikers, noemen dit uitroeiing (*eradication*).

17. William H. Greathouse met George Lyons, *Romans 1–8*, New Beacon Bible Commentary: A Commentary in the Wesleyan Tradition (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2008), 182.

Benjamin, ik ben een geboren Hebreëer met de wetsopvatting van een farizeeër, ik heb de gemeente fanatiek vervolgd en ten aanzien van de rechtvaardigheid die de wet voorschrijft was er op mij niets aan te merken” (Filippenzen 3:4-6). Hij had alle religieuze geloofspapieren om als rechtvaardig te worden beschouwd, maar zijn vertrouwen was in het vlees. Paulus vervolgt: “Maar wat voor mij winst was, ben ik omwille van Christus als verlies gaan beschouwen” (3:7). Hij hield zich aan de regels en gehoorzaamde de wet, maar hij leefde naar het vlees zolang hij geloofde en vertrouwde op zijn eigen gerechtigheid om hem te redden of heilig te maken. Het waren goede dingen die tot een centrale plaats in zijn leven waren verheven – hij moest daaraan sterven om Christus te leren kennen. En toen Paulus Christus vollediger en in toenemende mate leerde kennen, ruilde hij zijn zuurverdiende morele prestaties in voor Christus’ reddende en heiligmakende gerechtigheid: “want ik wil Christus winnen en één met Hem zijn – niet dankzij mijn eigen rechtvaardigheid door het naleven van de wet, maar dankzij de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus en die God toekent op grond van geloof” (3:8-9).

Veel mensen leiden een moreel leven, zijn gelovig, maar hun neerbui-gendheid, starheid, vooroordelen, hardvochtigheid en kilheid van geest zijn veelzeggende tekenen dat het vlees hun godsdienstig leven beheerst en gebruikt als een strategie om niet van Jezus Christus afhankelijk te zijn voor de eigen heiliging. Zoals een hebzuchtige ondernemer, die omwille van het winst maken de armen uitbuit, door het vlees gebonden is, evenzo de farizeeër. In Gods ogen zijn ze hetzelfde. Het zijn allebei mensen die strategieën hebben ondernomen om hun eigen weg in het leven los van God te vinden.

Hier is de moeilijke waarheid: zelfs christenen kunnen naar het vlees blijven leven. Voordat wij de reddende genade ontvangen, strijdt het vlees niet met de Geest omdat we dood zijn in onze zonden. Maar zelfs als de Geest van God in ons tot leven komt, kunnen we nog steeds op

een vleselijke manier leven. We kunnen nog steeds goede dingen doen en ze verheffen tot het hoogste goed. We kunnen nog steeds in onze eigen kracht en macht leven, in plaats van afhankelijk te zijn van de kracht van God. Daarom hebben we heiligende genade nodig. We hebben Gods genade nodig om het vlees te kruisigen waardoor we op onszelf blijven vertrouwen - om het vleselijke deel van ons te doden dat ons eigen leven wil beheren, zodat de Geest van Jezus de volledige controle kan krijgen.¹⁸

De veelgeprezen Schotse leraar en devotionele schrijver Oswald Chambers komt tot de kern van sterven aan zichzelf, zodat Christus meer en meer gekend kan worden:

Ik moet mijn emotionele meningen en intellectuele overtuigingen volgen en bereid zijn deze om te zetten in een moreel oordeel over het wezen van de zonde; dat wil zeggen, over elke claim waarmee ik mijn recht opeis voor mezelf. ...Als ik eenmaal tot deze morele beslissing ben gekomen en ernaar handel, wordt alles wat Christus voor mij aan het kruis heeft volbracht, in mij volbracht. Mijn ongebreidelde toewijding van mijzelf aan God geeft de heilige Geest de gelegenheid om mij de heiligheid van Jezus Christus te schenken. ... Mijn individualiteit blijft, maar mijn primaire motivatie om te leven en de natuur die mij regeert, zijn radicaal veranderd.¹⁹

Het vlees hoeft ons leven niet te beheersen. Vrijheid wordt aangeboden voor een heilig leven. Heiligende genade is het middel en de remedie. Dus hoe werkt heiligende genade eigenlijk in de levenswandel in genade? Daar gaan we in de rest van het hoofdstuk op in.

Worden zoals Jezus

Ik wil een verhaal vertellen over iemand die ik George ga noemen,

18. Oswald Chambers verwijst naar de notie van het sterven aan zichzelf als identificatie met de dood van Jezus en een gewillige “mede-kruisiging.” Op dezelfde manier kan de christen verenigd worden met Jezus in zijn opstanding en delen in een “mede-opstanding” tot nieuw leven. Het opstandingsleven van Jezus wordt nu ervaren in het leven van heiliging. Chambers, *My Utmost for His Highest* (Uhrichsville, OH: Barbour and Company, 1935), 73. Nederlandse vertaling: *Geheel voor Hem*.

19. Chambers, *My Utmost for His Highest*, 58.

wat niet zijn echte naam is. George was lid van mijn kerk en een erg ongelukkig persoon. Hij was altijd ergens boos over. Hij hield niet van de muziek of mijn preken. Hij zei dat ik niet over heiliging predikte zoals hij het als kind had gehoord. Bovendien hield hij niet zo van mensen, vooral niet van nieuwe mensen. George schreef me zeven pagina's tellende brieven met enkele van de lelijkste opmerkingen die je je maar kunt voorstellen, waarbij hij niet alleen elke stap die ik in mijn bediening deed aanviel, maar ook veronderstelde mijn motieven te kennen.

Een tijd lang waren zijn klachten dat de kerk naar binnen gericht was en niet naar buiten. Toen de kerk vol begon te lopen met nieuwe mensen, vond hij dat ook niet leuk, want nu, zei hij, gaven we niet meer om de mensen die er al jaren waren en die de prijs hadden betaald om de kerk gevestigd te krijgen. Hij zei dat we alleen maar groeiden omdat we schapen van andere kerken stalen (wat niet waar was). Het kwam erop neer dat George niet wilde dat de dingen veranderden.

George eiste veel van mijn emotionele energie als predikant. Hij dreigde herhaaldelijk de kerk te verlaten. Ik denk dat hij diep van binnen wist wat wij allemaal wisten: dat geen enkele andere kerk hem zou tolereren. Uiteindelijk belde ik hem op een dag en zei: "George, je weet dat ik van je hou, maar stuur geen brieven of e-mails meer. Ik kan je hart niet horen in een e-mail en jij kunt het mijne niet horen. Van nu af, als je een probleem of klacht hebt, moet je het face-to-face zeggen."

Het leek alsof het beter ging - in ieder geval voor een tijdje. Hij heeft me nooit meer een brief gestuurd, maar hij bleef negativiteit verspreiden in de kerk. Het kwam erop neer dat George meer op een mug leek dan een aanvallende hond - hij was meer irritant dan gevaarlijk.

Het trieste voor mij was dat George geen verandering onderging. Hij was een chagrijnig persoon en dat al zo lang als iemand zich kon herinneren. Het was niet alleen in de kerk. Hij was geen goede echtgenoot voor zijn vrouw; zijn kinderen wilden niet bij hem in de buurt zijn; en hij had geen vreugde in zijn leven. Het meest verrassende was dat hij al zijn

hele leven, meer dan 60 jaar naar de kerk ging. Misschien wel het ergste van alles, niemand was verrast dat hij niet veranderde, en niemand had er zelfs maar last van. Ze hadden het geaccepteerd. “Oh, zo is George nu eenmaal,” zeiden ze dan. Niemand verwachtte dat hij meer op Jezus zou gaan lijken.

Door over George na te denken, ben ik tot de overtuiging gekomen dat je de vraag, “Hoeveel mensen bezoeken de gemeente?” niet moet stellen om er achter te komen of een gemeente gezond is. De betere vraag, of die in ieder geval de goede richting opgaat, is: “Hoe zijn deze mensen?”²⁰ Wanneer iemand christen wordt, is het doel niet alleen maar te leren hoe je Christus kunt navolgen, maar om daadwerkelijk een christelijk leven te leiden. Dit is het doel van discipelschap op de levenswandel in genade.

Het doel van discipelschap

Toen Paulus de gaven van de bediening uiteenzette, zei hij dat er apostelen, profeten, evangelisten, predikanten en leraren zijn, maar dat hun gezamenlijke doel is “om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst. Zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd” (Efeziërs 4:12). Er valt veel te zeggen over die woorden met betrekking tot discipelschap, maar laten we beginnen met het concept van “lichaam.”

Het lichaam is een intrigerende beeldspraak, want telkens wanneer over spirituele groei wordt gesproken, wordt ervan uitgegaan dat er iets leeft. Alle levende wezens groeien. Dode dingen blijven statisch of vervallen. Alleen levende wezens groeien. Levenloze dingen groeien niet. Een meubelstuk groeit niet. Een steen groeit niet. Alleen organismen groeien.

Een organisme kan (1) een levend wezen zijn, zoals een plant, dier of persoon, of (2) een functionerend systeem van onderling afhankelijke delen waaruit een levend wezen of ding bestaat. Planten zijn organismen. Planten kunnen niet groeien zonder zonlicht, water en voedingsstoffen. Ze hebben een ecosysteem nodig om hun groei te ondersteunen,

20. Bill Hull, *The Disciple-Making Pastor* (Old Tappan, NJ: Revell, 1988), 13.

anders gaan ze dood. Onze menselijke lichamen zijn ook organismen. De menselijke anatomie is een systeem van functionerende onderling afhankelijke delen - een operationeel systeem dat ontworpen is om samen te werken: "Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat" (1 Korintiërs 12:12). Wanneer een van onze onderdelen niet correct werkt, hoe onbelangrijk het ook mag lijken, kan het hele systeem in de war raken en ervoor zorgen dat we ziek of verzwakt worden.

Wanneer Paulus zegt dat wij het lichaam van Christus zijn, wijst hij erop dat de kerk ook een organisme is, samengesteld uit dynamische, levende mensen die onderling afhankelijke delen zijn die samenwerken en van elkaar afhankelijk zijn voor vitaliteit en gezondheid door de kracht van de heilige Geest: "Tegelijk bestaat een lichaam niet uit één deel, maar uit vele" (1 Korintiërs 12:14). Wanneer de onderdelen niet op een holistische manier samenwerken, wordt het ziek en zwak. Omgekeerd, wanneer de delen verbonden zijn en samen op voedzame wijze groeien, zijn vitaliteit en gezondheid het resultaat, en dan krijgt het lichaam vorm en wordt een einddoel (*telos*) bereikt. We bouwen het lichaam op "totdat wij allen samen door ons geloof en door onze kennis van de Zoon van God een eenheid vormen, de eenheid van de *volmaakte mens*, van de tot *volle wasdom gekomen volheid van Christus*" (Efeziërs 4:13, cursivering toegevoegd). Het doel van christelijke volwassenheid is de volle gestalte van Christus – Christusgelijkvormigheid. Er is geen ander doel. Het is dus voor de gemeente. Wanneer onze individuele leden samenkomen, is dat om eruit te zien als het lichaam van Christus. En, voor het geval we het de eerste keer gemist hebben, herhaalt Paulus: "Dan zullen we, door ons aan de waarheid te houden en elkaar lief te hebben, samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus" (vs. 15).

Het doel van alle geestelijke groei, individueel en gemeenschappelijk, persoonlijk en coöperatief, is om steeds meer op Jezus te gaan lijken. De handeling of het proces om zoals Jezus te worden is heiliging en wordt mogelijk gemaakt door heiligende genade.

Heiliging is niet optioneel

In de Griekse taal is heiliging gerelateerd aan het woord “heilig” (*hagios*). De Wesleyaanse heiligingstheologie stelt dat het goede nieuws van het evangelie niet alleen is dat we op een dag bij God zullen zijn als we sterven, maar ook dat het aanbod van overvloedig leven in Gods koninkrijk voor nu is, precies waar we zijn. Het is Gods plan dat zijn beeld in ons, dat door de zondeval was aangetast, in al zijn schoonheid en glorie wordt hersteld, dat we zijn meesterwerk worden en de gelijkenis met Christus weerspiegelen in wat we denken, zeggen en doen. Dat heet heiliging, en dat is wat we aan het worden zijn. Het is niet optioneel voor een groeiende christen.

Wanneer iemand een nieuw voertuig koopt, bespreekt de verkoper de standaarduitrusting en optionele accessoires. Elk voertuig wordt geleverd met een stuur, veiligheidsgordels, spiegels, motor, enzovoort. Dit is standaarduitrusting - elk voertuig heeft ze. Als iemand echter speciale velgen, een trekhaak of een panoramadak wil, moet hij vragen naar de prijs van die optionele accessoires, wat betekent dat niet elke auto deze heeft. Heiliging is geen optioneel accessoire voor een discipel van Jezus. Het is standaarduitrusting voor elk model. Worden als Jezus wordt van ons verwacht want groei is niet optioneel. We groeien altijd ergens naar toe – het proces van geestelijke vorming is altijd in ons gaande.

Nogmaals, Paulus bevestigt dit in Romeinen 12 wanneer hij zegt: “U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar u veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God wil en wat goed, volmaakt en Hem welgevallig is” (12:2). *Geconformeerd of getransformeerd* - dat zijn onze enige twee alternatieven. Als we niet worden getransformeerd (van binnenuit veranderd) door de vernieuwende kracht van God, dan worden we geconformeerd (gevormd en gekneed) door krachten die zich tegen God verzetten en die alle ruimte hebben in de wereld. De vraag is niet *of* je geestelijk gevormd gaat worden; de vraag is wat je zal vormen. Als God ons niet vormt, is er een geestelijke vijand

- een tegenstander, de boze - die heel graag ons leven vorm wil geven.

Simpel gezegd, de wereld los van God *vervormt* en *misvormt* mensen. God *hervormt* en *transformeert*. Daarom is heiliging - worden zoals Jezus - zo belangrijk. Er zijn maar weinig woorden die Gods wil voor het menselijk leven beter samenvatten dan deze uit de Bijbel: “Het is de wil van God dat u een heilig leven leidt” (1 Tessalonicenzen 4:3); en “Streef ernaar in vrede te leven met allen en leid een heilig leven; wie dat niet doet zal de Heer niet zien” (Hebreeën 12:14). Het gebod om vrede en heiligheid na te streven impliceert actie boven passiviteit. De geestelijke groei van een persoon wordt heiliging of heiligheid genoemd. Beginnende heiliging en volkomen heiliging zijn niet hetzelfde, maar het doel van alle heiliging is te worden zoals Jezus. Dit is Gods wil voor het leven van elke christen, want als we niet “samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus,” worden we gevormd door iets anders dan heilige liefde (Efeziërs 4:15).

Een formule voor geestelijke groei

Discipelschap is geen optie. De meeste christenen zullen dat niet betwisten. De echte vraag is, hoe vindt deze groei plaats? In zijn boek *Rethinking the Church* legt James Emery White uit wat veel mensen geloven over het proces van discipelschap. De formule die hij aanreikt wordt gegeven in de vorm van een wiskundige vergelijking:

Verlossing + Tijd + Individuele Toepassing = Levensverandering

De formule is gebaseerd op vier vooronderstellingen: (1) levensverandering vindt plaats bij de verlossing; (2) zij blijft in de loop van de tijd op natuurlijke wijze plaatsvinden; (3) zij wordt grotendeels bereikt door een daad van de wil; en (4) zij wordt het best alleen tot stand gebracht.²¹ Laten we deze vooronderstellingen eens zorgvuldig bekijken.

Ten eerste, “verlossing.” Verlossing is zo’n radicale verandering van ons wezen (“wedergeboorte”) dat er een onmiddellijke verandering van

21. James Emery White, *Rethinking the Church: A Challenge to Creative Redesign in an Age of Transition* (Grand Rapids: Baker Books, 1997), 55.

hart plaatsvindt die uitmondt in een wonderbaarlijke bekering van verlangens, gewoontes, houdingen en karakter. Christenen worden geboren, *niet* gemaakt. Aangezien verlossing de status van onze relatie met God verandert, onze eeuwige bestemming wijzigt, en de kracht en het werk van de heilige Geest in ons leven introduceert, wordt onmiddellijke en substantiële groei verwacht. Dat is de vooronderstelling van verlossing.

Ten tweede: “tijd.” Hoewel het transformatieproces plaatsvindt bij de bekering, is het duidelijk dat iemand niet volgroeid is wanneer hij christen wordt. Er zijn nog overblijfselen van verzet en egoïsme die moeten worden aangepakt, zegt White, maar dat zijn zaken waar in de loop van de tijd voor wordt gezorgd.²² Daarom zal volgens de formule iemand die vijf jaar christen is, vijf jaar van geestelijke volwassenheid hebben en iemand die tien jaar christen is, tien jaar van volwassenheid, enzovoort. Het geloof kan niet anders dan groeien met de tijd, dus alles wat we moeten doen is de Bijbel lezen en zo veel mogelijk naar de kerk gaan, en dan zal de vrucht van de Geest zich vermenigvuldigen, en zullen we meer op Jezus gaan lijken. Dat is de vooronderstelling van tijd.

Ten derde, “individuele toepassing.” Dit heeft te maken met iemands wilskracht. Het idee is dat wat na verloop van tijd niet vanzelf gaat, zal worden aangevuld door vastberadenheid en menselijke inspanning. Alles wat iemand moet doen is besluiten om op een bepaalde manier te leven en te handelen (en een beetje doorzettingsvermogen) - want het christelijk leven wordt in stand gehouden door daden van de wil. Genoeg tijd plus onze wilskracht zal de vrucht van de Geest voortbrengen. Dat is de vooronderstelling van individuele toepassing.

Tenslotte, “het best alleen volbracht.” De laatste vooronderstelling van de formule van discipelschap is onafhankelijkheid, of dat een persoonlijke relatie met Jezus Christus gelijk staat aan een privé-relatie, een relatie alleen tussen Jezus en mij.²³

22. White, *Rethinking the Church*, 56.

23. Het idee dat een persoonlijke relatie met Christus synoniem is met een privé-relatie

Zo is de formule. Maar we nemen zelden de moeite om ons af te vragen of die vooronderstellingen kloppen. Gebeurt discipelschap op die manier? Beginnen we automatisch te groeien in ons geestelijk leven na onze verlossing? Wanneer iemand christen wordt, is er dan een onmiddellijke, diepgaande verandering van gewoontes, houdingen en karakter? Groeien christenen door tijd en wilskracht alleen? Omdat onze relatie met God persoonlijk is, is het voor discipelen van Jezus dan beter om alleen te werken? Als deze vooronderstellingen juist zijn, zou daar in de kerk ruimschoots bewijs voor moeten zijn. Als ze waar zijn, dan zou volgens White het toepassen van de formule steeds dezelfde resultaten moeten opleveren: individuele christenen (en het lichaam van Christus) die meer en meer op Jezus gaan lijken in denken, spreken en handelen.²⁴ Er zijn echter belangrijke redenen waarom de formule niet helemaal volledig is.

Om te beginnen, discipelen van Jezus worden zowel geboren en gemaakt. Reddende genade verandert onze relationele status met God en onze eeuwige bestemming, en introduceert de kracht en het werk van de heilige Geest in ons leven. Maar, zoals we zien in wat het Nieuwe Testament ons leert, zijn nieuwe christenen nog niet volwassen van karakter. Christen *zijn* betekent niet automatisch op Christus gaan *lijken*. Ontwikkeling is nodig. Deugdzzaamheid groeit mettertijd door specifieke praktijken.²⁵ Laten we in het licht van deze feiten een meer Bijbels kader verkennen van hoe geestelijke groei plaatsvindt door heiligende genade.

1. Geestelijke groei kan beginnen bij de verlossing, maar wij blijven ons hele leven lang groeien in genade. Er is een verschil tussen

met Jezus is in de westerse samenleving veel meer gangbaar dan in andere delen van de wereld. Individualisme wordt in de VS beschouwd als een culturele deugd.

24. White, *Rethinking the Church*, 57.

25. N. T. Wright definieert de christelijke opvatting van deugd als de transformatie van het karakter. Wright, *After You Believe: Why Christian Character Matters* (New York: HarperCollins Publishers, 2010). Nederlandse vertaling: *Goed leven, over christelijke karaktervorming*. In hoofdstuk 5, "Ondersteunende genade," zal meer aandacht geschonken worden aan het begrip deugd.

heiliging of heiligmaking en volkomen of volledige heiligmaking. Het debat lijkt altijd te gaan over de vraag of heiliging onmiddellijk of geleidelijk is. Is er een omslagmoment, of is het een proces? Het antwoord is beide.²⁶ Heiligende genade begint op het moment waarop wij reddende genade ervaren. Theologen noemen dit “beginnende heiligmaking,” die gevolgd wordt door geestelijke groei in genade, totdat - in een moment van volledige toewijding en volledige overgave van onze kant - God het hart zuivert en reinigt. Dit is een ervaring die volkomen heiligmaking of “christelijke volmaaktheid”²⁷ wordt genoemd. Maar zelfs na dat moment van volledige toewijding aan God blijven we groeien in genade en

26. De vraag of heiligmaking onmiddellijk of geleidelijk gebeurt, of het een eenmalige ervaring of een ontwikkeling is (in het Engels: “crisis or proces?”), is van oudsher een onderwerp van grote discussie in Wesleyaanse heiligingstheologie. John Wesley zelf benadrukte consequent de noodzaak van beide, en vroege Nazarener-leiders waren over het algemeen voorzichtig en wezen op het evenwicht. Algemeen superintendent R.T. Williams verklaarde het volgende op de General Assembly van de Kerk van de Nazarener in 1928: “De kerk moet de nadruk leggen op zowel de crisis als het proces in het geloof... Gedurende vele jaren hadden de mensen van de heiligingsbeweging het gevoel dat het werk waartoe zij geroepen waren eindigde bij het altaar, waar de mensen die naar voren kwamen de zegen van wedergeboorte en heiliging ontvingen, maar het werd duidelijk dat ons werk pas op dit punt begint... De Kerk van de Nazarener combineert deze twee grote overtuigingen, namelijk de crisis en het proces: het leiden van [mensen] tot God en de opbouw van het lichaam van Christus door beginnende verlossing en ontwikkeling van het christelijk karakter.” General Assembly Journal, 1928, aangehaald in Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 2176, footnote 26.

27. Christelijke volmaaktheid is een Bijbelse en vaak gebruikte uitdrukking in de kerkgeschiedenis. De vroege kerkvaders en -moeders stelden volmaaktheid gelijk aan *theosis*, of vergoddelijking: deelhebben aan de goddelijke natuur. Het moderne begrip van volmaaktheid wordt echter anders begrepen. Nu denkt men bij volmaaktheid aan “zondeloze volmaaktheid.” Thomas Noble omschrijft deze zienswijze als “de verwachting dat christenen in dit leven die laatste, absolute staat van volmaaktheid kunnen bereiken waarin zij zondeloos en volmaakt heilig zijn.” T. A. Noble, *Holy Trinity, Holy People: The Historic Doctrine of Christian Perfecting* (Eugene, OR: Cascade Books, 2013), 22. Om de verwarring van de moderne interpretatie te vermijden, en de dynamische aspecten van groei in genade te benadrukken, stelt Noble: “Gezien het dynamische begrip van de volmaaktheid als beweging in plaats van de uiteindelijke aankomst, is het misschien beter om deze betekenis van het Griekse woord niet uit te drukken door het woord ‘volmaaktheid’ (*perfection*), maar door het te vertalen als ‘volmaking’ (*perfecting*)” *Ibid.*, 24.

houden we nooit op met groeien zolang we leven.

De geloofsartikelen van de Kerk van de Nazarener stellen: “Wij geloven dat er een merkbaar onderscheid is tussen een rein hart en een gerijpt karakter. Het eerste wordt in één ogenblik verkregen en is het gevolg van volkomen heiligmaking; het laatstgenoemde is het resultaat van groei in genade.” Wanneer wij in geloof reageren op voorafgaande genade, ontvangen wij reddende genade. Er is een radicale heroriëntatie van onze prioriteiten, een herordening van onze verlangens, en de kracht en het werk van de heilige Geest worden in ons leven vrijgezet. In plaats van onmiddellijke bevrijding van elke schadelijke gewoonte, karakterfout of slechte instelling die we ooit hebben gehad, blijft God in ons werken om ons te vormen tot wie Hij wil dat we zijn. Het doel van elk christelijk discipelschap is om meer en meer op Jezus te gaan lijken. Daarom redeneert Paulus: net zoals we niet verwachten dat baby’s altijd baby’s blijven, net zoals we willen dat ze groeien en volwassen worden tot volledig functionerende volwassenen, moeten we ook als christenen verwachten dat wij geen geestelijke baby’s blijven. Geestelijke groei begint bij de verlossing, maar we blijven ons hele leven groeien in genade. Wij zouden er volgend jaar meer als Christus moeten uitzien, in handelen en denken dan vandaag. Zo boeken we vooruitgang door heiligende genade.

2. Geestelijke groei omvat meer dan alleen tijd. De meeste van mijn vrienden weten het niet, of ze zijn vergeten dat ik piano kan spelen. Ik speel al meer dan veertig jaar piano. Toen ik tien was, oefende ik bijna elke dag (met veel toezicht van mijn moeder, die piano oefenen belangrijker vond dan voetbal). Nu speel ik veel minder vaak - ongeveer één keer per jaar. Als iemand me zou vragen hoe lang ik al piano speel, zou ik eerlijk zeggen: vier decennia, maar de rest van het verhaal is dat ik niet al die vier decennia bewust heb geoefend. Er zijn kinderen in de kerk die pas een paar jaar piano spelen en dat beter kunnen dan ik, hoewel ik feitelijk veel langer speel.

Met ons geestelijk leven is het niet anders. Alleen maar blootgesteld

worden aan informatie wil nog niet zeggen dat men het opneemt, begrijpt, omarmt en uitleeft. Hoewel het waar is dat geestelijke groei tijd kost, is het niet waar dat heiligende genade het automatische gevolg van tijd is, of zelfs maar het resultaat van blootstelling aan de christelijke cultuur.²⁸ Kerken zitten vol met mensen die jarenlang christen zijn geweest, maar in hun leven is weinig terug te vinden van de Geest van Jezus. Ze zijn kritisch, chagrijnig, cynisch, negatief en egoïstisch. Velen van hen zijn net als George uit een van mijn vroegere gemeenten: ze gaan niet elk jaar meer en meer op Jezus lijken. De reden is heel eenvoudig.

3. Geestelijke groei is niet zozeer een kwestie van tijd, als wel van samenwerking met God en bewuste training. De schrijver aan de Hebreeëen zegt: “Werkelijk, u had toch inmiddels allemaal leraar moeten zijn! In plaats daarvan hebt u er zelf een nodig om u opnieuw de eerste beginselen van de woorden van God bij te brengen; het is met u zover gekomen dat u weer aangewezen bent op melk in plaats van op vast voedsel. Wie melk drinkt is nog een klein kind en kan niets verstandigs zeggen over gerechtigheid. Maar voor volwassenen is er vast voedsel; hun zintuigen zijn *door ervaring geoefend* en zij zijn in staat onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Laten we ons daarom richten op wat voor volwassenen bedoeld is en de eerste beginselen van de leer over Christus laten rusten” (Hebreeëen 5:12-6:1, cursivering toegevoegd).²⁹ Op grond van de zinsnede “inmiddels” kunnen we aannemen dat dit gedeelte van de Bijbel geschreven is aan gelovigen die al enige tijd christen waren. In plaats van door hun woorden en hun voorbeeld leraren te worden in het

28. White, *Rethinking the Church*, 59.

29. Wesley beschreef heiliging het liefst als christelijke volmaaktheid en gaf zijn beroemdste leerstellige catechismus zelfs de titel *A Plain Account of Christian Perfection (Een eenvoudige uiteenzetting van christelijke volmaaktheid)*. In zijn betoog dat de ervaring van volmaakte liefde in dit leven kan plaatsvinden, wijst hij erop “(1) dat er zoiets als volmaaktheid is; want het wordt steeds weer genoemd in de Bijbel. (2) Het is niet zo vroeg als de rechtvaardiging; want gerechtvaardigden moeten “doorgaan tot de volmaaktheid” (Hebreeëen 6:1). (3) Het is niet zo laat als de dood; want Paulus spreekt over levende mensen die volmaakt waren (Filippenzen 3:15).” Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection, Annotated*, eds. Randy L. Maddox and Paul W. Chilcote (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2015).

proces van de genade, aten zij nog steeds babyvoeding. De weg naar volwassen eten en een volwassen christen worden is door zichzelf te trainen in gerechtigheid - training die hen zou helpen het verschil te herkennen tussen goed en kwaad en onderscheid te maken tussen goed en beter. Dit is de weg naar christelijke volmaaktheid, of een volwassenheid in Christus die berouwvolle gelovigen in staat stelt zich af te keren van aspecten van het vlees die nog in het hart aanwezig zijn.³⁰

De uitdrukking “door ervaring geoefend” in de Hebreeëntekst is intrigerend. Het impliceert bewuste inspanning, en het impliceert dat christenen deelnemen aan onze eigen geestelijke groei in Christus. Andere voorbeelden zijn er in overvloed: “Rust uzelf toe! Bouw uw geloof op! Loop de wedloop! Bewaak uw hart!” Dit zijn allemaal Bijbelse opdrachten om in de wereld uit te werken wat God in ons bewerkt. Deze training wordt bereikt door specifieke praktijken – of genademiddelen – die John Wesley werken van vroomheid en werken van barmhartigheid noemde.³¹ Werken van vroomheid omvatten de ingestelde middelen van genade zoals bidden, Bijbellezen, vasten, het ontvangen van het avondmaal, de doop en tijd doorbrengen met andere christenen. Werken van barmhartigheid zijn ook genademiddel maar dan in dienst van anderen,

30. John Wesley benadrukte in een preek, getiteld “Het berouw van gelovigen,” de voortdurende noodzaak van berouw voor christenen die het heilige leven willen nastreven. In een voordracht op een conferentie over heiliging zei een van mijn theologie docenten van het seminarium, Rob L. Staples: “Volkomen heiligmaking kan worden begrepen als een totale toewijding aan onze bestemming van *theosis* [vernieuwing naar het beeld van God] met een voortdurend berouw over, en een daaruit voortvloeiende reiniging van alles wat deze toewijding belemmert of afzwakt. Dit is wat Wesley ‘het berouw van de gelovigen’ noemde, dat volgens hem ‘vereist is in elke volgende fase van onze christelijke levenswandel.’” Staples, “Things Shakable and Things Unshakable in Holiness Theology,” Revisioning Holiness Conference, Northwest Nazarene University, February 9, 2007.

31. “Onder ‘genademiddelen’ versta ik uiterlijke tekenen, woorden of handelingen, door God verordend en daartoe bestemd, als de gewone kanalen waardoor Hij aan de mensen de voorafgaande, rechtvaardigende of heiligende genade overbrengt.” Wesley, “Sermon 16: The Means of Grace,” II.1, <http://wesley.nnu.edu/john-wesley/the-sermons-of-john-wesley-1872-edition/sermon-16-the-means-of-grace/>. De genademiddelen worden soms ook de geestelijke disciplines (*spiritual disciplines*) genoemd.

zoals “het voeden van de hongerigen, het kleden van de naakten, het ontvangen van de vreemdeling, het bezoeken van gevangenen en zieken, en het onderwijzen van de onwetenden.”³² Wij brengen de genademiddelen in praktijk terwijl wij ze als gaven ontvangen; onze deelname is vereist.³³

Toch moeten we oppassen dat we participatie niet verwarren met controle. Wij hebben geen controle over onze geestelijke groei - en veroorzaken die zelfs niet. Sommige dingen hebben we wel in de hand. We kunnen een berichtje sturen, de bus nemen of boodschappen doen. Er zijn ook dingen waar we niets aan kunnen doen. We kunnen het weer niet veranderen. We kunnen onze genen niet veranderen. Er zijn dingen die we kunnen beheersen en dingen die we niet kunnen beheersen - beide bestaan.

Er is echter ook een derde categorie: de dingen waar we geen controle over hebben, maar waar we wel aan kunnen meewerken. Denk aan slaap. Als je ooit kinderen hebt gehad, ben je er misschien mee bekend dat je tegen hen moet zeggen dat ze moeten gaan slapen. Soms zeggen ze dan: “Ik kan niet slapen!” Ze hebben gedeeltelijk gelijk. Ze kunnen zichzelf niet in slaap krijgen zoals je een telefoongesprek kunt voeren. Als ouders verzekeren wij onze kinderen dat zij een aantal dingen kunnen doen om zich open te stellen om te gaan slapen. Ze kunnen zich voorbereiden op het slapen gaan. Ze kunnen in bed gaan liggen, het licht uitdoen, hun ogen sluiten, naar zachte muziek luisteren, en ze zullen in slaap vallen! Ze kunnen het niet controleren, maar ze zijn niet hulpeloos. Ze kunnen zich openstellen voor slaap en die rustig laten binnensluipen. Hetzelfde geldt voor geestelijke groei. We kunnen onszelf niet heiligen of onszelf vormen zoals Jezus. De heilige Geest maakt ons heilig. God is onze heiligmaker. Maar net als bij onze verlossing is samenwerking noodzakelijk. Wij redden onszelf niet, maar wij moeten wel ja zeggen

32 Joel B. Green and William H. Willimon, eds., *Wesley Study Bible New Revised Standard Version* (Nashville: Abingdon Press, 2009), 1488, voetnoot “Going on to Perfection.”

33. Voor meer over de genademiddelen, zie hoofdstuk 5, “Ondersteunende genade.”

tegen de reddende genade.

De beroemde leraar in discipelschap Dallas Willard schrijft: “Genade staat niet tegenover inspanning, het staat tegenover verdienen.”³⁴ Genade is voor meer bedoeld dan wedergeboorte, rechtvaardiging en vergeving. Genade is nodig voor de hele weg van discipelschap. En toch, misschien is het grote gevaar van onze tijd wel de vooronderstelling dat we op onze weg van discipelschap niets moeten doen. Passiviteit kan even gevaarlijk zijn als wetticisme. Als Paulus zegt de oude ik af te leggen en de nieuwe aan te trekken, bedoelt hij zonder meer dat we dat met Gods hulp moeten doen. Paulus is hier compromisloos over: “Oefen jezelf in een vroom leven!” (1 Timoteüs 4:7), en nogmaals: “U weet toch dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die wint” (1 Korintiërs 9:24).

Genade betekent dat God alles heeft gedaan wat we zelf niet konden doen, maar het betekent niet dat we nu consumenten worden die niets bijdragen aan de relatie. Dit verkeerde idee verklaart de “hands-off discipelschap” aanpak van veel christenen en, als gevolg daarvan, het gebrek aan geestelijke groei en volwassenheid. Zo zei Dallas Willard het ook: “We weten, zoals Jezus zegt: ‘Zonder mij kun je niets doen’ (Johannes 15:5)...maar we kunnen maar beter geloven dat de keerzijde van dat vers betekent: ‘Als je niets doet zal het zonder mij zijn.’ En dit is het gedeelte dat we maar moeilijk kunnen verkroppen.”³⁵ Wij werken samen met de handelende genade van God door ons leven opnieuw in te richten door die daden, gewoontes en praktijken na te volgen die Jezus Christus ons heeft laten zien. Bovendien volgen wij die na, niet om onze heiliging te verdienen, maar om door training te bereiken wat wij niet kunnen door alleen maar “nog beter ons best te doen.”

34. Dallas Willard, *The Great Omission: Reclaiming Jesus's Essential Teachings on Discipleship* (New York: HarperCollins, 2006), 61.

35. Willard, “Spiritual Formation: What It Is, and How It Is Done,” n.d., [http:// www.dwillard.org/articles/individual/spiritual-formation-what-it-is-and-how-it-is-done](http://www.dwillard.org/articles/individual/spiritual-formation-what-it-is-and-how-it-is-done).

4. Geestelijke groei is een gemeenschappelijke inspanning.

Westerse lezers zijn vaak verrast door de gemeenschappelijke nadruk in Paulus' beschrijving van de levenswandel in genade, hoewel veel niet-westerse culturen al weten dat we de weg niet alleen kunnen afleggen. Nogmaals de woorden uit Paulus' verheven theologische verhandeling over de kerk: "Vanuit dat hoofd [Christus] krijgt het hele lichaam samenhang, en wordt het ondersteund en bijeengehouden door alle gewrichtsbanden. *Ieder deel draagt op eigen wijze bij tot de groei van het lichaam, dat zo zichzelf opbouwt door de liefde*" (Efeziërs 4:16, cursivering toegevoegd). Hoe onverwacht deze verzen ook mogen zijn voor culturen die gewend zijn te buigen voor het altaar van het individualisme, als ook een individualistische spiritualiteit, Paulus is onverbloemd van mening dat ons discipelschap nooit bedoeld was als een solistische bezigheid. Elk "deel" (individu) van het lichaam is belangrijk en heeft een uniek werk te doen, maar al het individuele werk heeft een gezamenlijk doel: de andere delen helpen groeien.

Het is heilige synergie. "Synergie" komt van het Griekse woord *synergos*, dat "samenwerken" betekent. Er wordt wel gezegd dat het werk van het geheel groter is dan de som van de individuele delen, of dat het samenwerken van de individuele delen een groter effect heeft dan wat men alleen zou kunnen doen. Synergie komt voor in de natuur, in het bedrijfsleven, in de sport en in familierelaties. Het is de kracht van onderlinge afhankelijkheid en wederkerigheid.³⁶

Een populair voorbeeld van wederkerigheid is de relatie tussen zebra's en zeer kleine vogels die ossenpikkers worden genoemd. De ossenpikkers eten de teken op de rug van de zebra's, als een soort ongediertebestrijding. De ossenpikkers maken ook een sissend geluid als ze zich bedreigd voelen, en dienen op die manier als alarmsysteem voor de zebra's als er

36. Voor meer over een Bijbels begrip van onderlinge afhankelijkheid, zie Paulus' onderwijs in het Nieuwe Testament over het menselijk lichaam als metafoor voor de kerk (1 Korintiërs 12, Efeziërs 4). Voor meer over wederkerigheid, zie zijn onderwijs over het christelijk huwelijk (Efeziërs 5).

roofdieren in de buurt zijn. De zebra's leveren veel voedsel voor de vogels; de vogels voorzien de zebra's van goede hygiëne en gezondheidszorg. Deze twee dieren zijn in zoveel opzichten totaal verschillend, maar ze hebben elkaar nodig om te gedijen.

Synergie is ook de maatstaf voor een gezond lichaam dat groeit en vol is van volmaakte liefde (wat de Grieken *agape* noemen). Betrouwbaar zijn, bemoediging, vermaning, voorbede en steun zijn onmogelijk zonder andere mensen. We worden samen een heilig volk. Wij horen de stem van God het duidelijkst in gemeenschap. Liefde is oppervlakkig tot ze wordt beleefd in de context van echte relaties. De levenswandel in genade is een teamgebeuren!³⁷

Dus hier zijn ze, naast elkaar. Twee verschillende formules voor groei in discipelschap.

De *populaire* formule:

Verlossing + Tijd + Individuele wilskracht = Geestelijke Groei.

De formule van *heiliging*:

Genade + Samenwerking met God + Christelijke Gemeenschap = Christusgelijkvormigheid

Christenen zijn geroepen om te groeien in genade, wat een andere manier is om te zeggen dat we moeten groeien om te worden als Jezus. Wij ontvangen nieuw leven van Christus, zodat wij in Christus kunnen groeien. God herschept en verbouwt. Het is heiligende genade. Ik ken niemand die het aangrijpender zegt dan C.S. Lewis:

Stel jezelf voor als een levend huis. God komt binnen om dat huis te verbouwen. In het begin begrijp je misschien wat Hij doet. Hij maakt de riolering in orde en stopt de lekken in het dak enzovoort; je wist dat die klusjes gedaan moesten worden en je bent dus niet verbaasd. Maar nu begint Hij het huis op zijn kop te zetten op een manier die vreselijk pijn doet en nergens op lijkt te slaan. Wat is Hij in vredesnaam van plan? De verklaring is dat Hij een heel ander

37. White, *Rethinking the Church*, 61. Zie ook hoofdstuk 5 en de nadruk op christelijke verantwoordelijkheid en ondersteunende genade.

huis bouwt dan waar je aan dacht - een nieuwe vleugel hier, een extra verdieping daar, torens bouwen, binnenplaatsen maken. Je dacht dat je een fatsoenlijk huisje kreeg, maar Hij bouwt een paleis. Hij is van plan er zelf in te komen wonen.³⁸

God redt ons niet alleen, maar verandert ons ook. Hij accepteert ons waar we zijn, maar houdt genoeg van ons om ons daar niet achter te laten. Hij herschept en hervormt ons. Wanneer wij ons in volledige toewijding en overgave aan God de Vader aanbieden, reinigt en zuivert de heilige Geest ons hart en herschept Hij ons naar het beeld van God de Zoon. We worden zoals Christus in ons denken, in onze woorden en daden. Ons huis staat onder nieuw beheer.

“Heiliging betekent dat geen enkel aspect van je leven is afgesloten voor de controle van Jezus Christus.”³⁹ We nemen onze handen van het stuur en laten Jezus de leiding nemen en de bevelen geven. Wij zeggen: “U bent mijn Redder geweest (verlossing); nu buig ik mijn knie en maak U tot mijn Heer (heiliging).” Wij worden apart gezet voor een heilig doel, en Gods volmaakte liefde begint door ons heen te stromen. Wij beginnen God werkelijk lief te hebben met heel ons hart, verstand en ziel, en onze naaste als onszelf.

Volkomen heiligmaking gedefinieerd

Een paar laatste woorden over wat bedoeld wordt met *volkomen heiligmaking*. “Volkomen” verwijst niet naar een *voltooid* werk van God in ons, maar in zeer reële zin is het de *volledigheid* van dat werk. God werkt voortdurend in ons en aan ons, dus in die zin gaat het meesterwerk van ons leven door tot de uiteindelijke opstanding van alle dingen, inclusief

38. C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: Touchstone, 1996), 175-76. Nederlandse vertaling: *Onversneden christendom*.

39. Ik hoorde Dennis Kinlaw deze formulering voor het eerst gebruiken in een preek op een seminarium in 1991. Ik herinner me dit ook als de eerste keer dat ik begreep dat Gods controle over mijn leven geen verlangen naar manipulatie van Gods kant was, maar een verlangen naar intimiteit. Naar mijn inschatting was Kinlaw een van de beste heiligingspredikers van de late twintigste en vroege eenentwintigste eeuw, tot aan zijn dood in 2017.

onze verheerlijking.⁴⁰ We zijn op dat moment heel en zo “volkomen voltooid” door de heiligende genade als we kunnen zijn. Ons leven wordt gekenmerkt door de voortreffelijke pracht van *shalom*. *Shalom* is wat God laat ontstaan in de schepping en in ons leven. *Shalom* betekent zeker vrede, maar het betekent ook heelheid, volledigheid, eenheid, en elk deel in harmonie meewerkend met het doel (telos) waarvoor wij geschapen zijn.

Volkomen heiligmaking is, zoals we al besproken hebben, een leven lang voortdurend afstand doen van het op zichzelf gerichte bestaan (*vlees*) en de voortdurende onderwerping door volkomen gehoorzaamheid aan de wegen en de wil van God. Zoals Jezus met grote precisie zei: “Wie achter Mij aan wil komen [discipel worden], moet zichzelf [vlees] verloochenen en dagelijks zijn kruis op zich nemen en Mij volgen.” (Lucas 9:23).⁴¹ Het resultaat van zo’n op het kruis gericht leven is Christusgelijkvormigheid, die zich uit in volmaakte liefde voor God en de naaste.

Het tiende geloofsartikel van de Kerk van de Nazarener verwoordt heiligmaking als volgt:

We geloven dat volkomen heiligmaking die daad van God is, volgend

40. “Verheerlijking” verwijst naar de toestand van een gelovige na de dood en de uiteindelijke opstanding van alle dingen. “Door Gods genade zullen wij uiteindelijk verheerlijkt worden - samen met Christus verrijzen wij wanneer Hij terugkeert, en worden wij veranderd naar zijn volledige gelijkenis, om voor eeuwig zijn heerlijkheid te genieten.” Greathouse and Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology*, 54. Nederlandse vertaling: *Inleiding tot de Wesleyaanse theologie*. Bovendien verwijst Diane LeClerc naar verheerlijking als definitieve heiliging in die zin dat “een persoon is verwijderd van de aanwezigheid van zonde.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 318.

41. Met betrekking tot de voorstelling dat volkomen heiligmaking een leven lang zichzelf (*vlees*) verloochenen en het kruis opnemen inhoudt, noemde J.O. McClurkan, leider van een van de zuidelijke takken van de vroege heiligingsbeweging, dit laatste aspect van het geheiligde leven “een diepere dood aan zichzelf, die in werkelijkheid gedurende het hele christelijke leven behoort te gebeuren... Uit ervaring erkende hij dat niet het hele leven in één enkele ervaring samengebracht kan worden.” Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 853. Voor een nadere bespreking hiervan, zie William J. Strickland and H. Ray Dunning, *J. O. McClurkan: His Life, His Theology, and Selections from His Writings* (Nashville: Trevecca Press, 1998).

op de wedergeboorte, waardoor de gelovigen worden bevrijd van de erfzonde of verdorvenheid. Hierdoor worden zij gebracht tot een staat van volkomen toewijding aan God en tot heilige gehoorzaamheid uit liefde, die volmaakt is geworden.

Dit wordt bewerkstelligd door de doop of vervulling met de heilige Geest, en omvat in één ervaring de reiniging van het hart van de zonde en de blijvende inwonende tegenwoordigheid van de heilige Geest, die de gelovige kracht geeft om te leven en te dienen.

Volkomen heiligmaking wordt bereid door het bloed van Jezus en wordt ogenblikkelijk tot stand gebracht door genade, door het geloof, voorafgegaan door volkomen overgave; en van dit werk en van deze staat van genade geeft de heilige Geest getuigenis.

Wij geloven dat de genade van de volkomen heiligmaking de goddelijke aandrang in zich heeft om te groeien in genade als een Christusgelijkvormige discipel. Deze aandrang moet echter bewust worden gevoed, en zorgvuldige aandacht moet worden geschonken aan de vereisten voor en het verloop van een geestelijke ontwikkeling en aan de bevordering van Christusgelijkvormigheid in karakter en persoonlijkheid. Zonder deze doelgerichte inspanningen kan iemands getuigenis verzwakken en de genade zelf tegengewerkt worden en uiteindelijk verloren gaan.

Door deel te nemen aan de genademiddelen, in het bijzonder de gemeenschap, discipline en sacramenten van de kerk, groeien gelovigen in genade en onverdeelde liefde tot God en naaste.⁴²

We moeten onze discussie over heiligende genade eindigen met een simpele vraag: Met welk doel? Waarom is deze gewenste heiligheid nodig? Wat zal het bewijs zijn van een leven gekenmerkt door zulke Christusgelijkvormigheid?

We keren terug naar de volmaakte liefde. Volkomen heiligmaking is niet het toppunt van moraliteit. Het is de hoogste vorm van zichzelf

42. Kerk van de Nazarener, *Handboek: 2023-2027*, “X Christelijke heiligheid en volkomen heiligmaking.”

gevende liefde. Volkomen heiligmaking is heilige liefde die in ons tot volheid is gebracht. Dat Wesley volkomen heiligmaking definieerde als volmaakte liefde is bekend. Dit was de kenmerkende samenvatting van zijn onderwijs over heiliging. Mildred Bangs Wynkoop bevestigt dit als zij schrijft: “Wesley’s discussies over elk onderdeel van de christelijke leer brachten hem direct naar de liefde. God is liefde. Elk aspect van de verzoening is een uitdrukking van liefde; heiliging is liefde; de inhoud van geloof is liefde. Christelijke volmaaktheid is volmaakte liefde. Elke stap van God naar de mens, en het antwoord van de mens, stap voor stap, is een aspect van liefde.”¹ Om dit punt kracht bij te zetten, voegt Wynkoop eraan toe: “Zeggen dat christelijke heiliging onze bestaansreden is, betekent dat wij ons inzetten voor alles wat liefde is, en dat is inderdaad een grote opdracht.”²

Kortom, liefde is de kern van de zaak. Alles wat minder is dan liefde, voldoet niet aan de hoge eisen die worden gesteld aan de “bestaansreden” van een heilig leven. Elke opvatting van volkomen heiligmaking zonder liefde is hard, wettisch, veroordelend en onheilig. *Agape* (christelijke liefde) is de liefde die alle andere natuurlijke liefdes in een juiste balans houdt.³ *Agape* leidt, interpreteert en beheerst alle andere verlangens.

1. Mildred Bangs Wynkoop, *A Theology of Love: The Dynamic of Wesleyanism* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1972), 36. Nederlandse vertaling: *Theologie van de liefde*.

2. Wynkoop, *A Theology of Love*, 36.

3. Voor een verhelderende samenvatting van de vier Griekse termen voor liefde - *eros*, *storge*, *philia* en *agape* - kan ik de korte exegese van Wynkoop onder de titel “Liefde en gemeenschap” ten zeerste aanbevelen. Zij betoogt dat alle liefdes behalve *agape* natuurlijke liefdes zijn, die weinig inspanning vereisen. *Agape* is niet alleen een andere dimensie van liefde, maar ook een kwaliteit waarmee men het leven ordent, alleen mogelijk gemaakt door de volheid van Christus. “De liefde die wij christelijke liefde noemen, is dus geen vervanging van de andere liefdes, noch een aanvulling daarop, maar zij is een kwaliteit van de gehele persoon zoals die in Christus aanwezig is. De verstorende zelfgerichtheid, die alle andere relaties aantast omdat zij deze gebruikt voor persoonlijk voordeel (vaak op de meest subtiele en slinkse wijze), wordt geheeld door de blijvende aanwezigheid van de heilige Geest. In deze relatie worden alle andere relaties van het leven versterkt en verfraaid en heilig gemaakt.” Wynkoop, *A Theology of Love*, 38. Nederlandse vertaling: *Theologie van de liefde*.

Omdat wij worden aangemoedigd in *agape* toe te nemen, begrijpen wij dat het geschenken en versterkt wordt; het is zowel een geschenk als iets dat in ons groeit door de blijvende aanwezigheid van de heilige Geest. Inspanning is nodig, maar genade is voorzien.

Wij worden aangetrokken door heilige liefde door middel van zoekende (voorafgaande) genade. We worden gegrepen door heilige liefde door middel van reddende genade. We worden gezuiverd en apart gezet door heilige liefde door middel van heiligende genade. We groeien in genade als we overvloedig zijn in heilige liefde. Zo ervaren we de volheid van het leven in Christus.

5

ONDERSTEUNENDE GENADE

De enige God, die de macht heeft u voor struikelen te behoeden en u onberispelijk en juichend van vreugde voor zijn majesteit te laten verschijnen, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer, Hem behoort de luister, de majesteit, de kracht en de macht, vóór alle eeuwigheid, nu en tot in alle eeuwigheid. Amen.

Judas 1:24-25

Er komt een moment in het leven van elke christen dat er iets begint te dagen. Soms gebeurt het onmiddellijk, soms gebeurt het later op de levensweg in genade: *bepaalde gebieden van mijn leven zijn niet overgegeven aan de heerschappij van Christus. Er zijn kamers in mijn verbouwde huis (om terug te komen op de illustratie van C.S. Lewis) die afgesloten blijven voor Gods werk.*

Omdat God zich onophoudelijk inzet voor onze heiliging en ons meer en meer op Jezus doet lijken, begint de heilige Geest te peilen: “Is alles van mij? Behoort elk deel van jou mij toe? Is er iets dat je achterhoudt?”

Ons eerste antwoord kan zijn: “U mag alles hebben behalve (vul maar in). Ik heb U 99 procent van mij gegeven. Is er dan niets dat ik voor mezelf mag houden? Verwacht U alles?”¹

1. “Pas op dat je nooit denkt: “O, dat ding in mijn leven doet er niet zo toe.” Het feit dat het voor jou niet veel uitmaakt, kan betekenen dat het voor God veel uitmaakt. Niets mag door een kind van God als triviaal worden beschouwd. Niets in ons leven

Met geduldige liefde en onwrikbare toewijding om het uiteindelijke doel (*telos*) van ons discipelschap te realiseren fluistert de Geest van Jezus: “Ja, het gaat om *alles* van jou. Honderd procent. Houd niets achter.”

Helemaal van God zijn is delen in het hele leven dat God belooft. Naarmate we meer van onszelf aan God prijsgeven, ontstaat er meer vrede en vreugde. Oswald Chambers geloofde dat het eeuwige leven geen geschenk van God is, maar het geschenk is God. Verder is de geestelijke kracht die Jezus aan zijn discipelen beloofde na zijn opstanding en in afwachting van Pinksteren geen geschenk van de heilige Geest, maar de heilige Geest is de kracht (Handelingen 1:8). Het resultaat is een eindeloze voorraad van overvloedig leven dat toeneemt bij elke overgave aan God. Opnieuw is het inzicht van Chambers verhelderend: “Zelfs de zwakste heilige kan de kracht van de godheid van de Zoon van God ervaren, wanneer hij bereid is ‘los te laten.’ Maar elke poging om vast te houden aan het kleinste beetje van onze eigen kracht zal het leven van Jezus in ons alleen maar verminderen. We moeten blijven loslaten, en langzaam maar zeker zal het grote volle leven van God ons overspoelen en elk deel van ons leven binnendringen.”²

Het menselijk hart is de plek waar zonde en ongehoorzaamheid ontstaan, maar het is ook de plaats van genade en heiligheid. In zoekende genade verleidt God ons hart; in reddende genade verovert God ons hart; in heiligende genade reinigt God ons hart. Onze aanleg verschuift van het hart van een knecht naar het hart van een kind. We ontdekken dat we God niet langer dienen uit angst voor wat er zou kunnen gebeuren als we niet gehoorzamen; in plaats daarvan hebben we een hart van liefde gekregen dat een verlangen in ons losmaakt om te gehoorzamen. Maar vergis je niet: de aanspraak van Christus tijdens de hele wandel in genade is voor niets minder dan alles van onszelf - geheel, compleet, volledig.

Heiliging betekent apart gezet worden voor een heilig doel en zo

is een onbeduidend detail voor God.” Chambers, *My Utmost for His Highest*, 76-77.

Nederlandse vertaling: *Geheel voor Hem*.

2. Chambers, *My Utmost for His Highest*, 74-75.

vervuld zijn met de Geest van Jezus dat onze gezindheid, motieven en houding Christusgelijkvormig zijn. We verloochenen onszelf, wat betekent dat we ons recht op “ik” opgeven. We nemen ons kruis op, wat betekent dat we onze rechten aan Jezus overdragen. Hier is de verrassende paradox: door ons recht op “ik” op te geven en onze rechten aan Jezus over te dragen, vinden we leven. Wanneer wij ons leven in Christus verliezen, vinden wij het. Wat aan God wordt onthouden, gaat uiteindelijk verloren; wat aan God wordt vrijgegeven, kan niet worden afgenomen. “U bent immers gestorven, en uw leven ligt met Christus verborgen in God.” (Kolossenzen 3:3). De toewijding is totaal.

Onze toewijding aan God is niet de bron van onze heiliging. Wij kunnen onszelf niet heiligen; wij maken onszelf niet heilig. Dat doet de Geest van Jezus. Het is niet voldoende om te willen zijn als Jezus. Verlangen is niet genoeg, en imitatie reikt maar tot zekere hoogte. Wij moeten de Geest van Jezus in ons hebben, of zoals Paulus zegt: Christus moet in u gestalte krijgen (Galaten 4:19).

In veel opzichten waren de farizeeën de beste mensen uit Jezus’ tijd. Ze waren moreel hoogstaand, ze waren zuiver en ze waren goed. Toch was hun goedheid gelegen in gedragsverandering en in hun streven heilig te zijn door middel van een systeem van zonde beheersing zonder zich met hun hart bezig te houden. Ze wilden godvruchtig zijn en zuiver leven, maar hun zelfverloochening bleek in dienst van henzelf te staan, en het dragen van hun kruis maakte hen minder liefdevol. Je kunt de buitenkant maar voor een beperkte tijd onder controle houden, voordat de binnenkant het overneemt. Zoals eerder gezegd, wat in je hart is, zal er uiteindelijk uitkomen. De farizeeër christen - iemand die een heilig leven probeert te leiden door zelfgerichte inspanning en het vlees - zal altijd tekortschieten in volmaakte liefde, omdat het niet genoeg is te willen zijn als Jezus. De Geest van Jezus moet in ons zijn. Dit is de kern van heiligheid van hart. Genade is nodig om een heilig leven mogelijk te maken en het te leven.

Dallas Willard legt uit dat het heilige leven in feite meer genade vereist dan alle pogingen om Jezus na te volgen door zelfgerichte ondernemingen: “Als je echt de genade helemaal tot je wilt nemen, leid dan een heilig leven. De ware heilige verbrandt genade zoals een groot vliegtuig brandstof verbrandt bij het opstijgen. Word het soort persoon dat routinematig doet wat Jezus deed en zei. Je zult veel meer genade nodig hebben om een heilig leven te leiden dan om te zondigen, want elke heilige daad die je doet, moet worden ondersteund door de genade van God. “En die ondersteuning is volledig de onverdiende gunst van God die in ons handelt.”³ Wij hebben de onophoudelijke hulp van Gods ondersteunende genade nodig - de genade die ons behoedt voor het struikelen (Judas 1:24).

Dit gezegd hebbende, ontkent de ondersteunende genade niet de noodzaak van onze deelname. In hoofdstuk 4 zagen we dat genade betekent dat God alles heeft gedaan wat we zelf niet konden doen, maar dat betekent niet dat we nu “genade consumenten” worden die niets bijdragen aan de relatie. Wij werken samen met de actieve genade van God door ons leven opnieuw in te richten door die activiteiten, disciplines en praktijken na te volgen die Jezus gemodelleerd heeft. We nemen eraan deel, niet om onze heiliging te verdienen, maar om door training te bereiken wat we niet kunnen door beter ons best te doen.

Geschonken gerechtigheid

Misschien zijn een paar woorden over het verschil tussen toegerekende en geschonken gerechtigheid nuttig. Volgens Diane LeClerc is toegerekende gerechtigheid “de gerechtigheid van Jezus die aan de christen wordt toegekend, waardoor de christen gerechtvaardigd kan worden. God ziet die persoon door de gerechtigheid van Christus, maar het spreekt niet over de innerlijke transformatie en reiniging van het individu door God.” Geschonken gerechtigheid daarentegen is “een genadige gave van God die wordt gegeven op het moment van de nieuwe geboorte

3. Willard, *The Great Omission*, 62.

van een individu. God begint het proces om ons heilig te maken.”⁴

Het verschil tussen de twee is niet zo subtiel als je zou denken. De ene is een toegeschreven gerechtigheid - als het ware toegepast; de andere is een gegeven gerechtigheid die in ons woont. Geschonken gerechtigheid kan worden begrepen als de gave van God die een discipel van Christus in staat stelt en kracht geeft om te streven naar heiligheid, heiliging en volmaakte liefde. Timothy Tennent vat het verschil goed samen: “Als christenen weten we dat God zondaars aanneemt en hen bekleedt met de gerechtigheid van Christus (toegerekende gerechtigheid). God volvoert dan elk goed werk in ons, zodat de gerechtigheid die ons ooit slechts werd toegerekend, in de praktijk aan ons wordt gegeven (geschonken gerechtigheid), en in steeds grotere mate.”⁵

Optimisme van de genade

Geschonken gerechtigheid is wat John Wesley zo door en door optimistisch maakte over de mogelijkheden van transformatie. Wesley onderkende ten volle de verwoesting van de erfzonde en was niet optimistisch over de menselijke natuur. Hij was er echter volkomen van overtuigd dat Gods genade een leven letterlijk van binnenuit kan veranderen.

Ik heb mijn vriend Wesley Tracy eens horen spreken over het “radicaal optimisme van de genade.” Ter illustratie vertelde hij een verhaal: Stel je voor dat een klein meisje het kerkgebouw binnenloopt. Ze is elf of twaalf jaar oud. Haar kleren zijn vies en onverzorgd; haar haar is dun

4. LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 312. Daarom noemde John Wesley de nieuwe geboorte beginnende heiligmaking. Zonder het andere te ontkennen, neigt de gereformeerde traditie ertoe de nadruk te leggen op de toegerekende gerechtigheid (*imputed righteousness*), terwijl de Wesleyaanse heiligingstheologie in de eerste plaats de nadruk legt op de toegereikte of geschonken gerechtigheid (*imparted righteousness*).

5. Timothy Tennent, “Living in a Righteousness Orientation: Psalm 26” Seedbed Daily Text, September 1, 2019, <https://www.seedbed.com/living-in-a-righteousness-orientation-psalm-26/>. Tennent voegt hieraan toe: “Alleen in de nieuwe schepping wordt dit volledig voltooid, maar heiliging is de roeping van elke gelovige om als heilig te worden apart gezet, zodat wij met ons hele hart de Heer kunnen loven ‘waar Uw volk bijeen is’ (Psalm 26:12)”.

en mat. Ze ruikt muf, alsof ze zich al meer dan een paar dagen niet echt gewassen heeft. Je kent slechts een klein gedeelte van haar geschiedenis. Het gaat niet goed op school. Ze loopt achter en haalt geen goede cijfers. Je bent er vrij zeker van dat het probleem niet haar intellect is, maar eerder wat er thuis gebeurt. Ze kent haar biologische vader niet en haar moeder heeft verschillende vriendjes gehad. Er gaan geruchten over kindermishandeling achter gesloten deuren, en de blauwe plekken op haar armen lijken dat te bevestigen.

Tracy zei toen: “Een gedragstherapeut zou naar dat jonge meisje kijken en zeggen: ‘Ze is getekend voor het leven; voor altijd verknoeid. Sommige dingen zijn te redden, maar ze zal altijd mank lopen, en ze kan nooit alles worden wat ze had kunnen zijn als haar omgeving anders was geweest.’ Dat is wat een gedragstherapeut zou zeggen.” Maar, vervolgt Tracy, “Weet je wat iemand die gelooft in het radicale optimisme van de genade zou zeggen? ‘Wat haar ook is aangedaan of wat ze zichzelf ook aandoet, dat kleine meisje heeft de hoop van het evangelie. God kan haar nemen waar ze is en haar maken tot wat Hij wil dat ze is.’” Of, zoals Wesley het gezegd zou kunnen hebben: “Toon me de gemeenste schurk in heel Londen, en ik zal je iemand tonen die alle genade van de apostelen zelf heeft.”

Dit optimisme neemt onze zondige toestand serieus, maar het neemt de kracht van genade nog serieuzer om iemand, waar dan ook, van wat dan ook, te nemen en hem of haar te maken tot wat God wil dat hij of zij is.⁶ Geen pijn is zo pijnlijk, geen gekwettheid zo kwetsend, geen wond zo diep, geen zonde zo vreselijk dat Gods genade die niet kan transformeren, genezen en weer heel kan maken.

Vergeving en kracht

De wandel in de genade is de transformatie van de hele persoon.

6. “Zoals Wesley steeds zei, het ontkennen van zulk een optimisme maakt de macht van de zonde groter dan de macht van de genade - een optie die ondenkbaar is voor een Wesleyaanse heiligingstheologie.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 27.

Gerechtigheid wordt toegerekend; heiligheid wordt geschonken. Het is niet “beter je best doen” of “jezelf bij elkaar rapen,” maar een echte verandering die resulteert in een krachtig leven. Anders gezegd: Gods genade is nodig voor vergeving en kracht. We hebben vergeving van onze zonden nodig, en we hebben kracht nodig om een leven te leiden dat God eert. Het één zonder het ander leidt tot gevaarlijke extremen. Als we zeggen: “God zal ons vergeven, maar het maakt Hem niet uit hoe we ons onvolmaakte leven leiden, omdat het toch allemaal onder de genade valt,” dan lopen we het gevaar van antinomianisme. Omgekeerd, als we aannemen dat genade alleen nodig is om onze zonden te vergeven, maar dat het daarna aan ons is om het verder af te handelen, lopen we het gevaar van wetticisme. Beide zijn gevaarlijke uitersten die de weg van de genade belemmeren. De apostel Paulus spreekt over deze twee uitersten als hij zegt: “Blijf u inspannen voor uw redding, en doe dat in diep ontzag voor God, want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt, omdat het Hem behaagt” (Filippenzen 2:12-13). Wie is verantwoordelijk voor onze geestelijke groei? Is het onze taak of die van God? Paulus’ antwoord is ja op beide, en dat is geen tegenstelling.

Denk eens aan de meest extreme versie van wetticisme. Wetticisme in zijn meest strikte theologische definitie is het overgewaardeerde idee dat gehoorzaamheid aan regels, voorschriften en bepaalde gedragscodes noodzakelijk is voor redding. Praktisch gesproken zegt wetticisme: we weten dat God door het kruis van Jezus in onze verlossing heeft voorzien, maar of die ooit in ons leven werkelijkheid wordt, hangt af van de vraag of we veel bidden, elke dag de Bijbel lezen en bepaalde mensen en plaatsen vermijden. In de kern is wetticisme een poging om voor onszelf te doen wat alleen God kan doen. Het resultaat van iemand die zich aan de regels wil houden is een enorme hoeveelheid schuld, angst, frustratie en onzekerheid met heel weinig genade, vrede of zekerheid. Het is een discipelschap zonder genade en in het uiterste geval wordt het een on-grijpbare vorm van zelfingenomen humanisme en superioriteitsdenken.

Wetticisten hebben hoge verwachtingen van zichzelf, maar nog hogere normen voor alle andere mensen. Deze houding is onaantrekkelijk en stoot de mensen buiten de kerk juist af.

Het tegenovergestelde uiterste van wetticisme is antinomianisme. Antinomianisme is een technisch woord dat is afgeleid van twee Griekse woorden: *anti*, wat “tegen” betekent, en *nomos*, wat “wet” betekent. Als je deze twee samenvoegt krijg je het begrip van wetteloosheid. Hoewel het waar is - en we hebben veel tijd besteed aan het beargumenteren van dit punt - dat een christen alleen door genade wordt gered en niet door goede werken of onze eigen daden, bevrijdt deze waarheid ons niet van morele en geestelijke verplichtingen. Praktisch gesproken zegt de antinomiaan: “Als de genade overvloedig is, waarom dan niet des te meer zondigen zodat ik nog meer genade ontvang? Omdat ik gedekt ben door genade, ben ik niet verplicht om aan welke ethische of morele norm ook gehoorzaam te zijn. Ik ben bevrijd van de last van verantwoordelijkheid. Liefde bedekt alles.” Hoe onlogisch (en onpraktisch) dat ook klinkt, het is de denkrichting van sommige christenen. “Vraag me niet om een serieuze verbintenis aan te gaan of mezelf op te offeren. Ik ben er klaar mee om een zware geestelijke last op iemands schouders te leggen, want dat leidt alleen maar tot ouderwetse schuld en wetticisme. Ik ben voor genade.”⁷ Hoewel John Wesley geen wetticist was, vond hij de antinomiaanse denkwijze een nog groter gevaar dan wetticisme en beschouwde hij het antinomianisme als de ergste van alle ketterijen, omdat het de volmaakte liefde onderuit haalt. Liefde zonder heiligheid is vrijblijvend; heiligheid zonder liefde is hard.

In 1751 schreef John Wesley een brief aan een vriend, volgens de meesten als reactie op beschuldigingen dat zijn prediking te wettisch of te vrijblijvend (antinomiaans) was. Zijn antwoord is leerzaam: “Ik zou

7. In een gesprek met de Wesleyaanse theoloog Cliff Sanders over wetticisme en antinomianisme maakte hij een interessant punt: “Vijftig jaar geleden was wetticisme de grotere uitdaging voor evangelische kerken. Tegenwoordig is het eerder antinomianisme, merkbaar in de bijzondere worsteling van veel jongvolwassenen die in de kerk zijn opgevoed en het heilige uit de liefde willen weglaten.”

niet adviseren om de wet te prediken zonder het evangelie, net zo min als het evangelie zonder de wet. Ongetwijfeld moeten beide op hun beurt gepredikt worden; ja, beide tegelijk, of beide in één.” Wesley vat vervolgens samen wat hij bedoelt met “beide in één.” “God heeft u lief; heb Hem daarom lief en gehoorzaam Hem. Christus is voor u gestorven; sterf daarom aan de zonde. Christus is opgestaan; sta daarom op naar het beeld van God. Christus leeft in eeuwigheid; leef daarom voor God tot u met Hem leeft in heerlijkheid. Dit is de Bijbelse weg, de Methodistische weg, de ware weg. God geve dat we er nooit van afwijken, naar rechts noch naar links.”⁸

Dus wat is het? Zijn onze redding en geestelijke groei Gods taak of onze taak? Paulus maakt het duidelijk: het is niet “of...of” maar “en...en.” Volledige verlossing is Gods werk van begin tot eind. Wij worden gezocht, gered, geheiligd en onderhouden door Gods genade. Toch worden we ook steeds weer vermaand om alles in het werk te stellen om mee te werken aan het werk van de heilige Geest in ons leven (Lucas 13:24; Filippenzen 2:12-13; 2 Timotheüs 2:15; Hebreeëen 12:14; 2 Petrus 1:5-7; 3:13-34).⁹

Genade is noodzakelijk voor zowel vergeving als kracht. Zo draagt ondersteunende genade bij aan ons discipelschap in een goddelijk-menselijk partnerschap. God initieert, wij reageren. God roept, wij luisteren. God leidt, wij gehoorzamen. God geeft kracht, wij werken. “Want ten eerste, God werkt; daarom kunnen jullie werken,” zei Wesley. “Ten tweede, God werkt; daarom moeten jullie werken.”¹⁰

De noodzaak van de vrije wil

Het onderwerp van dit hoofdstuk is ondersteunende genade, dat is

8. John Wesley, “Letter on Preaching Christ,” *The Works of the Rev. John Wesley*, Volume 6.

9. Zie wat in hoofdstuk 2 gezegd is over “in de wereld uitwerken wat God in ons doet.”

10. John Wesley, “Sermon 85: On Working Out Our Own Salvation,” 3.2, <http://wesley.nnu.edu/john-wesley/the-sermons-of-john-wesley-1872-edition/sermon-85-onworking-out-our-own-salvation>.

de genade die ons in staat stelt te doen waartoe God ons roept om een heilig leven te leiden. Het nieuwtestamentische boek Judas verwijst in de afsluitende zegenbede naar deze genade, als de kracht van God die ons behoedt voor het struikelen en ons onberispelijk voor Hem doet staan op de laatste dag. Een dergelijke verklaring communiceert een zeer belangrijke waarheid over ons discipelschap: we kunnen uit de genade vallen, maar de ondersteunende genade van God maakt het mogelijk om dat niet te doen.

Er was eens een tijd dat een paar goedbedoelende heiligingspredikers zeiden dat iemand die eenmaal geheiligd was, nooit meer zou zondigen. Deze verkondiging veroorzaakte veel verwarring en consternatie onder oprechte christenen die gepassioneerd waren over hun wandel met Christus, maar die ontdekten dat het niet alleen mogelijk was om te struikelen en te vallen, maar dat dit ook met enige regelmaat gebeurde. Vooral de boodschap dat volkomen heiligmaking dit probleem zou verhelpen, veroorzaakte veel verwarring. Dit is eenvoudigweg niet het geval - de reden is dat onze vrije wil nooit buiten beschouwing wordt gelaten. De vrije wil blijft voor altijd in het leven van een gelovige bestaan, omdat deze gebaseerd is op de noodzaak van relatie. Liefde is relationeel, en vrijheid van keuze is een noodzakelijk onderdeel van elke gezonde relatie. Dat wat in de gelovige wordt hersteld in de volheid van Christus is het vermogen tot heilige en liefdevolle relaties.

Het scheppingsverhaal in Genesis is hierin verhelderend. Een soevereine God laat het universum ontstaan met weinig meer dan gesproken woorden: "Laat er...". Gods heerschappij is absoluut en zijn heerschappij ongeëvenaard - maar verbazingwekkend genoeg maakt de menselijke vrijheid deel uit van het weefsel van de schepping. Gezien Gods ongeëvenaarde macht om te scheppen en in stand te houden, is deze vrijheid onverwacht omdat, zoals we later leren, de verschillende keuzes van menselijke wezens niet alleen zijn toegestaan, maar ook het potentieel hebben om de bloei van Gods goede wereld te ondersteunen of te schaden.

De Almachtige laat met groot risico toe dat onze keuzes ertoe doen.

In het eerste paradijs gebood de Here God de mens: “Van alle bomen in de tuin mag je eten, maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven” (Genesis 2:16-17). De macht om te kiezen werd gegeven in het bevel. In eerste instantie zou men dit oneerlijk van God kunnen vinden. Waarom zou God iets bevelen, wetende dat op het moment dat je iemand vertelt wat hij of zij niet mag doen, dat het enige is waar die persoon aan kan denken? Was dit opzettelijk een verleiding? Nee: God bracht hen niet in verleiding. Ze kregen een keuze. De twee zijn niet hetzelfde. In het bevel zit een erkenning van de vrije wil (of vrijgemaakte wil).¹¹ Vrijgemaakte wil is noodzakelijk voor liefde in een relatie.

Als mijn vrouw *gedwongen* werd van mij te houden en geen keuze had, zouden we nog steeds een relatie hebben, min of meer, maar het zou geen huwelijk zijn. Waarom niet? Omdat, als ik de volledige controle had, het iets anders zou worden dan liefde. Ze zou een automaat worden, een robot die niet vrijwillig anders kan handelen. We kunnen alleen een gezond huwelijk hebben als we allebei de keuze hebben om van de ander te houden. Daarin schuilt het inherente risico van de liefde: zij kan ervoor kiezen niet van mij te houden.

Toen God de mens maakte, plaatste Hij hen in een prachtige tuin vol leven en goedheid. Het was pure genade in die zin dat alles door God was geïnitieerd en voorzien, zonder enige bijdrage van hun kant. God maakte hen echter geen robots die gedwongen werden zijn wil te doen. Zij konden kiezen tussen goed en kwaad. Ze hadden de keuze om God lief te hebben, of niet. Het was bijna alsof God zei: “Doe dit ene ding omdat ik God ben. Jouw gehoorzaamheid is een keuze. Ik wil dat deze relatie

11. Mildred Bangs Wynkoop herinnert ons eraan dat John Wesley's primaire nadruk meer lag op vrije genade dan op de vrije wil. Daarom zouden degenen in de Wesleyaanse traditie beter kunnen spreken van “vrijgemaakte wil,” die verwijst naar de door de heilige Geest bekrachtigde en vrijgemaakte wil, waardoor iemand actief het geloof in Jezus Christus kan belijden. De redding is helemaal van God, uit genade alleen. Wynkoop, *Foundations of Wesleyan-Arminian Theology*, 69.

gebaseerd is op liefde, niet op controle.” God geeft ons een vrije wil, niet omdat Hij ons wil verleiden, maar omdat Hij wil dat wij ook voor Hem kiezen. Alleen dan zal het een vrijwillige relatie zijn die geworteld is in liefde.

Soren Kierkegaard geloofde dat als iemand tot volkomen overgave tot God komt dit een teken is van een rein hart: “Zuiverheid van hart is één ding *willen*.” Het tegenovergestelde van een rein hart is dubbelhartigheid, die ook in de wil tot uiting komt. Het antwoord op de vraag of de volledig geheiligde persoon ooit nog kan zondigen is ja. Het is mogelijk om uit de genade te vallen, omdat men altijd vrij is om te reageren op God of op de verzoeking die voorhanden is. Omwille van de liefde is de keuze altijd aan onszelf. Maar hier is het grote verschil van een door genade ondersteund leven: nu hebben we de kracht om niet te hoeven zondigen. Door de kracht van ondersteunende genade kunnen we ja zeggen tegen God en nee tegen verleiding. Ons geloof wordt beschermd door de kracht van God, beschermd door een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dood (1 Petrus 1:3-4).

In een openhartige belijdenis geeft Paulus toe dat, vóór de Geest, de zonde zijn leven zo sterk beheerste dat het leek op de relatie van een leermeester tot een slaaf. “Want ik doe niet wat ik wil, het goede, maar juist wat ik niet wil, het kwade, dat doe ik” (Romeinen 7:19). Hij zat gevangen in de vicieuze cirkel van iets niet willen doen maar zich er niet tegen kunnen verzetten, en van iets wel willen doen maar het niet kunnen uitvoeren. “Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood?” (7:24). Nu hij onder de kracht van de heilige Geest staat, vervolgt Paulus, kan hij ja zeggen tegen God en nee tegen de verleiding. “God zij gedankt, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer. De wet van de Geest die in Christus Jezus leven brengt, heeft u immers bevrijd van de wet van de zonde en de dood” (7:25; 8:2). Zonder de heilige Geest is onze menselijke wil zwak en machteloos om te gehoorzamen; met de heilige Geest zijn wij in staat om te gehoorzamen. Het is

niet zo dat zij die geheiligd zijn nooit meer kunnen zondigen, maar zij hebben nu de kracht om niet te zondigen. Het verschil is de ondersteunende genade van God die ons behoedt voor het struikelen.

Trouw is gegrond in geloof en volheid. Zoals Wesley er snel aan toevoegde: de heilige Geest versterkt onze wil, zodat wij “elke goede begeerte, of die nu te maken heeft met onze gevoelens, woorden of handelingen, kunnen omzetten tot innerlijke en uiterlijke heiligheid.”¹²

Ondersteunende genade als transformatie van karakter

In zijn behulpzaam en veelomvattend boek over discipelschap, *After You Believe* (Nederlandse vertaling: *Goed leven*), beschrijft N.T. Wright hoe een christelijk karakter wordt gevormd in personen en kerken. Hij omschrijft het als de lange maar gestage groei in genade als gevolg van geestelijke praktijken en gewoontes in iemands leven die de persoon meer en meer veranderen naar het beeld van Jezus Christus. De schrijvers uit de oudheid noemden deze karaktervorming “deugd.”

Wright begint het boek met het waargebeurde verhaal van Chesley Sullenberger, beter bekend als “Sully.” Het was donderdagmiddag, 15 januari 2009, en het leek een dag te worden zoals elke andere dag in New York City. Het verkeersvliegtuig vertrok om 15.26 uur met bestemming Charlotte. Sully was de piloot. Hij deed alle routine controles, en alles leek normaal totdat, slechts twee minuten na het opstijgen, het vliegtuig tegen een zwerm ganzen botste. Beide motoren raakten zwaar beschadigd en verloren het vermogen. Het vliegtuig vloog in noordelijke richting over de Bronx, een van de dichtstbevolkte delen van de stad. Sully en zijn copiloot moesten belangrijke beslissingen nemen, en snel. De levens van meer dan 150 passagiers, en duizenden anderen op de grond, stonden op het spel.

De dichtstbijzijnde kleinere vliegvelden waren te ver weg, en landen op de snelweg van de New Jersey Turnpike zou een ramp zijn geweest. Er bleef maar één optie over: landen op de Hudson rivier. In slechts drie

12. Wesley, “Sermon 85: On Working Out Our Own Salvation,” III.2.

minuten voor de landing moesten Sully en zijn copiloot een aantal essentiële dingen doen om niet neer te storten (Wright noemt negen verschillende technische taken). Opmerkelijk genoeg lukte het hen; ze landden het vliegtuig op de Hudson Rivier. Iedereen stapte veilig uit, waarbij gezagvoerder Sully verschillende keren het gangpad op en af liep om te controleren of iedereen was ontsnapt voordat hij zelf van boord ging.¹³

Veel mensen zeiden dat het een wonder was, en tot op zekere hoogte was dat ook zeker zo. Maar waar was het wonder? Want wonderen zijn er in vele vormen. Lag het wonder in Gods bovennatuurlijke, beschermende en leidende hand? Dat is zeker mogelijk. Maar er is een andere manier om ernaar te kijken. Misschien was het wonder de deugd van Sully die hem in staat stelde om onder intense druk zo snel te reageren. Als het woord “deugd” op deze manier vreemd lijkt, komt dat omdat wij het woord meestal gebruiken om iets “goed” of “moreel correct” te noemen. Wright daarentegen stelt dat deugd, in de meest strikte zin van het woord, “datgene is wat er gebeurt wanneer iemand duizend kleine keuzes heeft gemaakt, die inspanning en concentratie vergen, om iets te doen wat goed en juist is maar wat niet ‘vanzelf’ komt - en dan, bij de duizend en eerste keer, wanneer het er echt op aankomt, merkt dat hij ‘automatisch’ doet wat nodig is, zoals wij zeggen.”¹⁴

Met andere woorden, wanneer iets “zomaar” lijkt te gebeuren, beginnen we ons te realiseren dat het niet “zomaar” gebeurde. Zoals Wright opmerkt, als iemand van ons die dag het vliegtuig had moeten besturen, en alleen maar had gedaan wat van nature in ons was opgekomen, zouden we tegen de zijkant van een gebouw zijn neergestort. Deugdzzaamheid, karaktervorming - of, voor onze doeleinden, discipelschap - dat groeit in genade om meer en meer op Jezus te gaan lijken, is niet wat vanzelf gaat; het gebeurt ook als wijze en verstandige keuzes een tweede natuur

13. Wright, *After You Believe: Why Christian Character Matters* (New York: HarperCollins, 2010), 18–20. Nederlandse vertaling: *Goed leven, over christelijke karaktervorming*.

14. Wright, *After You Believe*, 20.

worden. Sully werd niet geboren met het vermogen om een verkeersvliegtuig te besturen, noch werd hij geboren met de karaktereigenschappen die in korte tijd zichtbaar werden, zoals moed, een vaste hand, een snel oordeel en zorg voor de veiligheid van anderen met gevaar voor eigen leven. Dit zijn aangeleerde vaardigheden en eigenschappen die specifieke oefening en herhaling in de loop van de tijd vereisen - totdat, wat in het begin onwennig aanvoelde, normaal begint te voelen, en totdat wat normaal aanvoelt, zo in onze geest en ons spiergeheugen ingebakken raakt dat we reageren zonder er eerst over te moeten nadenken. Het is een tweede natuur.

Niet om lezers te beledigen die misschien piloot zijn, maar als ik passagier was geweest in dat snel dalende vliegtuig, zou ik niet willen dat een beginnende piloot gewoon deed wat vanzelfsprekend was. Als zij eerst het handboek van de motor tevoorschijn hadden moeten halen, het internet moesten raadplegen, of in hun geheugen moesten graaien om terug te halen wat zij op de vlietschool hadden geleerd voor zo'n noodgeval, voordat zij konden reageren op een crisis die zij nog nooit eerder hadden meegemaakt, had de uitkomst heel anders kunnen zijn. Kennis is niet genoeg; net zomin als moed en vastberadenheid. Nee, benadrukt Wright nadrukkelijk, wat in dat crisismoment nodig was, was de geoefende deugd van iets dat een tweede natuur was geworden - een transformatie van karakter, "gevormd door de specifieke krachten, dat wil zeggen 'deugden,' van het precies weten hoe je een vliegtuig moet besturen."¹⁵ Ik zou daaraan willen toevoegen dat het niet om zomaar een vliegtuig ging, maar om dat specifieke vliegtuig - het vliegtuig waarvoor Sully was opgeleid om het tot in de kleinste details te kennen.

Het idee van "tweede natuur" trekt mijn aandacht, vooral als het gaat om discipelschap, heiligheid en de wandel in genade. Weinigen zullen betwisten dat kwaliteiten als moed, uithoudingsvermogen, zelfbeheersing, wijsheid, gezond verstand en geduld ons niet van nature gegeven

15 Wright, *After You Believe*, 21.

zijn. Het zijn dingen die worden geleerd en ingebakken in ons karakter, soms door pijnlijke en moeilijke omstandigheden, maar altijd door de filter van aangeleerd gedrag. Een gerijpt karakter - volgens het Nieuwe Testament, en zoals gedefinieerd door Wright - is "het patroon van denken en handelen dat dwars door iemand heen loopt, zodat, mocht je als het ware in hem snijden, je steeds dezelfde persoon ziet."¹⁶

Het zal duidelijk zijn dat het tegenovergestelde van een gerijpt karakter oppervlakkigheid is. Veel mensen kunnen zich aanvankelijk voordoen als eerlijk, vriendelijk, positief en dergelijke, maar hoe beter je hen leert kennen, hoe meer hun ware aard zichtbaar wordt. Zulke mensen zetten slechts een goede façade op. "Wanneer ze geconfronteerd worden met een crisis, of gewoon wanneer ze niet op hun hoede zijn, zijn ze net zo oneerlijk, humeurig en ongeduldig als iemand anders."¹⁷ Wat is het probleem? Ze doen gewoon wat van nature in hen opkomt; ze zijn zelfbewust genoeg om te weten dat hun houding anders zou moeten zijn, maar ze hebben geen nieuwe gewoontes van de tweede natuur aangeleerd om goed te reageren op plotselinge uitdagingen en teleurstellingen. Iemands karakter wordt niet gevormd in een crisis; het wordt onthuld in een crisis. Wanneer we geen tijd hebben om na te denken, wordt wie we werkelijk zijn elke keer weer onthuld.

H. Ray Dunning heeft laten zien hoe sommige van Wesley's achttiende-eeuwse termen verschillen van het hedendaagse gebruik. Wat bijvoorbeeld onze discussie over de vrije wil betreft: "vrijheid" (*liberty*) was de term die hij gebruikte voor keuzevrijheid, terwijl *will*, de menselijke wil, voor hem verbonden was met "affecties" (*affections*), de neigingen die menselijk handelen motiveren. Affecties verwijzen volgens Wesley niet naar gevoelens die komen en gaan, en ze veranderen ook niet door tijdelijke gedragsveranderingen. Ze hebben meer te maken met het diepere niveau waarom iemand voor bepaalde keuzes of handelingen kiest. Nauw verbonden met affecties was Wesley's gebruik van het Engelse

16. Wright, *After You Believe*, 27.

17. Wright, *After You Believe*, 27.

begrip *temper*, dat vaak met “humeur” wordt vertaald. *Temper* betekende in de achttiende eeuw niet dat iemand prikkelbaar is of gemakkelijk boos wordt. Het kwam meer overeen met hoe wij tegenwoordig “temperament” gebruiken. Wesley gebruikte *temper* in de zin van “een blijvende of gewoonlijke aanleg van een persoon.”¹⁸ Of om precies te zijn, die menselijke genegenheid die gericht is op, en ontwikkeld wordt tot een blijvend aspect van iemands karakter, gecultiveerd door de middelen van genade, zodat het niet van korte duur is, maar een stabiele deugd wordt voor de lange termijn, en, indien gedaan met rechtvaardige bedoelingen een “heilige temperament” genoemd kan worden.

“Heilig temperament” (*holy tempers*) was een vaak gebruikte uitdrukking in Wesley’s onderwijs over discipelschap, vooral in zijn beschouwingen over de vrucht van de Geest in Galaten. “Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.” (Galaten 5:22-23). Verschillende facetten van deze tekst zijn het belichten waard. Ten eerste was Wesley er snel bij om te vermelden dat de vrucht enkelvoud is, niet meervoud (“vruchten”). Als het meervoud was, zou men in de verleiding kunnen komen om de ene “vrucht” boven de andere te stellen, alsof we ons op trouw zouden kunnen richten en goedheid zouden kunnen negeren. De vruchten als één geheel zijn het bewijs dat de Geest van God aan het werk is. Het zijn geen onafhankelijke kenmerken. Naarmate we groeien, werken alle negen soorten vruchten samen om een overtuigend beeld te schetsen van hoe het eruit ziet als de heilige Geest de baas is over een gewijd leven. N.T. Wright wijst erop dat Paulus “geen specialisatie voor ogen heeft.”¹⁹ Zoals men een perzikboom kan herkennen aan de vrucht die hij voortbrengt, zo kent men een christen aan de vrucht van de Geest - de heilige gezindheid die uit zijn leven spreekt. Het is niet verrassend dat Wesley zich haastte om eraan toe te voegen dat de liefde bovenaan de lijst van heilige temperamenten staat; omdat alle negen

18. Maddox, *Responsible Grace*, 69.

19. Wright, *After You Believe*, 195.

uitingen van liefde zijn. Niettemin zullen op de levensweg in genade alle kenmerken van Christus in ons leven tot uiting komen.

Misschien wel het belangrijkste om te begrijpen voor de wandel in genade is dat deze heilige “temperamenten” niet onmiddellijk worden ervaren. In plaats daarvan, zoals Randy Maddox uitlegt, “zaait Gods regenererende (reddende) genade in gelovigen de ‘zaden’ van zulke deugden. Deze zaden ontwikkelen zich en krijgen vorm als we ‘groeien in genade.’ Gezien de vrijheid houdt deze groei verantwoordelijke medewerking in, want we kunnen in plaats daarvan Gods genadevolle bekrachtiging negeren of teniet doen.”²⁰ Er valt zoveel uit de uitleg van Maddox te halen. Maar het belangrijkste idee mogen we niet missen: de deugd moet gevoed worden om toe te nemen.

Door Gods genade worden we in een ogenblik gered en geheiligd, en worden we in staat gesteld de reis naar Christusgelijkvormigheid te beginnen - het zaad van de gerechtigheid wordt gezaaid en schiet wortel. In een adembenemende onderneming van genade wordt ons de vrijheid gegeven een leven van zonde en eigenbelang achter ons te laten, zodat we God kunnen liefhebben met heel ons hart, ziel, kracht en verstand. Niettemin worden de drie blijvende deugden van geloof, hoop en liefde (1 Korintiërs 13:13) en de negenvoudige verscheidenheid van de vrucht die voortkomt uit het door de Geest vervulde leven zowel geschonken als gecultiveerd. De vrucht van de Geest verschijnt niet plotseling en groeit ook niet “vanzelf” zoals Wright terecht stelt. Er zijn ongetwijfeld de eerste veelbelovende aanwijzingen dat de vrucht onderweg is. “Veel nieuwe christenen, vooral wanneer een plotselinge bekering een ingrijpende verandering in gang heeft gezet, weg van een levensstijl vol ‘werken van het vlees,’ spreken vol verbazing over het verlangen dat in hen opwelt om lief te hebben, te vergeven, zachtmoedig te zijn, zuiver te zijn. Waar komt dit alles vandaan? vragen zij zich af. Vroeger was ik niet zo. Dit is prachtig,

20. Randy Maddox, “Reconnecting the Means to the End: A Wesleyan Prescription for the Holiness Movement,” *Wesleyan Theological Journal*, vol. 33, No. 2 (Fall 1998), 41.

een duidelijk teken dat de Geest aan het werk is.”²¹

Deze ongelooflijke veranderingen in “gezindheid” zijn niets minder dan een zuivere genadegave. Nieuwe christenen kunnen echter niet passief worden. Zij moeten uitwerken wat God in hen bewerkt. Dezelfde genade die deze veranderingen van “gezindheid” mogelijk maakte, moet nu worden gekweekt in “heilige temperamenten,” gecultiveerd door nieuwe gewoontes en aangeleerde praktijken. Opnieuw benadrukt Wright precies dit punt met behulp van een helder beeld van discipelschap: “Dit [nieuwe verlangen] is de bloesem; om de vrucht te krijgen moet je leren een tuinman te zijn. Je moet ontdekken hoe je de boom moet verzorgen en snoeien, hoe en wanneer je water moet geven, hoe je de vogels en eekhoorns op afstand houdt. Je moet oog hebben voor ziektes en schimmel, klimop en andere parasieten die het leven uit de boom zuigen, en ervoor zorgen dat de jonge stam stevig staat bij harde wind. Pas dan zullen de vruchten verschijnen.”²²

De bloesem is zeker het teken van “Christus is in u, Hij is uw hoop op goddelijke luister” (Kolossenzen 1:27), maar om de eigenlijke vrucht van een volwassen, Christusgelijkvormig karakter te krijgen, moeten we leren te tuinieren. Het zaad moet nu vrucht gaan dragen. Gedrag en neigingen die onder de wil van God zijn gebracht brengen een heilig temperament voort, een nieuwe gezindheid, die een Christusgelijkvormig denken oplevert, en handelingen die als een tweede natuur beginnen te functioneren.²³ “De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vruchten voortbrengen en mijn leerlingen zijn” (Johannes 15:8). De bloesem wordt vrucht - het zaad wordt deugd. De energiegevende kracht van God wordt de genade die ondersteunt.

21. Wright, *After You Believe*, 195–196. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

22. Wright, *After You Believe*, 196.

23. “Wesley’s taal van heilige handelingen die ‘voortvloeien’ uit een heilig temperament (*holy temper*) suggereert dat hij inzag dat aangeleerde of ontwikkelde genegenheden (*habituated affections*) ‘vrijheid’ brengen voor menselijke handelingen - de vrijheid (opgevat als vaardigheid) die voortkomt uit gedisciplineerde oefening (bijvoorbeeld de vrijheid/vaardigheid om een Bach Concert te spelen).” Maddox, *Responsible Grace*, 69.

Ondeugd en deugd

Paulus vermaant de christenen in Korinte: “Onderzoek bij uzelf of het geloof uw leven bepaalt, stel uzelf op de proef. U weet toch van uzelf dat Jezus Christus in u is?” (2 Korintiërs 13:5). In zijn gebruikelijke scherpzinnige stijl geeft Eugene Peterson deze vrije vertaling: “Test jezelf om er zeker van te zijn dat je stevig staat in het geloof. Drijf niet af en neem niet alles als vanzelfsprekend aan. Controleer jezelf regelmatig. Jullie hebben bewijs uit de eerste hand nodig, niet alleen van horen zeggen, dat Jezus Christus in jullie is. Test het uit. Als je de test niet doorstaat, doe er dan iets aan” (verzen 5-9).

Regelmatige gezondheidscontroles zijn altijd beter dan hartaanvalen of beroertes. Een probleem dat vroeg genoeg wordt ontdekt, is vaak behandelbaar. Door de Bijbelse geschiedenis heen worden periodes van veertig dagen gezien als tijden van voorbereiding, zuivering en geestelijke inventarisatie.²⁴ Men zou kunnen stellen dat de opwekkingsbijeenkomsten (*campmeetings*) in de heiligingstraditie bedoeld waren als een gezamenlijke en persoonlijke geestelijke gezondheidscontrole. Zoals Paulus aan de Korintiërs zegt, vereist geestelijke groei geestelijke gezondheid. In de geest van de raad van Paulus drong Wesley erop aan dat gelovigen bijeenkwamen in kleine groepen (“class meetings” zoals hij die noemde) om de discipline van geestelijke gezondheidscontrole te beoefenen.

Wat zijn de waarschuwingssignalen van een geestelijke ziekte van het hart? Door de kerk in de zesde eeuw werden waarschuwingssignalen geclassificeerd als de “doodzonden” of “dodelijke ondeugden.” Net zoals een hoog cholesterol een waarschuwing is voor hartkwalen, zo zijn deze tekenen indicatoren van ongezonde neigingen in ons discipelschap. Als ze niet worden aangepakt, kunnen deze leiden tot de geestelijke dood. De historische opvatting van de kerk over zonden is veelomvattender en gaat over meer dan wat er vaak gezegd wordt over de zeven “doodzonden” of “hoofdzonden.” Hier volgt een opsomming van de zonden als

24. In het kerkelijk jaar is de veertigdagentijd of vastentijd voor Pasen gebaseerd op het concept van zelfonderzoek.

indicatoren van geestelijke ongezondheid:

Hoogmoed: jezelf in de plaats stellen van God als centrum en hoofd-doel van jouw leven; weigeren jouw positie als schepsel, afhankelijk van God, te erkennen.

Onerbiedigheid: opzettelijke verwaarlozing van de aanbidding van God, of genoeg nemen met een oppervlakkige deelname daaraan; cynische opmerkingen over wat heilig is, of het christelijk geloof gebruiken ten behoeve van persoonlijk voordeel.

Sentimentaliteit: tevreden zijn met vrome gevoelens en mooie diensten en rituelen zonder te streven naar persoonlijke heiliging; geen interesse in het dragen van je kruis of persoonlijke opoffering; een grotere aantrekkingskracht voor emotionele spiritualiteit dan opofferingsgezindheid.

Wantrouwen: weigering om Gods wijsheid en liefde te erkennen; overmatige bezorgdheid, nauwgezetheid of perfectionisme; pogingen om controle over het eigen leven te krijgen of te houden door een bepaalde vroomheid, overmatige verlegenheid of lafheid.

Ongehoorzaamheid: afwijzing van Gods wil die jou bekend is; weigering om Gods wezen te leren kennen zoals in de Bijbel is geopenbaard; het vertrouwen breken door onverantwoordelijk gedrag, verraad en het onnodig teleurstellen van anderen; het verbreken van wettelijke of morele verplichtingen.

Onboetvaardigheid: weigering om de zonden op te sporen en onder ogen te zien, of ze voor God te belijden; zelfrechtvaardiging door te geloven dat jouw zonden onbeduidend of onvermijdelijk zijn; weigeren jezelf te verontschuldigen en te verzoenen met de naaste of niet bereid zijn jezelf te vergeven.

Ijdelheid: God en anderen niet waarderen voor hun bijdrage aan jouw leven; opscheppen, overdrijven en opzichtig gedrag; overmatige bezorgdheid over “dingen.”

Arrogantie: aanmatigend en twistziek zijn; eigenzinnig en koppig

zijn.

Wrok: afwijzing van talenten, capaciteiten of kansen die God en anderen jou bieden voor jouw welzijn; rebellie en haat tegen God of anderen; cynisme.

Afgunst: ontevredenheid met jouw plaats in Gods scheppingsorde; die zich uit in jaloezie, kwaadaardigheid en minachting voor anderen of andermans “dingen.”

Begeerte: de weigering om de integriteit van andere schepselen te respecteren, die zich uit in het verzamelen van materiële zaken om jezelf te bewijzen; het gebruik van anderen voor persoonlijk voordeel; de zoektocht naar status en macht ten koste van anderen.

Hebzucht: verspilling van natuurlijke hulpbronnen of persoonlijke bezittingen; extravagantie of leven boven je stand; dat zich uit in buitensporige ambitie of overheersing van anderen en on gepaste bescherming van jouw “dingen;” gierigheid.

Gulzigheid: overdaad aan natuurlijke eet- en drinklust; het buitensporig zoeken naar genot en comfort; dit uit zich in onmatigheid en gebrek aan discipline.

Lust: misbruik van seks; omvat onkuisheid, onbescheidenheid, preutsheid en wreedheid; erkent het huwelijk niet als de door God gewijde relatie voor seksualiteit.

Luiheid: de weigering om te reageren op jouw mogelijkheden voor groei, dienstbaarheid en opoffering; omvat luiheid in geestelijke, mentale of fysieke plichten; verwaarlozing van het gezin; onverschilligheid voor onrecht of voor de lijdende mensen in de wereld; verwaarlozing van de behoeftigen, eenzamen en de mensen die onpopulair zijn.

De waarschuwingssignalen hoeven niet opvallend te zijn, maar zijn wel gevaarlijk voor de ziel. Als we lichamelijk gezond willen worden, veranderen we bepaalde leefpatronen en maken we voedselkeuzes die passen bij onze nieuwe verlangens - soms zijn medicijnen nodig om aan te vullen of te compenseren wat ons lichaam niet zelf kan produceren. Als

we willen dat onze tuinen beter fruit produceren, voegen we meststof toe, en soms verwijderen we ongezonde delen van de planten. De waarheid is dat zowel ons lichaam als onze tuinen beter presteren als we niet proberen voor elk probleem een snelle oplossing te vinden. Regelmatig en voortdurend onderhoud verdient de voorkeur. Het leven van discipelschap functioneert op dezelfde manier. Toegegeven, je kunt je niet zomaar ontdoen van bepaalde ongezonde patronen zonder ze te vervangen door iets anders, iets beters. Er moet iets beters en sterkers zijn dat de huidige slechte gewoonte kan vervangen. Iedereen die op weg is naar herstel van verslaving zal je vertellen dat er iets in de plaats moet komen van de afhankelijkheid. Er moet een hogere, geestelijke passie zijn die de lagere, zondige passie vervangt. Evenzo moet er een regelmatig onderhoudsprogramma zijn om onze wandel in genade te versterken - een regelmatige, systematische manier om ons discipelschap op topniveau te houden.

Wat is het goede dat de dodelijke ondeugden uitdrijft en vervangt? Wat is het onderhoudsprogramma voor ondersteunende genade? Het Nieuwe Testament identificeert het goede dat de verkeerde gewoontes uitdrijft en vervangt als de vrucht van de Geest - de levengevende deugden die de lagere neigingen van ons vlees uitdrijven. Het regelmatige, systematische onderhoudsplan wordt omschreven als de geestelijke disciplines (*spiritual disciplines*). Professionele atleten rennen rondjes, doen rekoefeningen en heffen gewichten - niet voor de lol of omdat ze zich vervelen, maar omdat ze vastbesloten zijn een doel te bereiken. Geestelijke onderhoudscontroles vereisen geen grote of ingrijpende operatie. Het kunnen gezondheidscontroles zijn. Het medicijn van het goede dat het verkeerde verdrijft en vervangt is de vrucht van de Geest; het gezondheids onderhoudsplan om onze ontvankelijkheid voor de activiteit van God te vergroten zijn de geestelijke disciplines. Het zijn essentiële elementen van ondersteunende genade.

Discipline als genademiddel

De schrijver aan de Hebreeën erkent het belang van geestelijke

discipline: “Een vermaning lijkt op het moment zelf geen vreugde te brengen, slechts verdriet, maar wie erdoor gevormd is plukt er op den duur de vruchten van: een leven in vrede en gerechtigheid” (12:11). Discipline kan een negatieve bijklank hebben, als het gezien wordt als straf voor verkeerde handelingen. Maar, zoals Hebreëen erkent, bestaat er ook zoiets als discipline om te beschermen of sterker te maken. Dit is het aspect van discipline waar Hebreëen naar verwijst. “Houd vol, het betreft hier immers een leerschool, God behandelt u als zijn kinderen. Welk kind wordt niet door zijn vader berispt? Maar als u die leerschool niet doorloopt zoals alle anderen vóór u, dan bent u geen kinderen, maar bastaards” (12:7-8).

Twee opmerkingen: (1) de schrijver kan zich geen kinderen voorstellen die niet door hun ouders gedisciplineerd worden; (2) de schrijver ziet discipline als een vorm van heilige liefde. Een kind liefhebben omvat discipline. We straffen een kind niet wanneer we weigeren om het rond middernacht pizza te geven, door te zeggen dat ze voor een bepaalde tijd thuis moeten zijn, of wanneer we het kind niet de vrijheid geven om te kijken naar wat het maar wil op Netflix. De wijze ouder weet dat dit geen straf is, maar een voorbereiding op de toekomst. Kinderen kunnen het oneerlijk vinden, zelfs wreed, maar er komt een dag dat ze leren de grenzen te waarderen die door liefdevolle ouders zijn gesteld om hen te beschermen en hen te helpen zich te ontwikkelen tot goed functionerende, gezonde volwassenen. Op soortgelijke wijze disciplineert God ons in de richting van heiliging. Het lijkt misschien niet aangenaam op dat moment, maar het plant zaadjes voor de vredige vrucht van een rechtvaardig leven, en - mis dit niet - we moeten erin getraind worden.

E. Stanley Jones zei wijselijk: “Je kunt geen verlossing bereiken door disciplines - het is een geschenk van God. Maar je kunt het niet behouden zonder disciplines.”²⁵ Wat betreft karaktervorming wordt aan

25. E. Stanley Jones, *Conversion* (Nashville: Abingdon Press, 1991), geciteerd in Richard J. Foster and James Bryan Smith, eds., *Devotional Classics: Selected Readings for Individuals and Groups* (Englewood, CO: Renovaré, 1990), 281.

Augustinus toegeschreven dat hij deugd definieerde als “een goede gewoonte die in overeenstemming is met onze natuur.” Jones noemt verder de eenvoudige gewoontes van Jezus als voorbeeld van iemand die volkomen afhankelijk was van God en persoonlijk gedisciplineerd was in zijn gewoontes: “Hij deed drie dingen uit gewoonte: (1) ‘Hij stond op om te lezen zoals zijn gewoonte was’ - Hij las het Woord van God uit gewoonte. (2) ‘Hij ging de berg op om te bidden zoals zijn gewoonte was’ - Hij bad uit gewoonte. (3) ‘Hij onderwees hen opnieuw zoals zijn gewoonte was’ - Hij gaf uit gewoonte aan anderen door wat Hij had en wat Hij had gevonden. Deze eenvoudige gewoontes waren de basisgewoontes van zijn leven.²⁶ Heilige gewoontes vormen gezonde discipelen.

Om terug te komen op Wesley’s idee van een heilig temperament: hij geloofde dat die in christenen werd gevormd als zij deelnamen aan het leven van de kerk door middel van gewoontes die hij “de genademiddelen” (*means of grace*) noemde - ook bekend als geestelijke disciplines. Middelen van genade zijn kanalen van Gods transformerende genade - de activiteiten die de activiteit van God naar ons kanaliseren op de geloofswandel in genade.

Voor Wesley konden deze genademiddelen opgedeeld worden in wat hij werken van vroomheid en werken van barmhartigheid noemde. Werken van vroomheid zijn in de eerste plaats wat wij doen om onze persoonlijke relatie met Christus te versterken. Werken van barmhartigheid houden verband met wat wij doen om Gods dienst en zending in de wereld te bevorderen. Zowel werken van vroomheid als werken van barmhartigheid hebben een individuele component (wat men alleen kan doen) en een gemeenschappelijke component (wat met de hulp van anderen gedaan moet worden).

Individuele werken van vroomheid omvatten het lezen van de Bijbel, gebed, vasten, het geloof delen met anderen (evangelisatie), en royaal geven van onze middelen. Gemeenschappelijke werken van vroomheid

26. Jones, *Conversion*, geciteerd in Foster and Smith, *Devotional Classics*, 282.

omvatten gezamenlijke aanbidding, deelname aan de sacramenten van het Heilig Avondmaal en de Christelijke Doop, verantwoording afleggen aan elkaar (ook bekend als “christian conferencing”), Bijbelstudie en prediking. Nogmaals, wij verrichten deze religieuze handelingen niet alleen omdat wij christenen zijn, maar ook omdat het “door de Geest geïnspireerde praktijken zijn die de liefdes van de mens omvormen en omscholen... praktijken die tegenwicht geven, rituelen die verlangen opwekken en liefde vorm geven.”²⁷ Wij leren door deze praktijken ons met Christus te omkleden (zie Kolossenzen 3:12-16).

Sacramenten als genademiddelen

Meer detail over het belang van de sacramenten zal nuttig zijn voor onze levenswandel in genade. Het woord “sacrament” komt van een Latijns woord dat “heiligen, toewijden” of “heilig maken” betekent, dat op zijn beurt is afgeleid van het Griekse woord voor “mysterie”. Samengevat is een sacrament “een heilig mysterie.” John Wesley ontleende zijn definitie van een sacrament aan de catechismus van het Anglicaanse gebedenboek (dat de beknopte definitie van Augustinus had overgenomen), met een kleine aanpassing voor meer duidelijkheid: “Een uiterlijk teken van een innerlijke genade, en een *middel* waardoor wij diezelfde genade ontvangen.”²⁸ N.T. Wright, die het idee van heilig mysterie en middel combineert, beschrijft de sacramenten als “die gelegenheden waarbij het hemelse leven op mysterieuze wijze kruist met het aardse leven.”²⁹ Sommige christelijke tradities nemen meer sacramenten in acht dan andere. Protestanten zijn voorstander van twee: doop en eucharistie (ook wel Heilig Avondmaal genoemd).³⁰

27. James K. A. Smith, *You Are What You Love: The Spiritual Power of Habit* (Grand Rapids: Brazos Press, 2016), 68–69. Nederlandse vertaling: *Je bent wat je lief is*.

28. Rob L. Staples, *Outward Sign and Inward Grace: The Place of Sacraments in Wesleyan Spirituality* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1991), 21. cursivering toegevoegd.

29. Wright, *After You Believe*, 223. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

30. De reden voor het onderhouden van twee sacramenten is dat deze twee zijn ingesteld door Jezus Christus zelf.

John Wesley moedigde “een nauwgezette aanwezigheid bij alle verordeningen (geestelijke disciplines)”³¹ sterk aan, en vooral bij het avondmaal. Hij omschreef het avondmaal als “het grote kanaal” waardoor genade aan ons wordt overgebracht, en noemde het deelnemen aan het avondmaal zelfs de eerste stap in de uitwerking van onze verlossing.³² Een dergelijk dynamisch standpunt was gebaseerd op zijn overtuiging dat het avondmaal meer is dan een symbolische herinnering aan Christus’ dood, maar dat de werkelijke aanwezigheid van Christus, door de heilige Geest, wordt ervaren wanneer men het avondmaal ontvangt.³³ Dit bracht Wesley ertoe twee belangrijke conclusies te trekken. Ten eerste, omdat door het avondmaal genade wordt verleend voor een daadkrachtig christelijk leven, moet het avondmaal zo vaak als mogelijk worden ontvangen. Ten tweede, omdat de aanwezigheid van de heilige Geest in het avondmaal Gods direct beschikbare reddende, heiligende en ondersteunende genade is, kan het worden beschouwd als een “omvormende verordening”³⁴ — iemand met een berouwvol hart kan worden gered - en als een middel ter bevordering van heiliging. Deze hoge opvatting van het avondmaal bracht de Nazarener-theoloog Rob Staples ertoe het avondmaal het “sacrament van de heiliging” te noemen.³⁵

De doop is veel meer dan een eenvoudig ritueel of een openbaar

31. Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection, Annotated*, eds. Randy L. Maddox en Paul Chicote (Kansas City: Beacon Hill Press of Kansas City 2015), 45.

32. Maddox, *Responsible Grace*, 202.

33. “Als Jezus zegt ‘herinnering,’ is het Griekse woord *anamnesis*. Het is veel meer dan een historische herinnering. Het wijst op een door de heilige Geest geïnspireerde herinnering die de gebeurtenis uit het verleden zo in het heden brengt dat ze letterlijk ‘opnieuw gebeurt.’” J. D. Walt, “Wonder Bread,” *Seedbed Daily Text*, 24 april, 2020, <https://www.seedbed.com/wilderness-wonder-bread/>.

34. “Omvormende verordening” (*converting ordinance*) is een uitdrukking die John Wesley persoonlijk gebruikte. Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 252. Door het getuigenis van zijn eigen moeder dat zij volledige zekerheid van haar geloof kreeg toen zij deelnam aan het avondmaal, en door vele andere getuigenissen van dergelijke ervaringen, raakte Wesley ervan overtuigd dat het avondmaal “het eenmalige offer van Christus op aangrijpende wijze opnieuw voorstelt en de heilbrengende kracht ervan overbrengt”. Maddox, *Responsible Grace*, 203.

35. See Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 201–249.

getuigenis. Het betekent ons sterven en opstaan met Christus. “We zijn door de doop in zijn dood met Hem begraven om, zoals Christus door de macht van de Vader uit de dood is opgewekt, een nieuw leven te leiden” (Romeinen 6:4). Men drijft niet vanzelf het koninkrijk van God binnen - uiteindelijk moet er een sterven aan de zonde en aan zichzelf plaatsvinden en een opstaan tot nieuw leven.³⁶ De doop markeert dat moment. “De doop maakt glashelder dat het hele christelijke leven een kwestie is van getekend zijn door het kruis, van delen in het kruis, van het kruis opnemen en Jezus volgen.”³⁷ Wesley nam de doop niet op in een van zijn formele lijsten van genademiddelen, maar dat was niet omdat hij de doop niet belangrijk vond, maar vanwege de initiërende rol ervan in de geloofsgemeenschap als eenmalige gebeurtenis in het leven van een gelovige. Voor Wesley markeerde de doop dus het begin van het leven van heiliging, terwijl de andere genademiddelen voortdurend herhaald moeten worden in het streven naar heiliging.³⁸

Wesley sloot zich voor een groot deel van zijn doopopvatting aan bij de Engelse reformatoren, maar hij verschilde met hen op twee wezenlijke punten. Volgens Maddox benadrukte Wesley meer “de door genade bewerkte verandering van ons leven” dan het ontvangen van onze “juridische vergeving” (nadruk op schuld en de noodzaak van vergeving). Dit is een belangrijk onderscheid, omdat het betekent dat de doop niet alleen een teken is van de vergeving van onze zonden, maar ook van de genezing van onze zondige natuur en de gebrokenheid die de zonde ons heeft aangedaan.³⁹ Hoewel de genade van de doop “voldoende is om het

36. Wright, *After You Believe*, 281. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

37. Wright, *After You Believe*, 281.

38. Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 98; Maddox, *Responsible Grace*, 222.

39. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de westerse (Latijnse) en oosterse (Griekse) christelijke tradities met betrekking tot de betekenis van verlossing. “Het westerse christendom (zowel het protestantse als het katholieke) werd gekenmerkt door een dominante *juridische* nadruk op schuld en vergeving, terwijl de oosters-orthodoxe kijk op verlossing meer de nadruk legde op het *therapeutische* belang van genezing van onze door zonde aangetaste natuur.” Maddox, *Responsible Grace*, 23. Wesley’s visie op de betekenis van de doop omvatte beide, maar hij legde de nadruk op het genezende en levengevende aspect.

christelijk leven in te leiden,” moet de gelovige volgens Wesley hierop reageren en met eigen verantwoordelijkheid deelnemen aan de gegeven genade zodat de genademiddelen hun werk in ons kunnen doen.⁴⁰ In die zin is de doop een teken en symbool van iemands bereidheid zich volledig in te zetten voor wat nodig is om een heilig leven te voeden.

Nazarener kerkhistoricus Paul Bassett vertelde me eens dat de oudste overgeleverde doopliturgie, uit het einde van de vierde eeuw, het opleggen van handen voorschreef en het uitspreken van deze woorden (mijn parafrase): “En ontvang nu de genade en genezing van onze Heer Jezus Christus, en moge de kracht van de heilige Geest in u werken, opdat gij, geboren uit water en Geest, een getrouw getuige moogt zijn.” Kortom, *ik heb genade ontvangen; ik word genezen; ik zal een discipel van Jezus zijn.*

Rekenschap aan elkaar afleggen

Elke discussie over de ondersteunende genade in het leven van discipelschap zou onvolledig zijn, vooral voor degenen in de Wesleyaanse heiligingstraditie, zonder vermelding van het belang van relaties waarin rekenschap wordt afgelegd van het geestelijk leven. Wesley ontwikkelde een praktisch kader dat hij noodzakelijk achtte voor elke groeiende christen. Wesley begreep de neiging tot zelfgerichtheid (die ons minder scherp maakt), en de hardnekkige verleiding om een afgezonderd leven te leiden. Om hiertegen bestand te zijn, ontwikkelde Wesley vijf middelen van wat hij “Christian Conferencing” noemde, middelen van het samen bespreken en elkaar bevragen. Deze vijf waren “societies” (onderwijsbijeenkomsten, bedoeld voor christelijk onderwijs en instructie), “class meetings” (waarover later meer), “bands” (kleine groepen), “select societies” (kleine en specifieke groepen voor leiderschapsontwikkeling en mentoraat), en “penitent bands” (herstelgroepen).

Hoewel alle vijf de middelen nuttig waren als genademiddelen, kwam Wesley tot de overtuiging dat de “class meetings” het hart van de christelijke gemeenschap waren en van vitaal belang voor het

40. Maddox, *Responsible Grace*, 23.

groeien in Christusgelijkvormigheid. Het werd de “methode” van de Methodistenbeweging en is volgens velen Wesley’s grootste organisatorische bijdrage aan het leven van heiliging. De primaire focus lag niet op christelijk onderwijs als zodanig, maar op gedrag, met praktische nadruk op datgene wat het meest bevorderlijk is voor geestelijke transformatie. Bijbelstudie en leerstellig onderwijs waren belangrijk, maar vonden plaats in de societiees. Mensen kwamen samen in ‘class meetings’ om elkaar vragen te stellen over hun geestelijke groei en ontwikkeling. Ze waren er om elkaar in de ogen te kijken en de vraag te stellen: “Hoe is het gesteld met jouw ziel?” Zij moesten elkaar aanspreken op groei in genade en elkaar aanmoedigen tot heiliging van hart en leven.⁴¹

De beroemdste protestantse prediker in de achttiende eeuw was niet John Wesley. Dat was een andere Engelsman, George Whitefield. Als welsprekend en dynamisch prediker werd Whitefield algemeen beschouwd als de stem van het protestantisme in de Engelssprekende wereld van zijn tijd en als een van de belangrijkste drijvende krachten achter de opwekking, The Great Awakening in Noord-Amerika.⁴² Wesley en Whitefield waren goede vrienden, en beiden bewonderden elkaars bijdrage aan de opbouw van de kerk. Toch bleef uiteindelijk het werk van Wesley overeind en niet dat van Whitefield. Adam Clarke, een jongere tijdgenoot van Wesley, schreef de blijvende vrucht van de Wesleyaanse opwekking rechtstreeks toe aan de ‘class meetings.’

Uit lange ervaring weet ik de juistheid van Wesley’s advies: “Organiseer overal waar u preekt ‘class meetings’ en zorg voor aandachtige toehoorders; want overal waar wij gepreekt hebben zonder dat te doen, is het woord als zaad langs de kant van de weg terechtgekomen.” Het was door dit middel [van genade] dat wij in

41. Dit gedeelte over de class meetings is overgenomen uit mijn boek over urban ministry.

Voor meer details over “Christian Conferencing” en de invloed van de class meetings op het Methodisme, zie David A. Busic, *The City: Urban Churches in the Wesleyan-Holiness Tradition* (Kansas City, MO: The Foundry Publishing, 2020).

42. Harry S. Stout, *The Divine Dramatist: George Whitefield and the Rise of Modern Evangelicalism* (Grand Rapids: Eerdmans, 1991), xiii–xvi.

staat werden gesteld blijvende en heilige kerken te stichten over de hele wereld. Mr. Wesley zag de noodzaak hiervan vanaf het begin. Mr. Whitefield...volgde dit advies niet op. Wat was het gevolg? De vrucht van Mr. Whitefield's arbeid stierf met hemzelf. Mr. Wesley's arbeid blijft en vermenigvuldigt zich.⁴³

Whitefield zelf, in antwoord op een vraag over de impact van de Wesleyaanse opwekking, zei hierover: "Mijn broeder Wesley handelde wijs; de zielen die onder zijn bediening werden gewekt, bracht hij bijeen in 'class meetings,' en bewaarde zo de vruchten van zijn arbeid. Dit heb ik verwaarloosd, en mijn mensen zijn als los zand."⁴⁴

Discipelschap kan persoonlijk zijn, maar het mag geen privé aangelegenheid zijn. Geïsoleerde christenen lopen gevaar omdat een geïsoleerd geloof zwakke en onvruchtbare discipelen voortbrengt. Gezamenlijke aanbidding en christelijk onderwijs zijn nuttig en noodzakelijk, maar zonder een gezamenlijk leven van liefdevolle en intieme relaties, gecombineerd met de toepassing van ontvangen kennis, zullen wij moeite hebben om "ons eigen heil uit te werken" (Filippenzen 2:12). Het geheim van een gezonde en gelukkige groei in genade ligt in Wesley's herhaalde uitdrukking "in liefde over elkaar waken."⁴⁵

De genade van zelfbeheersing

Leren bidden, vasten, Bijbel lezen, bezinning, studie, eenvoud, jezelf alleen terug trekken, onderwerping, dienstbaarheid, belijdenis, aanbidding en verantwoording aan anderen afleggen zijn allemaal voorbeelden van de middelen van genade. Deze, en andere soortgelijke geestelijke disciplines, maken deel uit van de ondersteunende genade.

Je zou kunnen zeggen: "Ik heb geen aanleg voor die dingen!" Welkom bij de club. Het feit is dat niemand er aanvankelijk aanleg voor heeft. Ze

43. J. W. Etheridge, *The Life of the Rev. Adam Clarke* (New York: Carlton and Porter, 1859), 189.

44. Etheridge, *The Life of the Rev. Adam Clarke*, 189.

45. John Wesley, "The Nature, Design, and General Rules of the United Societies," *Works*, 9.69.

zijn niet aantrekkelijk en vereisen hard werk en voortdurende oefening. Vergeet niet dat met de hulp van de Geest onze oude natuur wordt veranderd in een nieuwe, totdat wat voorheen niet vanzelfsprekend was, een tweede natuur wordt en totdat “Christus gestalte in u krijgt” (Galaten 4:19). Misschien is dat de reden waarom zelfbeheersing wordt genoemd als het laatste kenmerk van de vrucht van de Geest. Zelfbeheersing is nodig omdat de vrucht niet vanzelf komt. De bloesem vertoont de eerste tekenen van wat mogelijk is, maar zonder concentratie en doelbewuste aandacht is het onwaarschijnlijk dat de vrucht tot wasdom komt.

Wright wijst er nuchter op dat sommige vruchten gesimuleerd kunnen worden: “Alle soorten vruchten die Paulus hier noemt zijn relatief gemakkelijk na te bootsen, vooral bij jonge, gezonde, gelukkige mensen - behalve zelfbeheersing. Als die er niet is, is het altijd de moeite waard om je af te vragen of de schijn van de andere soorten vruchten alleen dat is, een schijn, in plaats van een echt teken van het werk van de Geest.”⁴⁶ Geen wonder dus dat zelfbeheersing ten grondslag ligt aan de vastberaden inzet om het leven van heiliging te bevorderen. “Er zijn veel parasieten, veel vreemde struiken die de vruchtdragende boom dreigen te verstikken, veel roofdieren die klaar staan om aan de wortels te knabbelen of de vrucht af te pakken voordat hij rijp is. Er moet een bewuste keuze van verstand, hart en wil zijn om al die vijanden zonder genade aan te pakken. Alleen omdat je ‘in de Geest leeft,’ betekent nog niet dat het volgen van de Geest een automatisme is. Je moet ervoor kiezen om het te doen. En dat kan je.”⁴⁷

Ondersteunende genade: geestelijke gave en praktische oefening

Ondersteunende genade is een geestelijke gave en vergt praktische oefening. Het is een geestelijke gave in die zin dat er de Geest voor nodig is. Zoals lichamelijke vruchten het natuurlijke product zijn van een levend

46. Wright, *After You Believe*, 196. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

47. Wright, *After You Believe*, 196–197.

wezen, zo zijn geestelijke vruchten het product van de heilige Geest. Wij kunnen het diepe werk dat God in ons doet door de kracht van de heilige Geest niet zelf bewerken - dat komt van buitenaf en is als zodanig volkomen een gave. Toch vraagt het ook praktische oefening. Deze praktijken nemen de vorm aan van tuinieren, zodat wat in ons is begonnen tot voltooiing komt (Filippenzen 1:6) en “vruchten van de gerechtigheid” oplevert (Filippenzen 1:11). Geen enkele boer die op maandag mais zaait, verwacht de zondag daarop een maiskolf te eten. Van zaad tot oogst vereist cultivering en tijd. Water en zonlicht zijn nodig, mest moet worden toegediend, en onkruid moet worden gewied als we willen genieten van de vruchten.

Wij leven in een cultuur van direct-willen-hebben: fast-food, magnetron maaltijden en supersnel internet. Mensen worden gefrustreerd als het langer dan een paar seconden duurt voordat hun laptops met de wifi zijn verbonden. De verwachting dat alles meteen klaar is, maakt iedereen ongeduldig. Waar komt dat vandaan? Ik denk dat het wordt gevoed door een diep geworteld verlangen naar onmiddellijke bevrediging, wat geen modern verschijnsel is, maar al heel lang mensen eigen is. Hoewel er in de Bijbel veel voorbeelden zijn van het dodelijke virus “onmiddellijke bevrediging,” is Esau - bekend van zijn claim op zijn geboorterecht - het meest berucht. Zijn trieste reputatie werd gevestigd na een lange en niet succesvolle dag jagen. Toen hij terugkeerde naar huis, was hij uitgehongerd. Zijn sluwe tweelingbroer, Jakob, bereidde een stoofpot van rode linzen boven het vuur. Esau eiste te eten. Berekenend onderhandelde Jakob een deal: “Verkoop me eerst je geboorterecht” (Genesis 25:31).

Het geboorterecht, het recht van de eerstgeborene was een gangbare erfenis regel die financiële privileges en leiderschap in de familie-clan garandeerde aan het oudste mannelijke kind - een prestigieuze en lucratieve zegen. Het was ongehoord dat Jakob Esau vroeg zo'n waardevol bezit te verkopen voor een kom soep. Esau's antwoord was al even ongehoord: “Ik sterf van de honger, wat moet ik met dat eerstgeboorterecht?”

(25:32). Hij was bereid zijn meest gewaardeerde en dierbare bezit in te ruilen voor een moment van onmiddellijke bevrediging - letterlijk een kom rode linzen.

De ironie kan ons niet ontgaan. Welk impulsief persoon zou iets van oneindige en onschatbare waarde inruilen voor een moment van onmiddellijke bevrediging dat in een paar tellen voorbij is? Toch doet onze cultuur van onmiddellijke bevrediging dat voortdurend: iets van oneindige en onschatbare waarde inruilen voor iets waarvan men weet dat het veel minder waard is - iets blijvends voor iets kortstondigs. “Ik wil wat ik wil, en ik wil het nu! Ik wil dat mijn wensen worden bevredigd, ook al kost het me alles.” Geen wonder dat de schrijver aan de Hebreëen Esau’s actie gelijkstelt aan zondige immoraliteit: “Zorg ervoor dat niemand ontucht pleegt of het heilige zozeer minacht als Esau, die voor één enkel bord eten zijn eerstgeboorterecht verkocht. U weet immers dat hij daarna, toen hij alsnog de zegen wilde verkrijgen, afgewezen werd; hij kon het niet meer ongedaan maken, ook al smeekte hij er in tranen om” (Hebreeën 12:16-17). Het is een tragische, harde les die niet onopgemerkt mag blijven. Discipline is vereist voor het geheiligde leven, en men kan de weg van discipelschap niet “afsnijden” of inkorten.

Tiger Woods wordt beschouwd als een van de grootste golfers uit de geschiedenis. Toen ik als jongeman leerde golfen, probeerde ik zijn stijl na te doen. Ik kocht zelfs een Nike pet, dezelfde die Tiger Woods ook droeg. Er was maar één probleem: Tiger oefende elke dag urenlang, al sinds hij amper kon lopen.¹ Zelfs toen hij de beste golfer ter wereld was, oefende hij volgens insiders nog steeds meer dan wie dan ook. Ik kan wel zeggen dat ik wil golfen als Tiger Woods, maar dat betekent niets als mijn inzet om te oefenen niet in overeenstemming is met mijn verlangens. Onmiddellijke bevrediging is niet mogelijk. Hoezeer ik ook zou willen dat het anders was, mijn golfvaardigheden staan in verhouding tot mijn trainingsinzet.

1. Woods verscheen op tweejarige leeftijd in een bekend televisieprogramma, *The Mike Douglas Show*, en toonde zijn golf kwaliteiten.

Soms zeggen mensen: “Ik wil zijn zoals zuster Zo-en-Zo. Ze lijkt zo dicht bij God. Ik zie Jezus in haar. Ze is een heilige.” Het is niet verkeerd om haar te zien als een goed voorbeeld van Christusgelijkvormigheid en te proberen haar levensstijl te imiteren, maar wat je misschien niet weet zijn de uren en uren die zij alleen met de Heer doorbrengt in meditatie en gebed - de decennia die zij heeft doorgebracht op de geestelijke oefenbaan, om gevormd te worden tot wat je nu ziet. Ze is niet gekomen waar ze is door toe te geven aan onmiddellijke bevrediging. Geestelijke oefeningen hebben in haar heilige gezindheden gevormd die nu lijken op deugdzaamheid. Zij heeft de vrucht van de Geest gekweekt, en daarom zijn liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid en zelfbeheersing zo duidelijk in haar aanwezig.

Heiliging is geen moment, en *voilà!* - Deugd is verkregen. Nee: het is waartoe we gevormd worden. “Bekering is een geschenk en een prestatie. Het is de daad van een moment en het werk van een leven lang.”² Geduld voor de lange termijn is wat nodig is voor de levenswandel in genade. We moeten de vruchten laten groeien.

Het voelt goed om een hoofdstuk over de in staat stellende genade van God af te sluiten met een gebed voor reinheid dat al meer dan duizend jaar door de heiligen wordt gebeden:

Almachtige God, voor U zijn alle harten open, alle verlangens bekend, en voor U zijn geen geheimen verborgen; reinig de gedachten van onze harten door de inspiratie van uw heilige Geest, opdat wij U volmaakt mogen liefhebben en uw heilige Naam waardig mogen prijzen; door Christus onze Heer. Amen.³

2. Jones, Conversion, geciteerd in Foster and Smith, *Devotional Classics*, 281.

3. *The Book of Common Prayer* (Cambridge: Cambridge University Press, n.d.), 97–98.

6

TOEREIKENDE GENADE

Zijn antwoord was: 'Je hebt genoeg aan mijn genade, want mijn kracht openbaart zich juist ten volle wanneer iemand zwak is.'

2 Korintiërs 12:9

We begonnen dit boek met te zeggen dat genade persoonlijk is, dat het bekend gemaakt en ervaren wordt door de persoon en het werk van Jezus Christus en dat het door de aanwezigheid van de heilige Geest tot ons komt. Zoals Thomas Langford opmerkt, wordt genade niet in abstracto als principe gekend, “maar in Gods geschenk van zichzelf in de geschiedenis.”¹ In Jezus Christus en in de aanwezigheid van de Geest wordt de vernieuwing van het menselijk leven ervaren door zoekende, reddende, heiligende en ondersteunende genade. De laatste Bijbelse uitdrukking van genade die we in dit hoofdstuk verkennen is voor mij de meest mysterieuze van allemaal.

Heb je je ooit afgevraagd waarom degenen die een gemakkelijk leven schijnen te hebben zo ver van God verwijderd lijken te zijn, terwijl degenen die door het diepste dal gaan en te maken hebben met de grootste persoonlijke strijd vaak de intieme nabijheid van God voelen? Op het eerste gezicht lijken beide observaties voor ons gevoel niet samen te gaan. Het ligt voor de hand dat degenen met minder problemen gelukkiger zouden zijn en meer vrede zouden kennen dan degenen die diep lijden,

1. Thomas A. Langford, *Reflections on Grace* (Eugene, OR: Cascade Books, 2007), 107.

maar het tegendeel is vaak waar. Hoe verklaren we zo'n paradox?

Het bidden van de woorden "Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel" betekent belijden dat niet alles wat in de wereld gebeurt Gods wil is. Wij schrijven God niets kwaads toe. Als we dat doen, tasten we het karakter van God aan. Het derde gebod verbiedt het ijdel gebruiken van Gods naam, wat minder te maken heeft met vloeken en meer met een verkeerd beeld van God aan anderen doorgeven. Het is een ernstige zaak om iets dat slecht is als komend van God te benoemen of om iets dat van God is als slecht te omschrijven. Toch moet genoemd worden dat, ook al is niet alles wat gebeurt Gods wil, God in alles een wil *heeft*, vooral als het gaat om hen die God tot de zijnen rekent en die in Christus blijven, juist omdat onze God almachtig en al-liefhebbend is.

De Bijbel herinnert ons eraan dat het een van Gods specialiteiten is om alle dingen te verlossen, zelfs wanneer iets in kwade wil gedaan wordt. Jozef zei tegen zijn jaloerse broers: "Jullie hadden kwaad tegen mij in de zin, maar God heeft dat ten goede gekeerd, om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft." (Genesis 50:20). Opnieuw herinnert Paulus ons eraan: "Wij weten dat voor wie God liefhebben, voor wie volgens zijn voornemen geroepen zijn, alles bijdraagt aan het goede" (Romeinen 8:28). Jozef zei niet dat God zijn broers ertoe aanzette hem in Egyptische slavernij te verkopen; hij zei dat God hun kwade bedoelingen niet het laatste woord liet hebben. Paulus zei niet dat God er voor zorgt dat zijn mensen slechte dingen overkomen; hij zei eerder dat God getrouw is om in alles te werken, zowel in het goede als in het slechte. God neemt wat alleen maar destructief en gebroken lijkt, en heelt het en maakt het heilig. Deze tekstgedeelten verklaren waarom degenen in Christus die het grootste lijden ondergaan ook degenen zijn die de grootste vrede ervaren. Er gebeurt iets op de levensweg in genade van een volledig toegewijde discipel van Jezus die door moeilijke omstandigheden en veeleisende situaties gaat. Zij ervaren Gods toereikende genade in hun zwakheid om hen te ondersteunen en te voorzien wat nodig is in

hun grootste strijd.

Kracht volmaakt in zwakheid

In zijn tweede brief aan de gemeente in Korinte sprak de apostel Paulus over toereikende genade, die voor hem voldoende was. Volgens Paulus ontving hij veertien jaar voordat hij zijn brief aan de Korintiërs schreef een visioen van God waarin hij werd opgenomen “in de derde hemel” (2 Korintiërs 12:2). De meeste bijbelgeleerden geloven niet dat Paulus suggereerde dat er meerdere niveaus in de hemel zijn, maar dat hij een openbaring beschreef die het gewone menselijke vermogen om te zien te boven ging, en dat hij door de inspiratie van de Geest in staat was iets waar te nemen dat de fysieke werkelijkheid te boven ging. Zijn bedoeling was hen, en ons, te vertellen dat hij op krachtige wijze de aanwezigheid van God had ervaren, de verrezen Christus had gezien, en daarna niet meer dezelfde was - die ontmoeting had zijn leven veranderd.²

Zo'n euforische ervaring kan iemand geestelijk trots en opschepperig maken. Zich bewust van het potentiële gevaar, en om niet in onheilige hoogmoed te vervallen, voegt Paulus eraan toe dat hij een “doorn in het vlees” kreeg (12:7). Noch de oorsprong, noch de bijzonderheden van de doorn zijn geheel duidelijk. We weten niet of het probleem fysiek, emotioneel of relationeel was.³ Wat wel duidelijk is, is dat het voor Paulus zo'n zware last werd dat hij gekweld werd door een “boodschapper van Satan” om hem te herinneren aan zijn zwakheid (12:7). Hij smeekte God om die weg te nemen, om zijn gebrek weg te nemen - en hem zo, zo lijkt het, tot een sterker en beter leider van de gemeente te maken. Voordat

-
2. Douglas Ward, “The ‘Third Heaven,’” *The Voice: Biblical and Theological Resources for Growing Christians*, 2018, <https://www.criovoice.org/thirdheaven.html>. Veel nieuwtestamentici beweren dat het visioen dat Paulus in 2 Korintiërs beschrijft een verwijzing is naar zijn ontmoeting op de weg naar Damascus met de verrezen Christus.
 3. Sommigen hebben gespeculeerd dat Paulus' doorn in het vlees fysiek was: een huidaandoening, een acuut probleem met zijn ogen, of epilepsie. Anderen hebben gesuggereerd dat de doorn de herinnering was aan zijn verleden als vervolger van de vroege kerk en de relationele moeilijkheden die daaruit waren ontstaan met de Joodse christenen.

we verder ingaan op de doorn, mogen we niet vergeten dat Paulus een sterk man was. Hij was geen geestelijke zwakkeling. Op een andere plaats beschrijft Paulus in detail zijn lijden als apostel:

Ik heb harder gezwoegd, heb vaker gevangengezeten, heb veel meer lijfstraffen ondergaan, ben vaker in doodsgevaar geweest. Door de Joden ben ik vijfmaal met veertig min één zweepslagen gestraft, ik ben driemaal met stokslagen gestraft, ik ben eenmaal met stenen bekogeld. Ik heb driemaal schipbreuk geleden en eenmaal heb ik een heel etmaal op zee rondgedreven. Voortdurend was ik onderweg, bedreigd door rivieren, rovers, volksgenoten en vreemdelingen, in gevaar in de stad, in de woestijn en op zee en te midden van schijngelovigen. Ik heb gezwoegd en geploeterd, vaak zonder te slapen, hongerig en dorstig, vaak zonder te eten, verkleumd en zonder kleren. (2 Korintiërs 11:23-27).

Om nog maar te zwijgen van de voortdurende druk en bezorgdheid over problematische kerken en onuitstaanbare gemeenteleden!

Lees Paulus' lijst van beproevingen nog eens. Hij doorstond dat allemaal en ongetwijfeld nog meer (denk aan slangenbeten). Ben je er al van overtuigd dat Paulus niet bepaald een teer bloempje was of een zeurderige klager? Dit doet ons vermoeden dat wat de doorn ook was, het geen onbelangrijke zaak was voor Paulus. Niet minder dan drie keer, zo vertelt Paulus, riep hij tot God om de doorn weg te nemen (een Bijbelse manier om te zeggen: "Ik bleef het maar vragen"). Paulus maakt ons duidelijk dat hij zich in een zeer diep dal bevond. Hij droeg een last die hem verpletterde, en hij voelde dat hij struikelde onder het gewicht ervan. Het was geen kleinigheid in Paulus' ogen, en hij bad om genezing. De Heer verhoorde zijn gebed, maar niet op de manier die hij verwachtte. *Nee, Paulus, je zult de doorn houden, maar weet dit:* "Je hebt genoeg aan mijn genade, want mijn kracht openbaart zich juist ten volle wanneer iemand zwak is" (2 Korintiërs 12:9). *Je bent sterker in je zwakste momenten als ik bij je ben, dan in je sterkste momenten zonder mij. Mijn kracht wordt*

volmaakt in jouw zwakheid.

Gedragen in goddelijke armen

Toereikende genade is de manier waarop de Heer tegen ons zegt: *Wanneer je aan het einde van je menselijke kracht komt, zal Ik je mijn bovennatuurlijke kracht geven. Wanneer je energie opraakt, zal mijn energie in je gaan werken. Wanneer je niet meer verder kunt, zal Ik je oppakken en dragen. Rust een tijdje in mijn armen.*

Er is een moderne, bekende poëtische parabel genaamd “Voetstappen in het zand.”

Op een nacht had een man een droom. Hij droomde dat hij langs het strand liep met de Heer. Door de lucht flitsten scènes uit zijn leven. Bij elke scène zag hij twee paar voetafdrukken in het zand, één van hemzelf en één van de Heer.

Nadat de laatste scène van zijn leven voor hem was opgedoemd, keek hij terug naar de voetafdrukken in het zand. Het viel hem op dat er op zijn levenspad vaak maar één stel voetafdrukken was. Het viel hem ook op dat dit steeds gebeurde op de aller diepste en droevigste momenten in zijn leven.

Dit zat hem echt dwars, en hij ondervroeg de Heer hierover. “Heer, U zei dat als ik eenmaal besloten had U te volgen, U de hele weg met mij mee zou lopen. Ik heb echter gemerkt dat er tijdens de moeilijkste tijden in mijn leven maar één stel voetafdrukken is. Ik begrijp niet waarom U mij hebt verlaten toen ik U het meest nodig had.”

De Heer antwoordde: “Mijn kostbaar, dierbaar kind, Ik hou van je en Ik zou je nooit verlaten. In tijden van beproeving en lijden, wanneer je slechts één stel voetafdrukken ziet, heb Ik je gedragen.”

Als men zich zoekende genade zou kunnen voorstellen in beeldvorm, zou het lijken op een zoekende herder, een wachtende vader, een ontwakende kus. Als reddende genade een beeld zou zijn, zou het lijken op een omhelzing, een adoptie, verzoening. Als toereikende genade een beeld zou zijn, zou het lijken op iemand die gedragen wordt in goddelijke

armen.

“Voetstappen in het zand” is meer dan een gelijkenis - het is een waargebeurd verhaal dat ik keer op keer heb gehoord. In mijn jaren als voorganger waren er mensen in mijn gemeenten die acuut lijdend en kwelend verdriet hadden - sommigen zo ernstig dat ik me afvroeg hoe ze de kracht hadden om ‘s ochtends uit bed te komen; mensen zo ver aan het eind van hun Latijn, dat “ik hun wanhoop in mijn botten kon voelen,” om een uitdrukking van Eugene Peterson te gebruiken.

Dan hoorde ik ze zeggen: “Dominee, ik kan het niet uitleggen. Het is volstrekt onlogisch. Ik weet dat ik door dit alles verpletterd zou moeten worden, maar toch voel ik me” - en ze gebruikten precies deze woorden - *“alsof ik gedragen word*. Ik ben diep bedroefd door dit verlies, deze ziekte, deze dood, dit verraad, en ik zou moeten instorten, maar er is een vrede en een rust in mijn geest die onverklaarbaar is. De enige manier waarop ik het kan omschrijven is dat het is alsof ik in eeuwige armen wordt gehouden.” Eén stel voetafdrukken: toereikende genade.

Als er één ding is dat ik ontdekt heb als het om lijden gaat, is dat toereikende genade een idee in ons hoofd blijft totdat we het zelf echt nodig hebben. Je kunt iets in je hoofd weten en het nooit in je hart kennen. Het omhoog gehouden worden, het gedragen worden is niet volledig in woorden te vatten en kan je niet volledig begrijpen - het moet je overkomen. Dat is toereikende genade. Niet zo lang geleden sprak ik met een vriend die zei: “Ik weet niet wat ik zou doen als ik een van mijn kinderen zou verliezen. Ik zou de kracht niet hebben om door te gaan.”

Ik antwoordde: “Je hebt gelijk. Je hebt de kracht nu niet omdat dit je niet is overkomen. Ik hoop dat je het nooit hoeft mee te maken, maar als het ooit gebeurt, zal er toereikende genade zijn.”

“Net genoeg” genade

Toereikende genade is wat je nodig hebt voor vandaag. Het is een dagelijks geschenk van “net genoeg.” Het is als manna in de woestijn. Het volk van God was op reis door de woestijn. Er was heel weinig voedsel,

en als God niet zorgde, zouden ze verhongeren, dus gaf God hen een geschenk. Hij liet brood uit de hemel regenen. Elke morgen als het volk wakker werd lag het op de grond buiten hun tenten, vers voor die dag. Ze streefden er niet naar, werkten er niet voor en betaalden er niet voor. Het was er als een geschenk uit Gods hand. Het enige wat ze moesten doen was het verzamelen en klaarmaken. De enige voorwaarde was dat ze het niet mochten opslaan. Ze konden geen zoete gebakjes in een trommel stoppen en het bewaren voor een regenachtige dag. Ze konden het manna niet onder hun matras verstoppen voor het geval God de volgende dag niet hetzelfde zou doen; mochten ze het proberen zou het bederven. Het zou dan gaan schimmelen, vol wormen zijn en veranderen in visvoer. Ze moesten gewoon geloven dat God vandaag zou voorzien in alles wat ze nodig hadden, en erop vertrouwen dat God morgen weer hetzelfde zou doen. Zijn barmhartigheden zijn elke morgen nieuw.

Dat is wat toereikende genade is. Het kan niet worden opgeslagen voor morgen. Het is voldoende voor vandaag. God geeft ons alles wat we vandaag nodig hebben, en het is precies goed. Morgen zal het ook precies genoeg zijn. Het is een genade van “IK BEN wat je nodig hebt,” die ons draagt wanneer we niet verder kunnen. Geen wonder dat Paulus vol vertrouwen verklaarde: “Dus laat ik me veel liever voorstaan op mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij komt wonen. Daarom schep ik vreugde in mijn zwakheden, in beledigingen, nood, vervolging en ellende die ik onderga omwille van Christus. In mijn zwakheid ben ik sterk” (2 Korintiërs 12:9-10).

De genade die vasthoudend is

Enkele jaren geleden zag een dominee in Pennsylvania na de kerk een man met een bulldogspeld op zijn revers. Niet wetende dat de man voor een vrachtwagenbedrijf werkte waarvan het logo een bulldog was, vroeg hij naïef: “Wat symboliseert die bulldog?”

Met een twinkeling in zijn ogen antwoordde de man schalks: “Nou, dominee, de bulldog symboliseert de vasthoudendheid waarmee ik me

aan Jezus Christus vasthoud.”

De dominee antwoordde: “Het is een prachtig symbool, maar een slechte theologie.” Verbaasd vroeg de man: “Wat bedoelt u?”

“Het mag nooit staan voor de vasthoudendheid waarmee jij je aan Jezus Christus vasthoudt,” merkte de dominee op. “Het moet staan voor de vasthoudendheid waarmee Jezus Christus jou vasthoudt.”

Geloof in moeilijke tijden is geen kwestie van hoe sterk *wij* zijn of hoeveel geloof *wij* hebben. Geloof in de donkerste momenten is echt een kwestie van hoe sterk God is. Wat we ook tegenkomen op onze weg, Gods genade is voldoende om ons overeind te houden, en zijn liefde is sterk genoeg om ons er doorheen te trekken. Laten we onthouden dat het “wat er ook gebeurt” in het leven betekent dat Jezus Christus ons vasthoudt met de vasthoudendheid van een bulldog en ons nooit zal laten gaan.

Een vrouw in een kerk waar ik voorganger was werd plotseling erg ziek. De artsen lieten verschillende onderzoeken uitvoeren om te zien wat er mis was. Ze ontdekten dat ze een zeldzame aandoening had waardoor haar lichaam ernstige allergische reacties vertoonde op elk voedsel dat ze at. Het werd zeer ernstig, zelfs levensbedreigend. In die tijd werd haar man uitgezonden naar Afghanistan voor militaire dienst. Ze werd uiteindelijk in het ziekenhuis opgenomen en moest een medisch onderzoek ondergaan waarvan ze verwachtten dat die haar in een hevige allergische reactie zou storten waardoor ze tijdelijk zou stoppen met ademen. Niemand kijkt uit naar zo’n heftige reactie, zeker niet als je weet dat die eraan komt. Ze vertelde me: “Dominee, ik was erg bang, bijna in paniek. Ik lag op het ziekenhuisbed en had medelijden met wat me te wachten stond en vroeg me af waarom me dit allemaal overkwam. Bovendien was ik van streek omdat mijn man duizenden kilometers ver weg was. Ik was bang en voelde me erg alleen.”

De tijd voor het onderzoek brak aan. Ze was doodsbang: “Ik weet nu wat de term stijf van angst betekent. Ik kon me letterlijk niet bewegen en

ik merkte dat ik zelfs niet kon bidden. Ik heb nog nooit eerder ervaren niet te kunnen bidden. Het enige gebed dat ik kon opbrengen was: ‘God, help me alstublieft.’”

Ze wendde zich tot de verpleegkundige die de test ging uitvoeren en vroeg: “Bent u christen?”

“Ja, dat ben ik,” antwoordde de verpleegkundige.

“Wilt u voor mij bidden?”

De verpleegkundige antwoordde zonder aarzelen: “Natuurlijk,” en ze bad een eenvoudig gebed voor troost en gezondheid.

Zij vertelde me later: “Toen ze aan het bidden was, kreeg ik de meest ongelooflijke vrede over me heen. Het was bijna alsof God zijn handen op me legde en me in zijn aanwezigheid tilde” (ja, die uitdrukking gebruikte ze). “Ik wist dat God bij me was, en plotseling was de angst verdwenen.”

Ze deden het onderzoek, en tot ieders verbazing had ze geen heftige reactie. “Dominee, ik voelde plotseling een bron van vreugde in mij opborrelen. Het was een uitbundige vreugde. Als ik door de kamer had kunnen dansen, dan had ik dat gedaan!”

Op dat moment trok haar verpleegkundige het stralingsvest uit dat ze had gedragen, en ze droeg een ketting met een groot kruis.

Met tranen in haar ogen van die levendige herinnering zei die vrouw tegen me: “Toen drong het tot me door dat God de hele tijd bij me was geweest - ik kon Hem alleen niet zien. Ik kon zijn aanwezigheid niet voelen, maar Hij was er wel. Hij was er de hele tijd bij geweest. Hoewel mijn man in Afghanistan was, was ik nog steeds de bruid van Christus. Jezus was op dat moment mijn man, die naast me stond en me *droeg*.”

Tijdens de levenswandel in genade houdt Gods toereikende genade ons op verschillende manieren vast, maar een van de belangrijkste manieren is via het lichaam van Christus. Het hoeft ons niet te verbazen dat, als we in onze pijn bidden tot God, dit gebed verhoord wordt in de vorm van een kaartje of een telefoontje van iemand uit onze gemeente die zegt: “Ik hou van je. Ik bid voor je. De Heer is met je.” Soms komen

we in de gemeenschap van de kerk met wat ondraaglijke lasten lijken te zijn, en dan slaat een broeder of zuster in Christus de armen om ons heen en zegt: “Ik heb de laatste tijd veel aan je gedacht. Ik wil dat je weet dat je geliefd bent en dat er voor je gebeden wordt.” En, wonder boven wonder, de vleesgeworden aanwezigheid van Jezus omringt ons, bijna alsof Hij ons op dat moment vasthoudt met de vasthoudendheid van een bulldog, en ons door de moeilijkste momenten van ons leven draagt.

Toen een van mijn dochters klein was, was ze bang in het donker. Mijn vrouw en ik brachten haar naar bed en zeiden: “Wees niet bang. Jezus is hier bij je.”

Ze antwoordde dan: “Oké, mama en papa. Ik zal niet bang zijn.” Maar het duurde niet lang voordat we een klopping op onze slaapkamerdeur hoorden. “Mama en papa, ik weet dat Jezus bij me is, maar ik heb iemand nodig die op jullie lijkt.”

Ze had gelijk. Soms hebben we iemand nodig die op ons lijkt. Dat is wat het lichaam van Christus is - de christelijke gemeenschap is als Jezus “met een huid.” Door de warme lichamen van mensen, gevuld met zijn grenzeloos mededogen en blijvende liefde, worden we omarmd en over-eind gehouden door God.

Volharding, karakter en hoop

Pijn en lijden zijn dingen die we gewoonlijk willen vermijden. Het is niet verkeerd om te verlangen naar troost en gezondheid. Toch weten we ook dat we vreugde en zelfs hoop kunnen vinden in pijnlijke en benauwde tijden, omdat we weten dat Jezus' kracht volmaakt is in onze zwakheid. In een andere brief aan christenen in Rome in de eerste eeuw, zegt Paulus: “We laten ons zelfs voorstaan op de ellende die we onder-vinden, omdat we weten dat ellende tot volharding leidt, volharding tot betrouwbaarheid, en betrouwbaarheid tot hoop. Deze hoop zal niet worden beschaamd, omdat Gods liefde in ons hart is uitgegoten door de heilige Geest, die ons gegeven is” (Romeinen 5:3-5). Opnieuw verwijst Paulus naar deugdzaamheid en karaktervorming naar het evenbeeld van

Christus.

Ten eerste brengt lijden uithoudingsvermogen voort. Problemen, druk en beproevingen zijn geen toevallige spelingen van het lot die geen invloed hebben op ons einddoel (*telos*) van Christusgelijkvormigheid. In de oorspronkelijke taal van het Nieuwe Testament wordt het woord *hypomone* gebruikt om de “volharding” aan te geven, het standvastig blijven, wat er ook gebeurt - standvastig blijven, zelfs wanneer de druk van het leven op ons afkomt. Moeilijkheden brengen uithoudingsvermogen voort, en uithoudingsvermogen is de houding die zegt: “Ik geef niet op, wat er ook gebeurt.” Het is vergelijkbaar met een lange afstandsloop. Je benen voelen zwaar, je longen schreeuwen om lucht, je hart voelt alsof het uit je borstkas kan exploderen, en je wilt heel graag stoppen. Maar je weet dat je moet blijven rennen, want juist op het moment dat je wilt stoppen, ontvang je het meeste profijt van je fitness oefening. Dat is *hypomone* – uithoudingsvermogen onder druk. We kunnen ons verheugen over onze problemen en beproevingen, wetende dat de druk van het leven, en zelfs het lijden, uithoudingsvermogen en volharding oplevert.

Ten tweede brengt uithoudingsvermogen karakter voort. Het Griekse woord *dokime* verwijst oorspronkelijk naar een metaal dat gezuiverd en ontdaan is van alle onzuiverheden. Problemen en beproevingen brengen uithoudingsvermogen voort, en uithoudingsvermogen brengt karakter voort. Op elk niveau van de samenleving is karakter vandaag de dag hard nodig. Richard John Neuhaus benadrukt dit punt: “Dat wij nieuwe wezens zijn in Christus is Gods pure gave; de opbouw van karakter is de actualisering van die gave. Het is een moeizaam proces van worden wie we in Christus al zijn. Het vereist respect voor de dagelijkse ervaringen, de alledaagse aspecten van de pelgrimstocht van de christen.”⁴ Neuhaus concludeert onomwonden: “Karakter impliceert de moed en de genade om het goede leven te leiden in een wereld waarin de behoeften grotendeels onvervuld blijven.”⁵ Karakter krijg je niet bij

4. Richard John Neuhaus, *Freedom for Ministry* (Grand Rapids: Eerdmans, 1979), 90.

5. Neuhaus, *Freedom for Ministry*, 88.

volmacht. Het doorstaan van de beproevingen van situaties in het echte leven brengt uithoudingsvermogen voort, en uithoudingsvermogen, wanneer het rechtvaardig wordt verkregen, brengt integriteit en diepgaand karakter voort.

Ten derde brengt karakter hoop voort. Hoop is het kalme, zekere geloof dat God bij ons is. Hoop is de zekere verwachting dat, wat de toekomst ook brengen zal, onze reisgenoot vol genade de toekomst in handen heeft. Het kernprobleem van onze tijd is niet te veel stress, maar te weinig hoop. Thomas Langford zegt het goed: “Hoop stelt de toekomst niet uit; hoop hervormt het begrip van het verleden en bepaalt het leven in het heden. Wij leven getransformeerd in en door hoop.”⁶

Een illustratie kan verhelderend werken. Stel je een ruimte voor met middelbare scholieren in hun examenjaar. Je wendt je tot degene links van je en vraagt: “Hoe gaat het met je in je laatste jaar van de middelbare school?”

De scholier antwoordt: “Het gaat niet zo goed met me. Ik sta voor verschillende vakken onvoldoende, en als er nog een onvoldoende bijkomt dan ga ik het niet halen.”

Je vraagt opnieuw: “Hoe ziet de toekomst er voor je uit?”

“Nou, ik *hoop* te slagen voor mijn examen, en dan probeer ik na de zomer ergens te gaan studeren.”

Dan richt je je tot de scholier rechts van je en stelt haar dezelfde vraag. “Hoe gaat het met je in dit laatste jaar?”

“Het gaat vrij goed,” zegt ze.

“Denk je erover om te gaan studeren?”

“Ja zeker! Ik ben al aangenomen op Harvard University. Ik wacht nog op bericht van Princeton, Stanford en MIT, maar ik heb *goede hoop*.”

“Je moet een zeer goede scholier zijn. Zou je me willen vertellen wat je gemiddelde cijfer op dit moment is?”

“Van alle eindexamenkandidaten sta ik tweede, met een 9,5

6. Langford, *Reflections on Grace*, 107.

gemiddeld.”

“Wow! Dat is indrukwekkend! Hoe ziet de toekomst er voor je uit?”

“Nou, ik hoop deze zomer te slagen en dan naar een van die universiteiten te gaan om onderzoeker te worden.”

Je denkt, “**hoopt te slagen?**” *Deze jonge vrouw heeft het gemaakt! Het is niet eens een vraag.*

Zie je het verschil? De eerste scholier was tamelijk hopeloos; de tweede hoopte in zeker vertrouwen dat het zou gebeuren. Zulke hoop wordt niet uitgesteld naar de toekomst. Het verandert de kijk op het verleden en bepaalt het leven in het heden. In en door deze hoop worden wij veranderd. Mensen zeggen weleens: “Ik *hoop* dat God van me houdt. Ik *hoop* dat God mij niet de rug toekent. Ik *hoop* dat God me niet in de steek laat als ik met mijn rug tegen de muur sta. Ik *hoop* dat God me overeind houdt en me kracht schenkt in mijn donkerste uren.” Christelijke hoop is gegrond in de vroegere, huidige en toekomstige liefde van het kruis van Jezus Christus en de levengevende kracht van zijn opstanding. Deze hoop stelt ons *niet* teleur (Romeinen 5:5). Wij zijn in de sterke greep van Gods toereikende genade. Hij houdt ons vast met de vasthoudendheid van een bulldog.

In Uw handen leg ik mijn geest

Niet toevallig schreef ik dit hoofdstuk tijdens de COVID-19 pandemie, een tijd van grote onzekerheid en diep lijden. Stille Zaterdag, de dag voor Pasen, is bedoeld als een tijd van stille bezinning op Jezus’ dood en het herdenken van zijn tijd in de duisternis van een graf. Een van de teksten uit het Bijbellesrooster voor deze dag, Psalm 31, bevat de woorden die Jezus vanaf het kruis sprak voordat hij stierf: “Vader, in uw handen leg ik mijn geest” (Lucas 23:46). Jezus citeerde Psalm 31:5 rechtstreeks, en voegde alleen het woord *Abba* (“Vader”) aan zijn gebed toe.

Van de vele dingen die we uit dit gebed van Jezus kunnen leren, is degene die mij in de woestenij van COVID-19 opvalt dat er een enorm verschil is tussen een leven dat genomen wordt en een leven dat

gegeven wordt. Jezus maakte het duidelijk in het evangelie van Johannes: “Niemand neemt mij mijn leven af. Ik geef het zelf” (10:18). Hij gaf zijn leven vrij en gewillig op. Jezus’ dood aan het kruis was geen tragisch einde van een veelbelovend leven of de teleurstelling van een mislukte missie. Het was altijd al deel van Gods bedoeling. Het kruis was Gods kosmische plan om ons te redden uit de duisternis en de doodsgreep van de overheden en machten. Het offer van Jezus werd Hem dus niet opgelegd - Hij nam het vrijwillig op voor ons. Hij wist dat Hij in Gods handen was, zodat hij kon zeggen: “De Vader heeft Mij lief omdat Ik mijn leven geef, om het ook weer terug te nemen” (10:17).

Dit zou ons tot nadenken moeten stemmen: wordt ons leven gegeven of genomen? Er is een groot verschil tussen de twee, vooral als het om vertrouwen gaat. “Vader, in uw handen leg ik mijn geest” betekent dat we erop vertrouwen dat ons leven wordt gegeven voor iets dat groter en mooier is dan we ooit zouden kunnen bereiken zonder onze hemelse Vader. Dat Jezus dit gebed bidt op waarschijnlijk het moeilijkste moment van zijn leven vertelt ons dat hij dit gebed al lang gebeden had - inclusief de pijnlijke gebeden die hij bad in de tuin van Getsemane. “In Uw handen” is een gebed van volledige overgave, omdat het in de kern een verklaring is dat we onszelf uit de handen nemen van andere mensen en omstandigheden - inclusief onze eigen plannen en doelen - en dat we ons leven vrijwillig in Gods handen leggen. In krachtige zin herdefinieert en herinterpreteert het de ervaringen van ons leven, of we accepteren de dingen die ons overkomen, of we vertrouwen ons toe aan de zorg van God om onze stappen te ordenen. Het eerste betekent dat iets van ons genomen wordt, het tweede betekent dat wij iets neerleggen. Het ene is verlies, het andere overgave.

Jezus laat ons kennismaken met de schokkende kracht van het offer. Hij laat ons zien dat wij, door ons over te geven aan God, in staat zijn iets dat voor de hele wereld een verlies lijkt, om te zetten in iets dat voor de hele wereld een winst is. Als Frederick Buechner zegt: “Iets opofferen is

het heilig maken door het uit liefde weg te geven,” bedoelt hij dat zelfs als iemand het uit onze handen probeert te wrikken, zelfs als het voelt alsof we er geen controle meer over hebben, we nog steeds kunnen beslissen hoe we het laten gaan.⁷ We kunnen nog steeds op het laatste moment onze handen openen en weggeven wat anderen dachten dat ons werd afgenomen en wat de omstandigheden van ons leken te stelen. We kunnen het heilig maken door het uit liefde te doen, door het over te geven aan God.

In de surrealistische ervaring van de COVID-19 pandemie, toen de dagen zich opstapelden tot weken, was het gemakkelijk om te voelen alsof ons iets werd afgenomen. We waren bang, boos, onzeker en ver buiten onze comfortzone. We moesten een keuze maken. We konden het slachtoffer spelen en zeggen: “Er wordt me iets afgenomen,” of we konden het overgeven aan God en zeggen: “Vader, in uw handen leg ik mijn geest. We geven ons over aan uw plannen en doelen. Onze levens zijn niet van onszelf. We leggen ze neer omdat we U toebehoren, en we geven ze op uit liefde, zodat U het heilig kunt maken.” Dat vergt enig vertrouwen van onze kant, maar de beloning is de absolute vrede van de zekerheid dat ons leven God verheerlijkt, dat onze levens geen toevallige ongelukken of mislukkingen zijn, maar dat onze dagen in zijn handen liggen. Zelfs in ons lijden worden we in zijn armen gehouden. Zelfs een wereldwijde pandemie kan het doel en de betekenis van ons leven niet dicteren. Niemand neemt ons leven - wij leggen het neer. Dit is de realiteit van onze hoop.

De genade van klaagzang

Toereikende genade neemt niet al onze angst en twijfel weg. We kunnen er niet omheen: zelfs in de hoop is er ruimte voor vragen. Het is mogelijk geloof te hebben, ook als er meer vragen dan antwoorden zijn. Het is mogelijk te treuren en tegelijkertijd hoop te houden. Het is niet

7. Frederick Buechner, *Wishful Thinking: A Seeker's ABC* (New York: HarperOne, 1973), 101.

alleen mogelijk - het is ook Bijbels. We noemen het weeklagen. In het boek van de Psalmen zijn er verschillende soorten psalmen, waaronder liederen van dankzegging, psalmen over het koningschap, het opgaan naar de tempel, klaagliederen en zelfs gebeden om te bidden als we boos zijn. De psalmen bieden ons, als het geïnspireerde Woord van God, voorbeelden van hoe te bidden in elke levenssituatie.

Psalmen van dankzegging (*hallel* - waar wij ons woord “halleluja” vandaan hebben) zijn de gebeden van lof die wij uitspreken als het leven goed geordend is en Gods aanwezigheid bijzonder nabij voelt. Klaagpsalmen daarentegen zijn de gebeden die we tot God roepen als we pijn hebben, als het leven zwaar en onrustig is, zonder dat het einde in zicht is. De twee belangrijkste vragen die in klaagliederen worden gesteld zijn: “Waarom gebeurt dit?” en “Hoe lang gaat dit nog door?” Niet alleen staat God dit soort vragen toe, maar het is ook interessant om op te merken dat 70 procent van de Bijbelse psalmen gebeden vanuit pijn zijn, geen lofgebeden - weeklagen, geen halleluja. Jezus zelf bad een klaagzang (Psalm 22) tijdens zijn lijden aan het kruis.

Het kenmerk van de klaagzang is niet de twijfel maar een diepgeworteld geloof in de trouw van God. Hoewel een klaagzang kan beginnen met een wanhoopskreet, het belangrijkste kenmerk ervan is een diep vertrouwen in de aard, het karakter en de macht van God, die aanwezig is in, deelneemt aan en aandacht heeft voor de duisternis, de zwakheid en het lijden in het leven. Weeklagen doen we in volkomen afhankelijkheid van God, en in totale overgave aan Hem die misschien ver weg lijkt, maar nooit afwezig is.

Ik heb een vriend bij wie een zeldzame vorm van kanker is vastgesteld. Vanwege de zeldzaamheid van de ziekte proberen zijn artsen verschillende vormen van therapie uit, waarvan vele experimenteel zijn. Helaas is de kanker, ondanks de beste zorg en wetenschap die beschikbaar is, zich blijven uitbreiden in zijn lichaam. Op een dag, na weer een slecht rapport, plaatste zijn vrouw dit getuigenis op Facebook: “Terwijl

de medische behandelingsmogelijkheden afnemen, neemt de realiteit van Gods aanwezigheid toe.” Ik ken geen mooiere uitdrukking van een rechtschapen klaagzang en hoop in de toereikende genade van God.

We zijn sterker in onze zwakste momenten als de Heer bij ons is, dan in onze sterkste momenten zonder Hem. Wij hebben deze zekerheid voor de wandel in genade: zijn kracht wordt volmaakt in onze zwakheid. Dit is een hoop die ons niet teleurstelt. We laten Petrus het laatste woord hebben over toereikende genade: “Maar al moet u nog korte tijd lijden, God, de bron van alle genade, die u geroepen heeft om in Christus deel te krijgen aan zijn eeuwige luister, Hij zal u sterk en krachtig maken, zodat u staande zult blijven en niet zult wankelen” (1 Petrus 5:10).

NAWOORD

JEZUS CHRISTUS IS HEER

Een volledig aan God toegewijd leven is voor Hem van meer waarde dan honderd levens die slechts door Zijn Geest zijn opgewekt.

– Oswald Chambers

Er is zoveel veranderd in de laatste honderd jaar. Stel je voor dat je in 1920 geboren bent en in 2020 leeft. In slechts één enkele eeuw zijn de cultuur en samenleving in elke regio van de wereld verschoven van industrie naar informatie (Gutenberg naar Google), van platteland naar stad, en van modern naar postmodern denken. Dit zijn tektonische culturele verschuivingen in zaken die in de afgelopen vijfhonderd jaar onveranderd bleven. De ontwikkeling van een half millennium was die van voortgaande verandering (dat wat zich ontwikkelt uit wat eerder is gebeurd en daarom verwacht, geanticipeerd en beheerd kan worden). Deze ging in korte tijd over in een ontwikkeling van snelle, discontinue en onsamenvangende verandering die ontwrichtend en onverwacht was.¹ We bevinden ons grotendeels in onbekende wateren.

Deze fundamentele veranderingen hebben nieuwe situaties gecreëerd die oude vooronderstellingen over hoe de wereld werkt op de proef stellen. Als gevolg daarvan hebben ecclesiologie (de aard en structuur van de kerk) en missiologie (hoe de kerk zich inzet voor de zending van

1. Alan J. Roxburgh, *The Missional Leader: Equipping Your Church to Reach a Changing World* (San Francisco: Jossey Bass, 2006), 7.

God) zich noodgedwongen in hoge mate aangepast zonder zichzelf te verloochenen. Wat in deze tijd van snelle, discontinue veranderingen echter constant blijft, is het eeuwige principe dat Jezus de Weg, de Waarheid en het Leven is, of, in de woorden van de vroegste christelijke belijdenis: “Jezus Christus is de Heer.”

Wie wij als “Heer” beschouwen is een essentieel fundament voor de wandel in genade. Als wij zeggen: “[VUL MAAR IN] is ‘heer’” (en het maakt echt niet uit of dat een andere persoon, een ander ding of jezelf is), verandert dat het hele verhaal, inclusief het uiteindelijke doel en de uiteindelijke uitkomst. Maar als we werkelijk geloven dat Jezus Christus Heer is, van eeuwigheid tot eeuwigheid, dan is er maar één juiste reactie: discipelschap. Richard John Neuhaus herinnert ons eraan dat heerschappij “niet alleen een bevestiging van een feit is, maar ook een belofte van persoonlijke en gemeenschappelijke trouw.”² Omdat Jezus Christus de Heer is, willen wij zijn zoals Hij. Wij willen doen wat Jezus deed en leven zoals hij leefde. Dat is de definitie van christelijk discipelschap en dat is nog steeds de manier waarop Jezus zijn kerk binnenkomt.

Dallas Willard maakt het overtuigende argument dat het Nieuwe Testament een verzameling boeken is *over* discipelen, *door* discipelen, en *voor* discipelen van Jezus Christus.³ Het doel van discipelschap is dus niet zelfverwezenlijking (“Ik moet mijn ware zelf vinden en wat het beste voor mij is”) of berusting in de krachten van het determinisme (“Ik kan er niets aan doen; zo ben ik nu eenmaal”). Vanuit het perspectief van het christendom is trouw zijn aan jezelf in feite trouw zijn aan het zelf waartoe God de Vader ons roept, omgevormd naar het beeld van zijn Zoon. Jezus volgen en op Hem gaan lijken is het onverbloemde doel van de wandel in genade. De evangelist Johannes doet veel moeite om ons te vertellen dat Jezus eruitziet en handelt als zijn Vader: “Wie Mij gezien

2 Neuhaus, *Freedom for Ministry*, 98.

3. Willard, *The Great Omission*, 3. Willard herhaalt dat het woord “discipel” 269 keer voorkomt in het Nieuwe Testament, terwijl “christen” drie keer voorkomt en wordt geïntroduceerd om precies te verwijzen naar discipelen van Jezus in Antiochië (zie Handelingen 11:26).

heeft, heeft de Vader gezien” (14:9), en dat Jezus het vleesgeworden Woord is, en dat Hij van zijn Vader is gekomen, vol van genade en waarheid (1:14). Wie Jezus is en wat Jezus doet zijn twee kanten van dezelfde medaille, een realiteit die belangrijke punten opwerpt voor de aard van ons discipelschap.

In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, is God geen sentimentele oude man met een lange, witte baard die afwijzend met zijn hand zwaait en zegt: “Het maakt niet uit wat ze doen; ik wil gewoon dat de kinderen zich vermaken en een leuke tijd hebben.” God is ook niet de toornige, harde, boze Vader die niet kan wachten tot zijn kinderen het verknallen zodat Hij zijn woede kan tonen en hen kan straffen. Het eerste is genade zonder waarheid – milde toegevendheid zonder het vuur van heiligheid, wat leidt tot onverantwoordelijke vrijblijvendheid. Het tweede is waarheid zonder genade - meedogenloze religiositeit die leidt tot rigide wetticisme met weinig liefde. Het is zeker niet gemakkelijk het evenwicht tussen genade en waarheid te bewaren, maar zij moeten in evenwicht worden gehouden omwille van de noodzakelijke integriteit van heilige liefde.

Het feit dat zoveel mensen in onze kerken in naam christen zijn, maar geen discipelen van Jezus Christus de Heer zijn, is het grote probleem van de kerk van vandaag. Dat toegewijd discipelschap (een leven van leren leven in het koninkrijk van God zoals Jezus deed) optioneel is geworden, behalve voor de meest radicale onder ons, is rampzalig. Hierdoor wordt niet alleen bevestigd dat Jezus je Redder zonder je Heer kan zijn, maar ook, en misschien nog belangrijker, dat genade wordt gegeven om ons te aanvaarden zoals we zijn, maar geen invloed heeft op wat we worden.

C. S. Lewis’ opmerking dat “de christen niet denkt dat God van ons zal houden omdat we goed zijn, maar dat God ons goed zal maken omdat Hij van ons houdt” is gewoon een andere manier om te zeggen dat God van ons houdt zoals we zijn, maar te veel van ons houdt om ons daar te laten. De liefde van God is heilige liefde, dus het soort mensen

dat wij worden is belangrijk voor God. Heilige liefde is vol van genade en waarheid. Heilige liefde verdrijft goedkope genade. Heilige liefde wordt de voorwaarde en het middel van discipelschap. Heilige liefde vereist dat we ons kruis op ons nemen en Jezus volgen.

Als het opnemen van ons kruis een moeilijke boodschap voor onze tijd lijkt, denk dan eens aan het alternatief: een levenloos en nietszeggend bestaan dat voor het eigenbelang wordt geleefd: godsdienst zonder relatie. Ik kan de woorden van Dallas Willard over de prijs die je betaalt voor “niet-discipelschap” maar niet uit mijn hoofd zetten. Dit is wat hij zegt:

De prijs van niet-discipelschap is veel hoger... dan de prijs die betaald wordt om met Jezus te wandelen. ...Niet-discipelschap brengt je geen blijvende vrede, een leven doortrokken van liefde, geloof dat alles ziet in het licht van Gods allesoverheersende bestuur ten goede, hoop die standhoudt in de meest ontmoedigende omstandigheden, kracht om te doen wat juist is en om de krachten van het kwaad te weerstaan. Kortom, met niet-discipelschap mis je precies die overvloed aan leven die Jezus heeft gebracht (Johannes 10:10). Het kruisvormige juk van Christus is immers een instrument van bevrijding, en een kracht voor wie dat in verbondenheid met Hem draagt. Het leert zachtmoedigheid en nederigheid van hart die rust brengen in de ziel.⁴

Discipelschap is een levenswandel in genade die begint en eindigt met Jezus, die de Weg, de Waarheid en het Leven is. Het doel van discipelschap is Jezus te volgen terwijl wij, door genade, steeds meer op Hem gaan lijken. Het groeiproces wordt ingeleid en ondersteund door genade, maar wordt verwezenlijkt als wij vrijwillig samenwerken met Jezus als Heer.

Christenen worden geboren; discipelen worden gemaakt. Christusgelijkvormigheid is onze bestemming; genade begeleidt ons op de weg.

4. Dallas Willard, *The Great Omission*, 8.